

บทที่ ๔

วิเคราะห์ อิทธิพลความเชื่อเรื่องผีปอบที่มีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

การประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของชาวนำเอามูลเหตุในพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้เป็นประเพณีฮีตสิบสอง และพิธีกรรมของพราหมณ์อย่างกลมกลืนบวกกับความเชื่อเรื่องผีเดิม เป็นพราหมณ์ พุทธ ผี รวมทั้งการประกอบพิธีกรรมบางอย่างตามความเชื่อว่าจะทำให้เกิดสิริมงคลและเป็น การป้องกันภัยอันตราย รวมทั้งปัดรังควานสิ่งชั่วร้าย คือ ผีปอบและผีต่างๆ ให้ออกไปจากชุมชนของตน ซึ่งพระภิกษุสงฆ์นั้นเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน เมื่อเห็นว่าชาวบ้านมีความเดือดร้อนมีชีวิตไม่เป็น ปกติสุขเกิดขึ้นในสังคมชุมชนก็ช่วยปัดเป่าให้เป็นการสงเคราะห์ เพื่อให้ชาวบ้านเกิดมั่นใจว่าชีวิตของ ตนญาติพี่น้อง รวมทั้งคนในชุมชนจะไม่ตกอยู่ในอันตรายปลอดภัยจากเบียดเบียนของผีปอบและผีต่างๆ

๔.๑ แนวคิดเรื่องผีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

หลักกรรมกล่าวว่า สรรพสัตว์ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว^๑ พระพุทธศาสนาสอนให้กล้าเผชิญ ความจริง เช่น สอนให้รู้จักการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย และนำเอาประโยชน์ จากการศึกษาเรื่องนี้มาใช้ แกไขความไม่แน่นอนของร่างกาย และพึ่งตนเอง เชื่อกฎแห่งกรรม^๒ นำไปสู่แนวคิดเรื่องไตรภพภูมิ พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เชื่อเรื่องกรรม คือ การกระทำความดีและกรรมชั่วเราย่อมได้รับผล ของกรรมนั้น กรรมเป็นทางนำสัตว์ไปเกิดใน ๓ ภูมิ หรือไตรภูมิ เป็นเรื่องที่เชื่อถือกันแพร่หลายมาแต่ โบราณเป็นการสอนโดยทางอ้อม ซึ่งมีรูปภาพเขียนไว้ตามฝาผนังวัดและเขียนจำลองไว้ในสมุด ซึ่ง แยกเป็น กามภูมิ ๑ รูปภูมิ ๑ และอรุณภูมิ ๑ สัตว์ทั้งหลายเกิดมายุ่อมเวียนวนไปเกิดใน ๓ ภูมินี้^๓ และมีการนำเอามูลเหตุที่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนานำมาประยุกต์เป็นประเพณีฮีตสิบสองของ นักปราชญ์ราชบัณฑิต

สรุป ผีที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาได้เกิดเหตุการณ์สำคัญของชาวเมืองไพศาลีถูกภัย ๓ ประการ คือ ทุพภิกขภัย อมฤตสภัย (ผี) และโรคภัยเบียดเบียน โดยพระอานนท์ได้ทำพิธีขับไล่ผี ในครั้งนั้นถือเป็นต้นแบบของการขับไล่ผี โดยได้มีภัยอันตราย ๑๐ ประการของพระภิกษุหนึ่งนั้น คือ ข้อ ๖. ผีเข้าสิงภิกษุ แต่พระพุทธเจ้าทรงห้ามภิกษุณีเรียนไตรปิฎก (อวิชชา) และมีการทำบุญ ที่สำคัญของพระเจ้าพิมพิสาร เพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่ญาติเปรตมีพระพุทธเจ้าเป็นประธานสงฆ์ เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นต้นแบบทักขิณา คือ ญาติพลี อดิพลี ปุพพเปตพลี ราชพลี เทวตพลี และได้

^๑ พระอรรถกถาจารย์ (ชินนทร์ สระคำ), ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในอินเดีย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔), หน้า ๑๕๑.

^๒ พระราชธรรมนิเทศ (ระบอบฐิตยาโณ), ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : มหา มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑๐.

^๓ เสถียรโกเศศ, เล่าเรื่องในไตรภูมิ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์, ๒๕๑๓), หน้า ๒-๓, ๑๐-๑๑.

ให้พระภิกษุเรียนเมตตสูตรเป็นอาวุธป้องกันตัว โดยมีอานิสงส์ของเมตตามี ๑๑ ประการ หนึ่งในนั้น ข้อ ๕ เป็นที่รักของมนุษย์ (ผี) และได้มีการกล่าวถึงเรื่องเปรตไว้ในธรรมบทมากมาย

ดังนั้น ความเชื่อเรื่องผีและท่าทีของพระพุทธศาสนา มิได้ปฏิเสธเรื่องผีว่ามี แต่สอนให้พระภิกษุทั้งหลายปฏิบัติต่อผีเป็นลักษณะการเกื้อกูลสงเคราะห์ด้วยการทำบุญแล้วอุทิศส่วนกุศลให้ได้รับสิ่งที่ต้องการในภพภูมิที่อาศัยอยู่ขาดแคลนได้รับทุกขเวทนาด้วยความหิวโหยเพราะไม่สามารถประกอบอาชีพได้เมื่อล่วงลับไปแล้ว สำหรับผีและเทวดาที่มาเบียดเบียนพระภิกษุให้เกิดความหวาดกลัวหรือได้รับทุกข์เดือดร้อน พระพุทธองค์ก็มีวิธีให้ปฏิบัติต่อผีและเทวดาเหล่านั้นไม่ให้มาเบียดเบียนพระภิกษุและมนุษย์ให้หายจากความหวาดกลัวและป้องกัน โดยสอนให้อำนาจของคุณพระรัตนตรัย และแผ่เมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลายให้หันกลับมายินดีและให้ความตอหุ้มครองเป็นมิตรและอานิสงส์อื่นๆ ด้วย

ตามหลักการทางพระพุทธศาสนาสอนให้เชื่อเรื่องกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เรามีกรรมเป็นของตน เป็นผู้รับผลของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย เราทำกรรมใดไว้ จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม ย่อมเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น กรรมดีย่อมนำสุขมาให้ กรรมชั่วย่อมทุกข์มาให้ ขึ้นชื่อว่า กรรมชั่วไม่ทำเลยเสียจะดีกว่า

ความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนาสอนให้เชื่อนั้นต้องประกอบด้วยเหตุผล เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหวังให้เกิดผลได้ตามความปรารถนา ต้องเป็นศรัทธาที่มีความถูกต้องประกอบด้วยปัญญาอันมี ศรัทธา ๔ ประการ คือ

๑. กัมมสัทธา เชื่อกรรม, เชื่อกฎแห่งกรรม, เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่าเมื่อทำอะไร โดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งรู้ ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความดีความชั่วมีขึ้นในตน เป็นเหตุปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่ว่างเปล่า และเชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จได้ด้วยการกระทำ มีใช้ด้วยอ่อนน้อมหรืออ่อนคอยโชค เป็นต้น

๒. วิปากสัทธา เชื่อวิบาก, เชื่อผลของกรรม, เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว

๓. กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของของตน, เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของ จะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน

๔. ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า, มั่นใจในองค์พระตถาคต ว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ตรัสรู้ธรรม บัญญัติวินัย^๔

ความศรัทธาหรือความเชื่อในพระพุทธศาสนานั้น เป็นการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อออกจากทุกข์สามารถพิสูจน์ได้ด้วยตนเอง เพราะเป็นสิ่งที่รู้ได้เฉพาะตนไม่จำกัดกาลเวลา

สรุป จากหลักการทางพระพุทธศาสนาความเชื่อเรื่องกรรมพระพุทธเจ้าทรงสอนให้เชื่อเรื่องกรรม คือ การกระทำกรรมดีและกรรมชั่วเราย่อมรับผลของกรรมนั้น กรรมเป็นทางนำสัตว์ไปเกิดใน ๓ ภูมิ หรือไตรภูมิ ภูมิประกอบด้วย กามภูมิ ๑ รูปภูมิ ๑ และอรุณภูมิ ๑ สัตว์ทั้งหลายเกิดมายุ่อมเวียนวนไปเกิดใน ๓ ภูมินี้ กามภูมิ คือแดนที่ข้องอยู่ด้วยกามตัณหา ยังมีความโลภ โกรธ หลง

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมศาสนา ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๘๑.

เปียดเบียนซึ่งกันและกันอันเป็นหนทางนำสัตว์ไปเกิดเป็นสัตว์นรก เปรต ยักษ์มาร และอสุรกาย เรียกว่า อบายภูมิ ๔ คือเป็นแดนที่มีความทุกข์เดือดร้อนมาก การไปเกิดเป็นมนุษย์ และไปเกิดบนสวรรค์เป็นเทวดา รวมทั้งไปเกิดเป็นพรหม ลงท้ายบอกเรื่องอย่างนี้เป็นคติของโลก ซึ่งไม่จริงยั่งยืน อยู่ได้ตลอดไป แม้แต่พรหมมีอายุนับเป็นกัลป์ คือมีอายุตั้งหลายล้านหลายโกฏินที่สุดก็ต้องจุติ คือเคลื่อนที่จากการเป็นพรหมหรือตายไปปฏิสนธิเกิดใหม่สืบต่อวนเวียนอยู่ในไตรภูมิในโลกทั้งสามนี้ ไม่พ้นไปได้ เพราะฉะนั้น จึงหาความยั่งยืนเที่ยงแท้ไม่ตายเป็นไม่มี แต่มีที่เที่ยงแท้ไม่ตายก็มีแต่พระนิพพานเท่านั้น

การแสดงรูปภาพหรือแผนผังภูมิถือว่า เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอีกวิธีหนึ่งที่ได้ผลดี เพราะเป็นการบอกเล่าด้วยภาพทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอดีต จนถึงปัจจุบันอันยาวนานมาสองพันกว่าปี เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้ศึกษาประวัติพระพุทธศาสนาและหลักคำสอน รวมทั้งเป็นงานพุทธศิลป์ เมื่อผู้ที่ได้ศึกษาก็จะทราบถึงแผนที่ชีวิตจะดำเนินต่อไปอย่างไร อะไรคือสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติตาม ซึ่งเมื่อบุคคลเชื่อเรื่อง กรรมดี กรรมชั่ว อันเป็นทางนำสู่ภพภูมิต่างๆ ผู้ที่เกิดความกลัวบาปกรรมไม่อยากจะตกไปในอบายภูมิ ๔ ที่มีแต่ความทุกข์ทรมานก็อยากละชั่วทำดี เพื่อจะได้พบสุขไปสู่ภพภูมิที่ดีทำให้บุคคลรู้จักที่จะขวนขวายในการทำบุญ ทำทาน รักษาศีล ภาวนา ปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

สรุป การนำเอามูลเหตุมาใช้เริ่มต้นจากบัณฑิตผู้มีปัญญาคิดหาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่จะทำให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธาในพระพุทธศาสนาจึงได้มีการนำเอามูลเหตุที่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนามาประยุกต์เข้ากับความเชื่อเรื่องผีเดิมของชาวบ้าน ยกเอาส่วนผลบุญหรือกรรมดีที่ได้ผลดีของบุคคลในพระพุทธศาสนาเป็นตัวอย่าง เพื่อประกอบเป็นประเพณีฮีตสิบสองในการประกอบการทำบุญทั้งสิบสองเดือน เพื่อให้เกิดศรัทธาในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติตามให้ได้ผลตามความปรารถนา เมื่อผู้มีศรัทธามากขึ้นทางภาคอีสานเรียกว่า เข้าวัดฟังธรรม ถือนศีล แปรในวันพระช่วงเข้าพรรษาสามเดือน โดยไปนอนค้างคืนที่วัด เพราะอยากไปสู่คติมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ หรือนิพพานในอนาคต

๔.๒ แนวคิดเรื่องผีในทัศนะร่วมสมัย

ประเภทของผี พระยาอนุมานราชธนได้อธิบายไว้ว่า ผีในภาษาไทย คือ เป็นอมมนุษย์ จำพวกหนึ่ง มีฐานะเหนือคนแต่ต่ำกว่าพรหมมีที่อยู่ในแดนสวรรค์ชั้นต่ำทั้งหก มีผีทั้งดีและผีร้าย เพราะฉะนั้นคำว่า ผี จึงเป็นคำกลางๆ ดีก็ได้ ร้ายก็ได้ แต่ว่าอยู่เหนือมนุษย์^๕

คนไทยแต่เดิมนับถือผี ถึงเดี๋ยวนี้ก็ยังนับถืออยู่ พระอินทร์ พระพรหมและพระอะไรต่อมิอะไรก็เป็นผี พระเจ้าหรือพระผู้เป็นเจ้าก็เป็นผี ด้วยเหตุนี้เข้าใจกันว่าอยู่บนฟ้า คนไทยแต่เดิมจึงเรียกท่านเป็นคำรวมว่า ผีฟ้า ภายหลังเมื่อไทยนับถือพระพุทธศาสนาแล้วก็เปลี่ยนเป็นเรียกว่า เทวดา และเรียกที่อยู่ของท่านว่า สวรรค์ และมีคำเดิมคือชั้นฟ้า เอาไปซ้อนเข้าคู่เป็นสวรรค์ชั้นฟ้า เพื่อให้ทราบว่

^๕ ส.พลายน้อย, *ตำนานผีไทย*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทวี.ปรีนท์, ๒๕๕๒), หน้า ๓๗.

สวรรค์หมายความว่า ชั้นฟ้า นอกจากจำพวกผี ออกเป็นผีฟ้า เจ้าผีและ ผีร้าย อาจแบ่งจำพวกผีตามที่ใช้แบ่งกันอยู่ในวิชามานุษยวิทยา ตามคติที่ว่าด้วยลักษณะการเช่นสังเวชบุชา คือ ๑. คติบูชาผีบรรพบุรุษ ๒. คติบูชาผีวีรบุรุษ และ ๓. คติบูชาผีร้าย

ผีที่มีมาก่อนและอยู่ใกล้ชิดกับคนก็คือผีบรรพบุรุษได้แก่ ญาติผู้ใหญ่ มีพ่อแม่ ปู่ย่า ตายายเป็นต้น ซึ่งตายไปแล้วและด้วยความอาลัยรัก แม้ท่านจะตายไปแล้วก็ยังนึกว่าท่านยังอยู่ คือเป็นผีประจำอยู่ในเรือน คอยดูแลเอาใจใส่ให้ลูกหลานที่ยังอยู่มีความสุขความเจริญ ถ้าลูกหลานตั้งตนอยู่ในจารีตประเพณี หรือให้ร้ายได้ทุกข์แก่คนในบ้านได้ เมื่อคนเหล่านั้นประพฤตินอกนอกนกริตรอยประเพณี ประเทศไทยเรียกชื่อต่างๆ กัน ทางภาคเหนือ เรียกว่า ผีปู่ย่า ไม่นับตายายเข้าด้วย ทางภาคอีสานเรียกผีปู่ตา ไม่นับญาติผู้ใหญ่ที่เป็นหญิงคือยายเข้าด้วย ทางภาคกลางเรียกว่า ผีปู่ตายาย นับเอาเข้าหมดทั้งญาติผู้ใหญ่และทางฝ่ายพ่อและแม่ ทางภาคใต้เรียกว่า ผีตายาย ไม่นับปู่ย่าเข้าด้วย^๖ โดยการแบ่งประเภทผีออกตามปรากฏทางสังคมและประสบการณ์ของผู้ได้พบเห็นบอกเล่ากันสืบมา และได้บันทึกไว้เป็นหลักฐาน ดังนี้

ผีฟ้า-ผีแถน, ผีปู่ตาและผีหลักเมือง, ผีเรือน, ผีตาโชน, ผีตาแฮก, ผีนางธรณี, ผีบรรพบุรุษ, ผีวีรบุรุษ, รุกเทวดา, ศาลเพิงตาและพระภูมิเจ้าที่, พระภูมิเมือง, วิญญาณ, ผีประจำหมู่บ้านและผีประจำเมือง, ศาลหรือหอผีประจำหมู่บ้าน, ผีเมสส์, ผีกระสือ, ผีกระหัง, ผีกองกอย, ผีกะ, ผีกำเนิด, ผีกุมารทอง, ผีขอมด, ผีจะกละ, ผีขมบ, ผีเชื้อ, ผีนางตะเคียน, ผีเป่า, ผีพราย, ผีโพง, ผีแม่หม้าย, ผีอำ, ผีปอบ, ผีน้ำ, ปีศาจ-เปรต, ผีห้า, วิญญาณ, ผีโป่งค่าง, ผีหลังกลวง, แม่มดคนทรง, ผีแม่นาคพระโขนง และ ผีถ้วยแก้ว^๗

สรุป ในสังคมมนุษย์และสังคมไทยในอดีตจนถึงปัจจุบันยังมีความเชื่อเรื่องผีต่างๆ โดยเฉพาะสังคมไทยนั้น เชื่อในสิ่งลึกลับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ รวมทั้งไสยศาสตร์ จะเห็นว่าการสร้างหอพระเสื้อเมืองทรงเมือง ศาลหลักเมือง ศาลพระภูมิ เจ้าที่ หรือภูเขา ถ้าต้นไม้ใหญ่ มีการเอาผ้าสีไปผูกต้นไม้ ของเซ่นไหว้ มีอาหาร น้ำ สิ่งของอื่นที่เชื่อว่า ผีจะชอบ เพื่อเป็นบูชาตามความเชื่อ เช่น ขอโชคลาภ (หอย) ขอให้คุ้มครองให้มีปลอดภัยจากการประกอบอาชีพ การสักการบูชาจะมีความหวาดกลัวในสิ่งลึกลับที่มองไม่เห็นด้วยสายตา ซึ่งจากประสบการณ์ของมนุษย์ที่อยู่กับสิ่งแวดล้อม สังคมการประกอบอาชีพเกษตรกรรมต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติในการหาเลี้ยงชีพผ่านมาจากอดีตถึงปัจจุบันได้มีการบอกเล่าสิ่งที่พบเห็นมาจดบันทึก เรียกชื่อผีตามลักษณะสิ่งที่พบเชื่อว่า ไม่ใช่มนุษย์ จนกระทั่งเรียกว่า ผีชนิดต่างๆ เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และแยกประเภทของผีให้คุณให้โทษแก่มนุษย์ โดยในแต่ละชุมชนก็จะมีผีแต่ละชนิดใดที่มีในชุมชนของตนเองก็จะประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ เพื่อให้ผีดีคุ้มครองหรือไม่มาทำอันตรายตนเองและครอบครัวเกิดสวัสดิมงคลในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นการแสดงถึงการพกตัญญูต่อผีบรรพบุรุษ โดยจะทำให้คนในชุมชนประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีสืบกันมาเป็นการควบคุมประพฤติทำให้คนในชุมชนนั้นไม่กล้าทำความชั่ว

^๖ พระยา อนุমানราชธน เสรฐียรโกเศศ, **ชีวิตชาวไทยสมัยก่อนและการศึกษาเรื่องประเพณีไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๑๕), หน้า ๑๙๕.

^๗ ส.พลายน้อย, **ตำนานผีไทย**, หน้า สารบัญ.

เช่น ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดโกหก และไม่ดื่มสุรา ก็จะเป็นสังคมประพฤติปฏิบัติตามแนวทางพระพุทธศาสนาคือการรักษาศีลห้า ทำให้สังคมมีความสุข ประชาชนประกอบสัมมาอาชีพมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ถ้าเชื่อแบบมหายไม่ว่าประกอบด้วยปัญญาพิจารณาเหมือนคนเดินหลงทางเสียเวลาของชีวิตเพราะมิใช่ทางหลุดพ้นจากภัยในวัฏสงสาร หรือถูกหลอกลวงทำให้เสียทรัพย์สินเดือดร้อนในภายหลัง สรุปได้ ๕ ประเด็น ดังนี้

๑. สังคมไทยมีความเชื่อเรื่องผีมากมาย ผีที่มีคนรู้จักมากที่สุดของภาคกลาง คือ ผีแม่นาคพระโขนง ส่วนผีอื่นๆ ก็จะเรียกชื่อตามที่พบเห็นแต่ละท้องถิ่น

๒. เชื่อว่ามีผีให้คุณให้โทษ

๓. เป็นการแสดงความเคารพตักขณต่อผีบรรพบุรุษ

๔. ทำให้คนในชุมชนประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบของศีล และประเพณีวัฒนธรรม เป็นคนดีของสังคม เพราะไม่กล้าทำผิดเป็นการควบคุมความประพฤติบุคคลโดยทางอ้อม

๕. ความเชื่อเรื่องผีอาจทำให้คนงมงายได้ เช่น การกราบไหว้เพื่อขอหวยทำให้เสียทรัพย์เป็นอบายมุข อาจทำให้ถูกหลอกเดือดร้อนในภายหลังได้

๔.๓ ความเชื่อเรื่องผีปอบที่มีความสัมพันธ์กับพิธีพระพุทธศาสนานำมาประยุกต์ใช้เป็นประเพณีฮีตสิบสองของหมู่บ้านดอนยานาง

ตามที่กล่าวมูลเหตุประเพณีฮีตสิบสอง บทที่ ๒ และการประยุกต์ใช้เป็นประเพณีฮีตสิบสอง ตามบทที่ ๓ ตามความเชื่อ กรรมดี กรรมชั่ว ผลของกรรม มีการประกอบพิธีกรรมของพราหมณ์มีพระพุทธศาสนาผสมผสานอยู่ด้วย และบวกกับความเชื่อเดิมเรื่องผีปอบ และผีอื่นๆ การประกอบพิธีกรรมงานบุญทั้งสิบสองเดือนเป็นประเพณีสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันพิธีกรรมต่างๆ หลากอย่างยังมีความเชื่อเรื่องผีแฝงอยู่จะมีการอุทิศส่วนกุศลให้ผีแก่บรรพบุรุษ เปรต สรรพสัตว์ทั้งหลาย รวมทั้งเป็นการป้องกันขับไล่ปัดรังควานให้ผีหนีไป ยังเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษให้ช่วยคุ้มครองป้องกันอันตรายจากสิ่งชั่วร้าย คือ ผีปอบและผีอื่นๆ การประกอบงานบุญในเดือนอ้ายตามความเชื่อชาวบ้านมูลเหตุมาจากพระพุทธศาสนาเชื่อในกรรมดี กรรมชั่ว ผลของกรรม เชื่อว่าการทำบุญกับพระสงฆ์ที่ออกจากบิณฑบาตเป็นผู้บริสุทธิ์ไม่มีมลทิน เมื่อบริจาคทานให้กับพระสงฆ์จะมีอันสงฆ์มากจะได้ไปเกิดในภพภูมิที่ดีมีทรัพย์มากมายไม่ลำบากในชาติหน้า

ดังที่พระเจ้าพุทธเจ้าตรัสว่า ผู้ได้มีโอกาสนำเพ็ญกุศลแล้วละโลกนี้ไป ย่อมมีรัศมี เปล่งปลั่ง เทียบขมิ้นไปในอุทยานชื่อนันทวัน เพียบพร้อมด้วยกามคุณ ๕ เพลิดเพลิน รื่นเริง บันเทิงอยู่ในนันทวันอันสงฆ์การให้ทาน ๕ ประการนี้ คือ ๑. ผู้ให้ทานย่อมเป็นที่รักที่พอใจของคนหมู่มาก ๒. สัตบุรุษผู้สงบบ่อบกหาผู้ให้ทาน ๓. กิตติศัพท์อันงามของผู้ให้ทานย่อมขจรไป ๔. ผู้ให้ทานย่อมไม่ห่างเหินจากธรรมของคฤหัสถ์ ๕. ผู้ให้ทานหลังจากตายแล้วย่อมเกิดในสุคติโลกสวรรค์^๔

^๔ ๐.ปญจก. (ไทย) /๒๒/๓๕/๕๖.

การประกอบพิธีกรรมฮัตสึบองตามมูลเหตุที่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้เป็น ประเพณีฮัตสึบองของทางภาคอีสาน และของหมู่บ้านดอนยานางเป็นการประกอบงานบุญทั้งสิบสองเดือน โดยหลักการนักปราชญ์บัณฑิตเจตนา เพื่อให้ชาวบ้านศรัทธาในหลักคำสอนพระพุทธศาสนาอันแก่น ของพระพุทธศาสนา โดยยกบุคลาธิษฐานเป็นตัวอย่างเป็นวิธีการสอนแบบง่ายๆ คือ การเสียสละให้ทาน ต่อไปก็ให้รักษาศีล ประพฤติปฏิบัติสมาธิ เพื่อให้เกิดปัญญาารู้แจ้งตามความเป็นจริง ดังนั้นพระภิกษุสงฆ์ จึงเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของผู้คน เพราะฉะนั้น การประกอบพิธีกรรมใดๆ ตั้งแต่เกิดจนตายก็ต้อง เกี่ยวข้องพิธีกรรมนิมนต์พระภิกษุสงฆ์ทำพิธีให้ แต่พิธีกรรมต่างๆ ก็จะมีเนื้อเรื่องผีแฝงอยู่ก็จะ ประกอบด้วยผีสองประเภท คือ ผีบรรพบุรุษถือว่าเป็นผีดีให้คุณช่วยคุ้มครองลูกหลานจากผีร้ายหรือ ให้โทษได้เหมือนกัน หากลบหลู่ก็จะเจ็บไข้ได้ป่วยต้องทำพิธีขอขมาที่จะหายเป็นปกติ ส่วนผีร้ายให้ โทษฝ่ายเดียว คือ ผีปอบ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งใดก็ตามไม่ว่าใครก็ไม่ให้คุณอะไร ถ้าปล่อยให้หิวก็จะออกไปหากินเข้า สิ่งสัตว์หรือเมื่อแก่ล้ามากก็จะเข้าสิงคนดูตกใจเลือด ถ้าหากินไม่ได้ก็กินเจ้าของเองเพราะวิญญาณ สัตว์เกิดจากไสยศาสตร์เรียกมนต์ดำ โดยมีพิธีเกี่ยวข้องกับผีปอบและผีอื่นๆ ดังนี้

๔.๓.๑ พิธีกรรมตบปะทาย (ก่อเจดีย์ทราย) เดือนห้า – ประเพณีสงกรานต์ เรียกว่า เทศกาลตรุษสงกรานต์ คำว่า ตรุษ เป็นนักขัตฤกษ์ส่งท้ายปีเก่าเป็นประเพณีสืบต่อกันมา และต่อเนื่อง ด้วยพิธีสงกรานต์ ซึ่งเป็นการต้อนรับปีใหม่ พอเช้ามีวันที่ ๑๓ เมษายนของทุกปี ชาวบ้านจะยิงปืน จุดประทัด และเผากองขยะที่เตรียมไว้ตั้งแต่ตอนเย็น เพื่อเป็นการต้อนรับแก่ปู่สังขาร บางท้องถิ่น ชาวบ้านก็จะไปสละทรายประพรมประจำปีให้แก่คนในครอบครัวที่วัด ประเพณีสงกรานต์มีการทำบุญ ตักบาตรและถวายทานอุทิศกุศลแก่ญาติผู้วายชนม์

ตอนเช้ามีการเตรียมอาหาร คาวหวานเพื่อนำไปวัดในพิธีตักบาตรและถวายพระในเช้าวันนั้น บางท้องถิ่นก็ถวายสำหรับข้าวก้นครัวแด่พระสงฆ์ เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ วิญญาณของญาติพี่น้องของตน และให้พระกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญให้แก่บรรพชน

การบังสุกุลอัฐิบรรพชน ในเทศกาลสงกรานต์ชาวพุทธไทยนิยมทำบุญอุทิศส่วนกุศลผู้ใหญ่ ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว โดยการถวายไทยทานแก่พระสงฆ์ดังที่กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ บางแห่งก็นิยม บังสุกุลอัฐิของญาติที่ล่วงลับไปแล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งของญาติผู้ใหญ่คล้ายๆ กับว่าจะทำการดำหัว ท่านในโอกาสงานสงกรานต์เช่นเดียวกับที่ทำแก่ผู้หลักผู้ใหญ่ตามปกติตนเอง ชาวบ้านก็นำอัฐิญาติ ของตนไปรวมกันที่วัดตามวันเวลาที่นัดหมายไว้ต่างก็บริจาคเงินตามศรัทธาเพื่อถวายพระสงฆ์ พร้อมกับ เตรียมผ้าบังสุกุลและไทยทานอื่นๆ ไปด้วย เขาจะวงด้ายสายสิญจน์ (สายโยง) รอบๆ กลุ่มผอบบรรจุ อัฐิผู้ตาย แล้วนำส่วนที่เหลือให้พระจับขณะสวดมาติกาและบังสุกุล ขณะสวดบังสุกุลที่เขาวางพาดสาย โยงที่วางทอดอยู่หน้าแถวพระเสร็จแล้วมีการถวายไทยทาน และเงินที่รวบรวมบริจาคจากญาติเจ้าของอัฐิ พระสวดอนุโมทนา ญาติก็กรวดน้ำไปด้วย บางท้องถิ่นให้พระกรวดน้ำ สำหรับรายที่ไม่มีอัฐิก็ใช้วิธี เขียนชื่อผู้วายชนม์ใส่พานแทน ขณะพระสวดอนุโมทนาญาติก็จุดไฟเผากระดาษนั้นแล้วกรวดน้ำรดลง บนไฟเป็นการสมมติว่าเป็นอัฐิผู้วายชนม์ ส่วนศพที่ฝังไว้ไม่มีอัฐิหรือมีอัฐิแต่บรรจุใส่สุสานไว้ เขาก็นิมนต์ พระสงฆ์ไปทำพิธีมาติกาบังสุกุล ณ ที่นั้น

ในบางท้องถิ่นก็มีพิธีบวงสรวงผีบรรพบุรุษประจำตระกูล ประจำหมู่บ้าน ประจำเมือง เรียกว่า ผีปู่ย่า (ภาคเหนือ) ผีปู่ตา (ภาคอีสาน) (ภาคใต้) ผีเสื้อเมืองและผีหลักเมือง เป็นต้น ส่วนวันทำพิธี

นั้นไม่แน่นอนว่าจะเป็นวันใด เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญู ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี ดังพุทธดำรัสที่ว่า “นิมิตต์ สาธูปานํ กตัญญุตเวทิตา” ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้ผู้น้อยได้แสดงความกตัญญูต่อผู้ใหญ่ ดังนั้น จึงเป็นการแสดงออกถึงความเคารพต่อผีบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว โดยใช้ประเพณีพิธีกรรมตบปะทาย (ก่อเจดีย์ทราย) เดือนห้า – ประเพณีสงกรานต์ และพิธีกรรมของพราหมณ์ บวกกับพระพุทธศาสนามีพระสงฆ์เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมยิ่งทำให้ประเพณีนี้มีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ประชาชนให้ความสำคัญและเชื่อถือในพิธีกรรมนี้^๙

๔.๓.๒ พิธีกรรมบุญเดือน ๗ (ทำบุญข้าชะบ้าน) เป็นการทำบุญเพื่อเป็นการปิดรังควานและขับไล่สิ่งไม่ดีไม่งามหรือสิ่งที่เป็นอัปมงคลออกไปจากหมู่บ้าน บางท้องถิ่นเรียกว่า “บุญเบิกบ้าน” หรือ “บุญข้าชะปะเบิก” ก็มี อย่างไรก็ตาม “บุญข้าชะ” นี้เป็นบุญที่ทำเพื่อขจัดสิ่งสกปรก สิ่งที่เป็นเสนียดจัญไรให้หมดไป ซึ่งมูลเหตุก็มาจากคัมภีร์ธรรมบท ครั้งหนึ่งเกิดขึ้นในเมืองไพสาลีตามทีกล่าวไว้ในบทที่ ๒^{๑๐} การชำระชะล้างให้สะอาดจิตใจที่ลามกรุงรังด้วยกิเลสมี โสภ โกรธ หลง เป็นต้น ควรแก่การชำระให้สะอาดด้วยธรรมโมสถยา คือ ธรรม มี ทาน ศีล ภาวนา บ้านเมืองที่เกิดความไม่สงบภายนอกเช่น มีข้าศึกมาทำลาย ไจรมาปล้น ไม่สงบภายในเช่นเกิดฆ่าฟันรันแทงแย่งกันเป็นใหญ่ ผู้คนว้าว ควายล้มตายเพราะผีเข้าเจ้าสุนเป็นต้น ถือว่าบ้านเดือดเมืองร้อน ชะตาบ้านชะตาเมืองขาด จึงมีพิธีทำบุญข้าชะหรือบุญเบิกบ้านเบิกเมืองมีการกำหนดทำในระหว่างเดือน ๗ ข้างขึ้นหรือแรมแล้วแต่สะดวก

พิธีทำ ปลุกผามขึ้นกลางบ้าน เตรียมแห่ทรายและหลักไม้ไผ่ ๘ หลักมาไว้ ถ้าเป็นบ้านใหญ่ทำตามหมู่บ้านทั้ง ๔ ทิศ โดยปลุกผามขึ้นใน ๔ ทิศ แล้วนิมนต์พระมาเจริญพระพุทธมนต์ตอนเย็น รุ่งขึ้นถวายอาหารบิณฑบาต พระสงฆ์ทำน้มนต์เสกคาถา ยงกัญจิ ไปจนจบ หลักไม้ไผ่ทั้ง ๘ ลงคาถาอิปิโส ๘ ทิศ เสร็จแล้วปะพรมน้มนต์ใช้หญ้าคามัดเป็นกำเพื่อปะพรมน้มนต์ หว่านหิน หว่านทรายไปตามบ้าน หลัก ๘ หลัก ตอกลงไปในทิศทั้งแปด ด้วยสายสิญจน์ที่วิ่งรอบโรงพิธีนำเอาไปผูกแขนป้องกันเสนียดจัญไรได้ดี อนึ่งถ้าสงสัยว่า ชะตาบ้านเมืองจะขาดมีพิธีตอกหลักบ้านหลักเมืองอีก

ตอกหลักบ้านหลักเมือง พิธีจัดทำเหมือนข้าชะบ้านแต่การตอกหลักบ้าน หลักเมืองใช้หลักไม้แก่นหรือก่ออิฐโอบปูนเพียงหลักเดียวลงกลางบ้านหรือเมือง ที่จะตอกหลักให้ก่อเป็นพระทรายเสียก่อนเวลายกเสาธงฝังดิน พระสงฆ์สวดเอกนามก๊ไปจนจบ แต่ให้เปลี่ยนก็เป็น กณ เช่น เอกนามกณฯ เปฯ ทส นามกณ ทสหงเคหิ สมณนาโคโต อรหาติ วุจจิตติฯ ฝังลงดินแล้วปิดทอง สวดเมตตยจ ไปจนจบให้ได้ ๓ จบ อนึ่ง ถ้าสงสัยว่าบ้านเมืองจะเข็ดขวาง เช่น สงสัยว่าที่เป็นบ้านเก่ามีเทพยาอารักษ์หวงแหนเป็นบ่อน้ำ ป่าช้า หรือที่วัดมาก่อน ให้สวดถอนเสียก่อนจึงตอกหลัก

การสวดถอนที่บ้านเมือง พิธีจัดทำเมืองสวดข้าชะบ้านต่างแต่คาถาที่ใช้สวดถอนที่ก่อนปักหลักลงใช้คาถาสวดถอนสีมา เพื่อถอนที่เสร็จแล้วสวดผูกที่บ้านเมืองด้วยคาถาผูกสีมา คาถาผูกถอนตามเดิมไม่มีเพิ่มเติมและตัดตอนแต่ประการใด บ้านใดเมืองในที่เกิดภัยดังกล่าวมานี้ เมื่อได้ทำพิธีแก้ด้วยพิธีกรรมทางศาสนาเช่นนี้ จะอยู่เย็นเป็นสุขปราศจากทุกข์ภัยไข้เจ็บทุกประการ

^๙ ผศ. สุเมธ เมธาวิทยกุล, **สังกัปพิธีกรรม**, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๓๒), หน้า ๔ – ๑๐, ๒๑.

^{๑๐} บุญเกิด พิมพ์วรรณฤกุล, **ประเพณีอีสาน และ เกร็ดโบราณคดีไทยอีสาน**, (ขอนแก่น : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์คลังนาวิทยา, ๒๕๔๔), หน้า ๔๑-๔๒.

การทำพิธีเลี้ยงปู่ตา คำว่าปู่หมายถึงปู่และย่า คือผู้ที่ป็นพ่อแม่ของพ่อคำว่า ตา หมายถึงตาและยาย จำพวกเป็นบรรพบุรุษเป็นที่เคารพสักการบูชา เมื่อท่านมีชีวิตอยู่บุตรธิดาต้องเอาใจใส่เลี้ยงดูท่านตลอดเวลา เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วก็ต้องทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ปู่ตาที่เข้าใจกันและทำการเลี้ยงน้าจะหมายเอาบรรพบุรุษจำพวกที่ล่วงลับไปนานแล้ว จนไม่สามารถจำชื่อเสียงเรียงนามว่าใครเป็นใคร เมื่อจำไม่ได้ก็ตั้งชื่อให้เป็นกลางๆ ว่า ปู่ตาซึ่งก็หมายถึงทุกคนจำพวกนี้ หมอพิธีไว้ประจำหมู่บ้าน เรียกเฒ่าจ้ำ หมอนี้มีหน้าที่ดูแลรักษาและเลี้ยงดูปู่ตาตามเวลา ถ้าใครไปทำอันตรายเป็นสถานที่อยู่ของปู่ตาคงจะต้องไปแก้ไขจนให้ คนอื่นนอกจากเฒ่าจ้ำแล้วไม่ได้ผล หอหรือโฮงปู่ตาที่ทำขึ้นในภาคอีสานถ้าจะเทียบกับภาคกลางน่าจะได้แก่หอพระภูมิเจ้าที่^{๑๑}

ชุมชนบ้านดอนยานางถือเอาวันแรม ๑๐ ค่ำ เดือน ๗ ของทุกปีเป็นวันเริ่มทำบุญ เวลา ๑๘.๐๐ น. ชาวบ้านร่วมกันทำวัตรเย็นที่ศาลาหลักบ้าน เวลา ๑๙.๐๐ น. ให้พระสมุทธานศีลเจริญพระพุทธมนต์ ชาวบ้านจะนำน้ำจากครอบครัวของตนคนละขันเพื่อร่วมกันทำน้ำพระพุทธมนต์ถวายสำหรับให้พระสงฆ์ปลูกเสกไว้ผูกแขน หินทราย ครอบครัวละถุง (เพื่อปลูกเสกและหว่านไถ่ภูตผีร้าย) ข้าวสารครอบครัวละ ๑ ขัน รูปเทียน ดอกไม้ มาลัยเพื่อบูชา เข้า เวลา ๐๗.๐๐ น. ทำพิธี ให้พระสมุทธานศีล ใส่บาตร ถวายสังฆทาน พิธีนี้ทำติดต่อกัน ๓ วัน ๓ คืน วันสุดท้ายชาวบ้านจะได้รับแจกข้าว น้ำพระพุทธมนต์ให้กับชาวบ้าน ส่วนพระสงฆ์ก็นำหิน ทราย ไปหว่านไถ่ ภูต ผี ที่ตามทางเดินและตามหลังคาบ้านในหมู่บ้านเป็นเสร็จพิธี^{๑๒}

สรุป ชุมชนหมู่บ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความเชื่อเรื่องผีเดิมอยู่แล้ว และรับเอาแนวคิดความเชื่อพระพุทธศาสนาแบบประยุกต์คำสอน โดยยกตัวอย่างบุคคลในยุคพระพุทธเจ้าที่ได้ทำบุญไว้แล้วได้รับอานิสงส์ผลบุญนั้น ดังนั้นคนในภาคอีสานรวมทั้งหมู่บ้านดอนยานางจะประกอบพิธีงานบุญทั้งสิบสองเดือนตามกำลังศักราช เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและครอบครัวญาติพี่น้องวงศ์ตระกูลทั้งหลาย และเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว และอุทิศแก่เปรตทั้งหลายด้วยการทำบุญอุทิศส่วนกุศลกรวดน้ำไปให้ โดยพวกเขาเชื่อว่าผีบรรพบุรุษ เปรต จะได้รับส่วนบุญนั้น ในประกอบพิธีกรรมทั้งสิบสองเดือนก็มีความเชื่อเรื่องผีปะปนด้วย โดยเฉพาะผีปอบทางภาคอีสานมีความเชื่อว่าผีปอบจะมาทำร้ายคนในชุมชนของตนเองรวมทั้งหมู่บ้านดอนยานางก็มีความเชื่ออย่างนั้นเช่นกัน โดยเฉพาะในเดือนเจ็ด - บุญข้าชะ ตรงกับเดือนมิถุนายนของทุกปี หมู่บ้านดอนยานาง จะประกอบพิธีกรรมที่ศาลาหลักบ้าน (ที่อยู่ของผีบรรพบุรุษ) จะช่วยคุ้มครองป้องกันผีร้ายโดยนิมนต์พระสงฆ์มาประกอบพิธีกรรมร่วมกับชาวบ้าน จุดประสงค์เพื่อขับไล่ผีปอบและผีอื่นให้ออกไปจากหมู่บ้านไม่ให้มาทำร้ายคนในหมู่บ้านเป็นความเชื่อที่ว่า เมื่อทำแล้วคนในหมู่บ้านจะรู้สึกปลอดภัยสบายใจ จากภัยที่มีความลึกลับและอำนาจไม่สามารถมองเห็นได้

ประเพณีวันสงกรานต์นี้ นักปราชญ์โบราณประยุกต์เข้ากับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา คือ ประกอบพิธีกรรมแสดงความกตัญญูต่อบิดา มารดา และบรรพบุรุษที่ล่วงลับไป

^{๑๑} พระมหาปริชา ปริญาโร, **ประเพณีโบราณไทยอีสาน**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ พ. พิทยาการ, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๘-๑๑๔.

^{๑๒} Pantown online society for everyone, **บ้านดอนยานาง**, [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <http://www.pantown.com/board.php?> (๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๕).

แล้ว ซึ่งชุมชนบ้านดอนยานางปฏิบัติตามประเพณีสงกรานต์นี้สืบมา ได้มีการขนทรายเข้าวัดก่อเจดีย์ทราย และมีกิจกรรมต่างๆ ตามมานั้น การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ และมีการสาดน้ำเล่นมีความสุขสนุกสนานและเป็นการคลายร้อนในช่วงฤดูร้อนไปด้วย จะมีการทำบุญอุทิศแก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไป โดยจะเตรียมอาหารหวานคาวไปรวมกันที่วัดถวายพระสงฆ์ บางทีจะมีสวดบังสุกุล และมีการจุดประทัดให้เสียงดัง เชื่อว่าสิ่งชั่วร้ายจะตกใจวิ่งหนีไป ซึ่งการประกอบพิธีกรรมขึ้นแสดงให้เห็นว่ามีความเชื่อเรื่องผีและกลัวสิ่งชั่วร้ายก็คือ ผีปอบ และผีต่างๆ ให้หนีไป เพื่อให้คนในชุมชนเกิดความสวัสดิ์มงคล

การทำบุญชำระชุมชนหมู่บ้านดอนยานางให้ความสำคัญมากในการทำพิธีนี้ โดยชาวบ้านจะเตรียมงานที่ศาลากลางหมู่บ้านนิมนต์พระภิกษุสงฆ์มาทำพิธีปลัดขันธ์ความชั่วร้ายไม่ให้ออกไปพ้นเขตหมู่บ้านจะนำหลักไปฝังไว้ทั้ง ๘ ทิศ และมีหลักบ้านอยู่กลางหมู่บ้านคือ มีหลักที่ฝังเอาไว้พร้อมศาลก็คือที่รวมวิญญาณบรรพบุรุษ และเชื่อว่าวิญญาณบรรพบุรุษจะปกป้องคุ้มครองคนในชุมชน จึงเป็นที่เคารพนับถือเป็นศูนย์รวมจิตใจ เมื่อถึงเดือน ๗ จะมีการทำบุญนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธีกรรมเกี่ยวกับการชำระถือเป็นพิธีกรรมสำคัญมาก โดยนำเอาก่อนหินที่ผ่านการทำพิธีกรรมขวางไปตามบ้านเรือนเพื่อให้สิ่งไม่ดีให้ออกไปจากหมู่บ้าน และมีการปักหลักไม้ไผ่ ๘ หลักมาไว้ตามมุมบ้านทั้ง ๔ ทิศ เป็นการป้องกันสิ่งไม่ดีไม่ให้เข้ามาในหมู่บ้านได้ก็คือ ผีปอบ และผีต่างๆ ที่จะเข้ามาทำร้ายชาวบ้านมีความเชื่อว่า ผีปอบเป็นผีร้ายไม่ให้คุณอะไรและอาจทำร้ายถึงแก่ชีวิตได้ ไม่เหมือนกับผีบรรพบุรุษที่จะจำทำหน้าที่สื่อสารระหว่างผีกับคนให้คุณให้โทษได้ตามความเชื่อของชาวบ้าน ซึ่งพิธีกรรมดังกล่าวนี้ยังทำตามมูลเหตุในพระพุทธศาสนาพิธีมีการสวดถอนตามแบบอย่างการสร้างพระอุโบสถมาประยุกต์ใช้ โดยพิธีกรรมนี้พระภิกษุสงฆ์กับชาวบ้านร่วมกันประกอบพิธีกรรม เพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจให้กับชาวบ้านรู้สึกมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากผีต่างๆ รวมทั้งผีปอบ ซึ่งเป็นที่หวาดกลัวของชาวบ้านมากที่สุด ดังนั้นความเชื่อที่ประกอบประเพณีฮีตสิบสองของหมู่บ้านดอนยานางสรุปได้ ๕ ประเด็น ดังนี้

๑. เชื่อในเรื่องของ กรรมดี กรรมชั่ว ผลของกรรม ผู้มีศรัทธาได้ประกอบงานบุญกับพระพุทธศาสนาได้บุญมากและไปเกิดภพภูมิที่ดีในโลกสวรรค์
๒. เชื่อการทำบุญแล้วอุทิศส่วนกุศลผลบุญให้กับ ผีบรรพบุรุษ เปรต วิญญาณ ผี สรรพสัตว์ทั้งหลายจะได้รับส่วนกุศล
๓. เชื่อว่าผีบรรพบุรุษจะช่วยคุ้มครองป้องกันสิ่งชั่วร้ายไม่ให้มาทำร้ายคนในหมู่บ้านดอนยานาง
๔. เชื่อว่าเป็นป้องกันขับไล่ผีปอบและผีอื่นๆ ที่ไม่ดีไม่ให้เข้ามาในหมู่บ้าน
๕. ความเชื่อเรื่องผีคนอยู่ในสังคมเมืองมองเป็นสิ่งมลายของคนสังคมชนบท เพราะเหตุการณ์ไม่ได้เกิดกับตัวเองหรือคนในสังคมเมือง

๔.๔ ความเชื่อเรื่องผีปอบและผีอื่นๆ ที่มีต่อพิธีกรรมของชาวบ้าน

การทำพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อเรื่องผีปอบ และผีต่างๆ ของชาวอีสาน มีความเชื่อว่าจะทำร้ายคนที่มึนร่างกายอ่อนแอ โดยเฉพาะ ผู้หญิง และเด็ก ที่มีอาการเจ็บป่วยอยู่แล้วจะทำให้เสียชีวิตได้ ในวิถีชีวิตของชาวบ้านที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลักต้องอาศัยธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่ยังเป็นป่าท้างไกลความเจริญมาก่อน ซึ่งมีความเชื่อดังเดิมยังคงมีอยู่ในวิถีชีวิต

ไม่ได้ทิ้งไปอย่างสิ้นเชิง ดังนั้น การประกอบพิธีกรรมขึ้นบ้านใหม่ พิธีสะเดาะเคราะห์ พิธีสู่ขวัญ และ พิธีเซียงซ้อง ก็ยังมีการประกอบพิธีเหล่านี้อยู่ตามสภาวะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นปรากฏในสังคมชาวอีสาน อยู่บ่อยๆ ซึ่งพิธีกรรมเหล่านี้ก็เพื่อเป็นการป้องกันสิ่งอัปมงคล และขับไล่เสนียดจัญไร คือ ภูติผีต่างๆ รวมทั้งผีปอบ โดยมีความเชื่อว่าเป็นผีที่ชั่วร้ายที่สุด ดังนั้น ชาวบ้านจึงมีความหวาดกลัวมากและยังเป็น ปัญหาของสังคมภาคอีสานแลหมู่บ้านดอนยานาง

๔.๔.๑ การประกอบพิธีกรรมขึ้นบ้านใหม่ เป็นความเชื่อหลายๆ อย่างรวมกัน เช่น ผีบรรพบุรุษ เทวดา ผีไม้ ผีตี่ พระพุทธศาสนา ไสยศาสตร์ และโหราศาสตร์ ทำวจุโลกบาลทั้ง ๔ และการสวดถอน เกิดจากความกลัวภัยที่มองไม่เห็นและไม่สามารถพิสูจน์ได้ จึงได้ประกอบพิธีกรรม ขึ้นบ้านใหม่ที่อยู่อาศัย เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางด้านจิตใจรู้สึกว่าได้ตนเองคนในครอบครัวจะอยู่อย่าง ปลอดภัยทุกอย่าง รวมทั้งมีความเจริญในชีวิต ตำแหน่ง หน้าที่การงานเจริญรุ่งเรืองสืบไปชั่วลูก ชั่วหลาน

ก่อนการจะทำพิธีสวดถอนที่ดิน นิยมให้พระภิกษุทำพิธีขึ้นเชิญทำวจุโลกบาลทั้ง ๔ ก่อน เสมือนกับเป็นการอันเชิญเพื่อขอความคุ้มครองปกปักรักษาเจ้าของบ้าน ให้แคล้วคลาดจากอันตราย สิ่งชั่วร้ายและอานวยความสุข ความเจริญให้แก่ตนและครอบครัว ทำเหมือนกับลงเสาเอกทุกประการ ทั้งนี้ การขึ้นบ้านใหม่เชิญทำวจุโลกบาลทั้งสี่ คือ การบูชาเทพเจ้าประจำทิศทั้ง ๔ ทิศ คือ ท้าวธรรฐ ท้าววิรุฬห์ ท้าววิรูปักษ์ ท้าวกุเวร พระอินทร์ และนางธรรณี รวมเป็น ๖ องค์ คนโบราณถือว่า เป็นเจ้า แผ่นดินมีหน้าที่เป็นสักขีพยานบุคคลเป็นผู้ประกอบคุณความดี การกระทำบูชาท้าวทั้ง ๔ มักทำเป็น เสาฝักกับแผ่นดิน โดยขุดลงไปประมาณ ๑ ศอก บนเสาทำที่ไว้กระหว่งแยก ออกเป็น ๔ ทิศ ด้านบน สำหรับพระอินทร์ ด้านล่างสำหรับนางธรรณี การทำกระหว่งสังเวททำเป็น ๖ กระหว่ง โดยทำพิธีสังเวท ตอนเย็นก่อนวันขึ้นเรือนใหม่หรือตอนเช้าของวันขึ้นเรือนใหม่

การถอน คือ พิธีกรรมจะถอนสิ่งชั่วร้ายที่เรียกกันว่า “ซิด” ออกให้หมด มีความเชื่อกันว่า สถานที่ที่กีดไม้หรืออุปกรณ์ต่างๆ ก็ดีจะมีสิ่งชั่วร้ายแอบแฝงอยู่ หากไม่ทำการไถ่ถอนจะทำให้คนที่อยู่ บนบ้านนั้นได้อันตรายนานัปการ ไม่มีความสุขความเจริญก่อนจะขึ้นบ้านใหม่ จึงนิมนต์พระมาทำพิธี ถอน โดยทำกระหว่งทำด้วยกาบกล้วย ๔ เหลี่ยมกว้างประมาณ ๑๐ นิ้ว ใส่เครื่องเซ่น ซึ่งประกอบด้วย ข้าวสุก เนื้อ ปลา ผลไม้ และของหวาน หมาก เมี่ยง บุหรี่ อย่างละ ๗ ชิ้น เรียกว่ามีเครื่อง ๗ จำนวน ๕ กระหว่ง มีช่องธงรูปเทียนด้วย เวลาจะถอนให้เอากระหว่งไปวางตรงกลางเรือน ๑ กระหว่ง เอาไปวาง ตรงมุมบ้าน ด้านนอกทั้ง ๔ มุม แล้วนิมนต์พระสงฆ์ไปทำการถอนมุมละ ๑ รูป กลางเรือน ๑ รูป พระสงฆ์จะถอนด้วยคำภาษาบาลี เมื่อเสร็จก็จะใช้มีดถาดวัดสุขึ้นใดชิ้นหนึ่งของบ้านใส่ในกระหว่ง เล็กน้อยสมมติว่าถอนเสร็จแล้ว จึงนำกระหว่งไปทิ้งนอกบริเวณบ้านของตนหรือไปทิ้งที่ห่างไกลถือ “ซิด” สิ่งชั่วร้ายได้ถ่ายทอดออกไปแล้ว การขึ้นบ้านใหม่เจ้าภาพจะทำได้ด้วยความสบายใจการถอนนั้น สามารถทำได้ ๒ ครั้ง คือ ๑) การในขณะที่เจ้าของปรับสถานที่ เตรียมสร้างบ้านใหม่ มีการนำเครื่อง ถอนไว้บริเวณกลางและ ๔ มุม นิมนต์พระสงฆ์ ๔ รูป มาถอน เมื่อถอนเสร็จแล้วก็หยิบเอาดินใน บริเวณนั้นไปทิ้งที่อื่นถือว่าที่นั้นสะอาดบริสุทธิ์แล้ว สามารถปลูกสร้างบ้านเรือน

๒) การถอนเมื่อสร้างเสร็จแล้ว จะทำพิธีขึ้นบ้านใหม่ เจ้าของบ้านจะเตรียมกระหวางไวกกลางบ้านและมุมทั้ง ๔ ของบ้าน นิมนต์พระสงฆ์ ๕ รูป มาถอนสิ่งชั่วร้ายอันอยู่บนบ้านเป็นต้นว่าไม้ที่อยู่อาศัยด้วยความสุขสงบต่อไป^{๑๓}

มีการนิมนต์พระสงฆ์มาค้ำคั้นเรือนใหม่ ในช่วงเวลากลางคืน พระสงฆ์ก็จะมีการทำวัตรสวดมนต์เช้า-เย็น การนิมนต์พระสงฆ์มานอนค้ำคั้นนี้ก็เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล และถือว่าการสวดมนต์ได้ขับไล่เสนียดจัญไรให้ออกไปให้พ้นเขตบ้านเรือนใหม่ด้วย^{๑๔} การสวดถอนนั้นไม่ได้มีใช้ในพิธีถอนที่ดินเพื่อปลูกเรือนโดยตรง แต่เดิมนั้นเป็นธรรมเนียมของพระสงฆ์ที่สมัยพุทธกาลเมื่อจะทำการผูกสีมา หรือฝังลูกนิมิตในการสร้างพระอุโบสถ ดังปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวรรค เรื่องสีมานุชาสนา (การอนุญาตสีมา)^{๑๕} ซึ่งต้องมีการสวดถอน ก่อนการผูกสีมาเพราะถือว่าการสวดถอนเพื่อจะไม่ได้ไปทับสถานที่ๆ เคยมีเจ้าของครอบครองมาก่อน พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้^{๑๖} เป็นการป้องกันมิให้ผีลี้ลามเข้าไปจับจองที่ดินของผู้อื่น และการถอนการผูกหากภายหลังปรากฏว่าไปทับที่ของผู้ใด หรือของวัดเก่าใดก็ถือว่าใช้ไม่ได้ การสวดต้องประชุมสงฆ์ทั้งหมดให้อยู่ภายในเขตสังกรรมก่อนแล้วสวดทักและตอบตามทิศต่างๆ โดยใช้ก้อนหินทำเครื่องหมาย ก้อนหินนี้ เรียกว่า “ลูกนิมิต” นำไปวางตามทิศต่างๆ ให้ครบ ๘ ทิศ ก้อนหินลูกที่ ๙ จะถูกนำไปฝังตรงกลางพระอุโบสถห่างจากพระประธานประมาณ ๒ วาเศษ พระสงฆ์จำนวน ๔ รูป เดินตรวจเพื่อกำหนดขอบเขตให้ชัดเจนตามทิศนั้นๆ พระสงฆ์รูปหนึ่งจะถามขึ้นเป็นภาษาบาลีว่า ปุรตถิมาย ทิสาย ก็ นิมิตตํ แปลว่า ในทิศบูรพานี้มีอะไรเป็นเครื่องหมาย พระสงฆ์อีกรูปหนึ่งก็จะทำหน้าที่ตอบเป็นภาษาบาลีว่า ปาสาโณ ภนเต แปลว่า มีหินเป็นเครื่องหมายเจ้าข้า พระสงฆ์ต้องถามตอบกันให้ครบทุกทิศ การถามตอบแบบนี้ เรียกว่า “ทักนิมิต” เมื่อทำเสร็จจะทำการสวดประกาศสีมาอีกครั้งหนึ่งจึงทำการตักนิมิตลงหลุมเพื่อกลบฝังต่อไป ธรรมเนียมการสวดถอนพัทธสีมาดังกล่าว จึงถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการสวดถอนเพื่อสร้างบ้านอีกทั้งยังถือว่าเป็นการถอนเอาสิ่งเป็นอัปมงคล และความชั่วร้ายทั้งหลายออกจากพื้นที่นั้นตามคติความเชื่อที่สืบทอดกันมา^{๑๗}

สรุป พิธีกรรมการสร้างบ้าน และขึ้นบ้านใหม่มีการสวดถอน โดยนำเอาแบบอย่างการสร้างพระอุโบสถตามมูลเหตุในพระพุทธศาสนา และมีการนิมนต์พระสงฆ์มาค้ำคั้นเป็นส่วนเพิ่มเติมเข้ามา เพื่อให้พระสงฆ์ทำกิจของสงฆ์ คือ สวดมนต์เช้า-เย็น เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล การทำพิธีขึ้นบ้านใหม่มีความเชื่อเรื่องผีแฝงอยู่ด้วย เมื่อพระภิกษุสวดมนต์แล้วจะเป็นการขับไล่เสนียดจัญไร

^{๑๓} มณี พะยอมยงค์, *เครื่องสักการะในล้านนาไทย*, (เชียงใหม่ : ส. ทรัพย์การพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๙๙ - ๑๐๐.

^{๑๔} พระณัฐรุจณ์ วุฑฒญาโณ (เดชวงค์), “การศึกษาอิทธิพลพระพุทธศาสนาต่อประเพณีขึ้นเรือนใหม่ล้านนา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๕๒.

^{๑๕} วิ.ม. (ไทย) ๔/๗๑/๒๑๔.

^{๑๖} วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๘๗/๒๙๕.

^{๑๗} เรือง อรรถวิบูลย์, *พิธีกรรมนิยมสงฆ์*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ป. พิธนาการพิมพ์, ๒๕๑๖), หน้า ๒๔๑.

สิ่งไม่ดีหมายถึง ภูตผี วิญญาณร้ายต่างๆ รวมทั้งผีปอบ ออกไปให้พ้นเขตบ้านเรือนใหม่ ดังนั้น จึงสรุปได้ ๕ ประการ ดังนี้

๑. ความเชื่อตามมูลเหตุพิธีกรรมการสร้างโบสถ์ในพระพุทธศาสนานำมาประยุกต์ใช้กับการสร้างบ้านและตอนขึ้นบ้านใหม่ คือ นิมนต์พระภิกษุมาทำพิธีสวดถอน

๒. การนิมนต์พระภิกษุสงฆ์ที่ค้างคืนเชื่อว่า เมื่อพระภิกษุสงฆ์สวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น ก็เกิดเป็นสิริมงคลกับบ้านใหม่และผู้ที่เป็นเจ้าของอยู่อาศัยมีความร่มเย็นสงบสุขของคนในครอบครัว

๓. เชื่อว่าการที่พระภิกษุสวดมนต์จะเป็นการขับไล่เสนียดจัญไร สิ่งไม่ดีให้ออกไปจากบ้าน คือ ผีปอบ และผีอื่นๆ

๔. การขึ้นบ้านใหม่จะมีการทำบุญเลี้ยงพระภิกษุสงฆ์กรวดน้ำได้อุทิศส่วนกุศลให้กับ ผีบรรพบุรุษ เปรต และสรรพสัตว์ทั้งหลาย

๕. การประกอบพิธีขึ้นบ้านใหม่มีความคิดเรื่องผีแฝง คือ กลัวผีจะอยู่ในบ้านด้วย แต่ไม่ได้บอกโดยตรงว่าให้พระทำพิธีไล่ผีให้ออกไป

๔.๔.๒ การประกอบพิธีกรรมสะเดาะเคราะห์ ความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมสะเดาะเคราะห์นั้น ได้มีการปฏิบัติกันสืบมาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชาวบ้าน ได้ผ่านกระบวนการผสมผสานระหว่างทางสังคม และวัฒนธรรม ระหว่างความเชื่อถือผีสาแหรกกับวิถีทางของพระพุทธศาสนาแล้ว และได้รับการสืบทอดลงในสำนึกของคนตลอดจนในวิถีการดำรงชีวิตของคนรุ่นต่อมา ดังนั้น พิธีกรรมสะเดาะเคราะห์ จึงมีการประกอบพิธีกรรมที่บ่งบอกถึงลักษณะของสังคมอีสานโดยภาพรวม

ในการทำพิธีสะเดาะเคราะห์ประกอบด้วย ผู้ประกอบพิธี เรียกว่า “หมอ” หรือ “หมอสูตร” และผู้เข้ารับการสะเดาะเคราะห์ ได้แก่ ผู้ป่วย ผู้ประสบเคราะห์ร้าย หรือผู้ที่พบกลางบอกเหตุร้ายต่างๆ ที่คาดว่าตนเองจะประสบเคราะห์ร้ายในภายหน้า เพื่อเป็นการป้องกันหรือแก้ไขเหตุที่ทำให้ตนเดือดร้อนต่างๆ ก็จะให้หมอสูตรมาทำการสะเดาะเคราะห์ให้ ผู้ที่เข้ารับการสะเดาะเคราะห์จะต้องปฏิบัติตามที่หมอสูตรกำหนดในขณะประกอบพิธีอย่างเคร่งครัด สิ่งที่ต้องเตรียมทำในพิธีกระถาง ทำด้วยกาบกล้วย ๙ ช่อง สิ่งของใส่ในกระถางมี อาหารทั้งคาวหวาน เมี่ยงหมาก ข้าวดำ ข้าวแดง ข้าวขาว ข้าวเหลือง จอกสีดา (ทำจากใบฝรั่ง) รูปคน รูปสัตว์ ปักธงช่อธงชัย เศวตฉัตร ลงไปตามมุมของกระถาง วงด้ายสายสิญจน์รอบที่ปักอยู่สี่มุมของกระถาง ๓ รอบ แล้วยกกระถางวางบนใบตอง นำเสื้อผ้าของผู้ป่วยวางไว้ติดกับกระถาง พร้อมขัน ๕ บุชาครู ผู้ป่วยนั่งหันหน้าไปตามทิศที่หมอสูตรบอก จากนั้น หมอสูตรกล่าวนำด้วยการป่าวเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้รับรู้ถึงการกระทำ และกล่าวอันเชิญให้ลงมาช่วย อำนวยพรให้ผู้ป่วยที่เข้ารับการสะเดาะเคราะห์หายจากทุกข์โศกโรคร้าย และความเดือดร้อนทั้งหลาย และช่วยดลบันดาลให้ได้รับโชคชัยดังที่ปรารถนา

ต่อจากนั้นผู้กระทำพิธี (หมอสูตร) ก็สวดคาถาคำสะเดาะเคราะห์ เมื่อจบแล้วหมอก็จะเอาข้าวเหนียวปั้นเป็นก้อน และกลิ้งที่ฝ่ามือของผู้ป่วย ๓ ครั้ง เป็นการปัดรังควานและอุบาทว์ออกจากเนื้อจากตัวแล้วโยนก้อนข้าวนั้นทิ้งไป เติเตอสาสายสิญจน์ผูกข้อมือให้ผู้ป่วยเพื่อเป็นสิริมงคลและป้องกันภัยอันตราย จากนั้นก็เอาน้ำส้มป่อยมาประพรมให้ โดยถือว่า เป็นการนำเคราะห์ร้ายปล่อย

ทิ้งไป เมื่อเสร็จพิธีแล้วหมอบอกให้ผู้ป่วยนำเอากระทงและอุปกรณ์ต่างๆ ไปวางทิ้งไว้นอกหมู่บ้าน ห้ามมองกลับหลังไปยังกระทงอีกถ้าหันกลับไปมองถือว่าไม่หมดเคราะห์

ประเภทของการสะเดาะเคราะห์ แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑) การสะเดาะเคราะห์เพื่อส่งเคราะห์ สำหรับผู้ประสบเคราะห์กรรมทำการสะเดาะเคราะห์เพื่อขจัดปัดเป่าเคราะห์ร้าย และสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายให้หลุดหายไปจากชีวิต เพื่อจะให้การดำเนินชีวิตดีขึ้น เช่น การแต่งแก้ เสียเคราะห์ โดยกำหนดรูปแบบพิธีกรรมต่างๆ ขึ้นมาเพื่อขับไล่สิ่งชั่วร้ายออกไปให้พ้นจากวิถีชีวิตของตน ส่วนใหญ่จะเป็นแบบพิธีการ คือ มีผู้นำพิธี

๒) การสะเดาะเคราะห์เพื่อรับโชค คือการกระทำพิธีกรรมเพื่อเป็นการบูชารับโชคที่ดีที่จะได้รับมักเป็นการกระทำกรรมดีเพื่อจะได้รับอานิสงส์จากกรรมดีนั้น และเพื่อกาลข้างหน้าจะได้รับโชคดีบ้าง การกระทำการบวงสรวงบูชารับโชคมักทำตามคำแนะนำของโหร หรือหมอดูภายหลังจากตรวจดวงชะตาราศี หากพบว่า บุคคลนั้นจะมีเคราะห์ร้าย หมอแนะนำวิธีการแก้ไขด้วยการทำบุญอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การปล่อยนก ปล่อยปลา ปล่อยเต่า ตลอดจนการช่วยชีวิตของสัตว์ใหญ่น้อยอื่นๆ ด้วย เป็นแบบไม่เป็นพิธีการ คือไม่มีผู้นำในการทำพิธีกรรมการสะเดาะเคราะห์^{๑๘}

สรุป การสะเดาะเคราะห์ทำให้สำหรับคนป่วยหรือผู้ที่หายป่วย เพื่อให้เคราะห์ร้ายต่างๆ สิ่งไม่ดีให้ออกไปจากชีวิต เช่น การแต่งแก้ เสียเคราะห์ โดยทำพิธีเตรียมของต่างๆ ดังกล่าวตามที่หมอหรือ หมอสวด กำหนด โดยเคร่งครัด ขั้นตอนการทำพิธีหมอบจะเป็นคนบอกว่าต้องทำอะไรบ้าง จุดประสงค์ก็เพื่อให้ผู้ป่วยหายโรคร้าย และปัดรังควานขับไล่สิ่งชั่วร้ายออกไปให้พ้นจากชีวิต เมื่อทำเสร็จก็เอาด้ายสายสิญจน์ที่ผ่านการประกอบพิธีนี้ผูกแขนเชื่อว่าเป็นสิริมงคลและป้องกันอันตราย และมีการสะเดาะเคราะห์เพื่อรับความโชคดี เช่น ได้ทำงานที่ดี หรือตำแหน่งใหม่เป็นต้น แต่สำหรับคนป่วยก็เพื่อขับไล่ภูตผีต่างๆ รวมทั้งผีปอบด้วย ให้ออกไปจากชีวิตผู้ป่วย เป็นพิธีกรรมเดียวที่พระภิกษุมิได้เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงสรุปได้ ๕ ประการ ดังนี้

๑. เชื่อว่าผู้ประสบเคราะห์เจ็บป่วยเมื่อทำพิธีสะเดาะเคราะห์เป็นการแต่งแก้ เสียเคราะห์ การส่งเคราะห์ให้ออกไปจากกาย ทำให้หายป่วยได้

๒. เชื่อว่าสะเดาะเคราะห์เพื่อรับโชค พิธีไม่เป็นทางการ เมื่อถูกทักทาย ก็จะไปปล่อยสัตว์ต่างๆ เช่น ปลา นก

๓. การสะเดาะเคราะห์เป็นการปัดรังควานขับไล่สิ่งชั่วร้าย คือ ผีปอบ และผีอื่นๆ ออกไปให้พ้นจากชีวิต

๔. เชื่อว่าด้ายสายสิญจน์เมื่อผ่านพิธีกรรมถือว่าเป็นสิริมงคลป้องกันอันตรายจากการกระทำของผีได้

๕. เชื่อว่าทำแล้วเคราะห์ก็คือความทุกข์ทางกายและใจจะหายเจ็บป่วย การทำพิธีกรรมเป็นจิตวิทยาอย่างหนึ่งทำให้คนป่วยมีกำลังใจอดทนต่อสู้กับโรคร้ายต่างๆ

^{๑๘} จำเนียร พันทวี, “พิธีกรรมการสะเดาะเคราะห์ของชาวบ้านหมูม้น ตำบลมันแกว อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (ไทยคดีศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๐), หน้า ๑๐๙, ๑๑๑, ๑๑๖-๑๑๗, ๒๒๒.

๔.๔.๓ การประกอบพิธีกรรมสู่ขวัญ คำว่าขวัญ หมายถึงเอาผมหรือขนที่ขึ้นเวียนเป็น ก้นหอย อีกอย่างหนึ่งหมายถึง เอาสิ่งที่ไม่มีความนิยมนักว่ามีอยู่ประจำชีวิตของคน และสัตว์ ตั้งแต่ เกิดมาชอบเรียกคนสิ่งของที่เรารักว่าขวัญ เช่น ลูกขวัญ เมียขวัญ ผู้รู้พิธีทำขวัญเรียกหมอลูกขวัญหรือ เรียกพราหมณ์ การทำพิธีเรียกขวัญให้มาอยู่กับตัวเรียกสู่ขวัญ คำสู่ขวัญเรียกสูตรขวัญ

มูลเหตุแห่งการทำ เพราะเหตุดีก็มี ไม่ดีก็มี เช่น เจ็บไข้ได้ป่วยก็สู่ขวัญลูกได้ใช้หายก็สู่ขวัญ ญาติมิตรสหายโลหิตตายก็สู่ขวัญจากไปอยู่บ้านอื่นกลับคืนมาก็สู่ขวัญ ไปค้าขายได้เงินทองมากก็สู่ขวัญ ขึ้นบ้านใหม่ก็สู่ขวัญ ได้เมียใหม่ ลูกใหม่ก็สู่ขวัญ ได้เลื่อนยศบรรดาศักดิ์ก็ สู่ขวัญ เจ้านายเป็นที่เคารพ ไปมาหาสู่ก็สู่ขวัญ ถ้าปรารถนาเหตุเจ็บไข้ได้ป่วยหรือตายเสียใจเกินไป เราถือว่าขวัญหนี ขวัญหายก็มีพิธี เรียกขวัญ เชิญขวัญมา การกระทำทั้งนี้เพื่อปลูกปลอบส่งเสริมให้ใจดี คนเราถึงคราวเสียใจเกินไป ถึงกับเป็นบ้าก็มี เช่น นางภูษาจารา สามิตาย ลูกตาย ญาติพี่น้องตาย บ้านถูกไฟไหม้ เป็นบ้าแก้ผ้าเดิน เข้าไปที่ประชุมชน นั้นหมายความว่านางเสียใจ ใจลอย ใจไม่อยู่กับกาย ถ้าคราวได้ดีใจเกินไป ใจลอย ใจไม่อยู่กับกาย

การทำอาจทำได้ ๒ วิธีพร้อมกัน คือวิธีฝ่ายพระพุทธศาสนา และพราหมณ์ วิธีฝ่าย พระพุทธศาสนา คือนิมนต์พระภิกษุสงฆ์อย่างน้อย ๕ รูป มาเจริญพระพุทธมนต์ตั้งบาตรน้ำมนต์เสร็จแล้ว ประพรมน้ำมนต์ พระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถา พร้อมถวายเข้าเพลก็ได้ เมื่อเสร็จพิธีฝ่าย พระพุทธศาสนาแล้ว จะทำพิธีพราหมณ์ คือ สู่ขวัญก็ได้ การจัดแจงพิธี ดังนี้

๑) พาขวัญ จัดพาขวัญเป็น ๓ ชั้น ๕ ชั้น ๗ ชั้น แล้วแต่สามารถ วิธีจัดพาขวัญ ๕ ชั้น ชั้นล่างมีใบศรี ดอกไม้ ข้าวต้ม ขนม กล้วย ชั้นที่ ๒-๓-๔ ฝ่ายผูกแขนเทียนเวียนหัว ชั้น ๕ มีพานอีกใบหนึ่ง สำหรับผ้าผืนแพรขาว หวี แวน น้ำอบ น้ำหอม สร้อย แหวน ของผู้ที่เป็นเจ้าของขวัญ

๒) การสวด ผู้ที่เป็นเจ้าของมือขวานั่งจับพาขวัญตั้งจิตอธิษฐานขอให้เทวดาบันดาลให้ เป็นไปดังหมอลูกขวัญว่า ญาติพี่น้องนั่งล้อมข้างหลัง ตั้งจิตอธิษฐานเพื่อให้เจ้าของขวัญมีความสุขความ เจริญมีอายุยืนยาว ผู้สวดก่อนจะสวดให้จุดเทียนเวียนหัวแล้วจุดธูปกราบพระพุทธรูปและพระสงฆ์ มือจับ ด้ายสายสิญจน์ประนมมือตั้งจิตอธิษฐานขอความสุขความสำราญ จงเกิดมีแก่เจ้าของขวัญแล้ว ป่าว สักเคเทวดา เป็นภาษาอีสาน แล้วว่านโม ๓ จบ ว่าพระไตรสรณคมน์และ พุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ ครั้น จบแล้ว จะสู่ขวัญอะไรก็เลือกเอาตามต้องการให้เหมาะกับงาน การว่า ต้องให้ชัดเจน ให้สละสลวย ไพเราะเสนาะโสต ฟังแล้วเกิดความดีใจ ได้ศรัทธาปสาทะ อุสาหะในการทำมาค้าขายยิ่งขึ้น จึงจะเป็นสิริมงคลแก่เจ้าตัว ถ้าป่วยไข้ ไข้ก็จะหายถ้าได้ดีก็จะรักษาดีไว้ให้คงทน

๓) การสู่ขวัญคนป่วย คนเจ็บไข้นานๆ หรือป่วยยืน หรือลูกได้ใช้หาย แต่ร่างกายไม่ แข็งแรงถือกันว่าขวัญหนีเนื้อหนึ่คิง (ร่างกาย) มักมีพิธีเรียกขวัญให้มาอยู่ในเนื้อ ในกาย การสู่ขวัญนี้ มักทำในเวลาตี ๓-๔ ทุ่ม ทำ ๓ คืน เพื่อเรียกเอาดวงใจให้มาอยู่ในร่างกาย

๔) คำสู่ขวัญคนป่วย ไชยมังคะลัง ภวตุ ที่มาโยโกโหตุ อนะกะสวัสติ ปางเมื่อพระมุนีผาบ แพ้แก่ฝูงมารพระภูพานตนวิเศษ อุ้เหตุฮ้อนคำกังวล ในเมืองคนและชั้นฟ้า มีหน้าเศร้าวโคกเหลือหลาย สัตว์เจ็บตายมูลมาก เจ้าภูมิภาคคิดสงสารสัตว์อยู่จำใจ พระจึงให้ทิพย์พร เพื่อให้หายกังวลและเดือดร้อน เป็นต้นว่า สรรพทุกข์ สรรพโศก สรรพโรค สรรพภัย สรรพจิงไรเจ็บไข้ภายในและภายนอก ให้ หายออกแวนไกล ตกหนึ่ไปปากฟ้า ประสาทให้ขุนข้าศึกเสียเอาขวัญทั้งมวลเข้ามาสู่อยู่ในตน คนเจ็บ

ใช้รวมขวัญได้สามสิบสอง ตามน่านองแต่เกิด ขวัญกำเนิดสามสิบสองให้มาอยู่ครองในเนื้อ มื้อนี้วันนี้ มาเยอขวัญเอย ขวัญหนึ่งผีปอบเชื้อเอาคืนมา ขวัญหัวเจ้าไปเก็บดอกไม้ฮ้องให้อยู่ดอมหมู่ผีให้อามา วันนี้ ขวัญไปอยู่ภูผาและเถื่อนถ้ำทำน้ำและเมืองผี ขวัญไปตักน้ำประเทศเมืองผี ขวัญเจ้าไปเที่ยวในศรีป่าไม้ผีจับไว้ก็ให้มาสามมื้อนี้วันนี้ ขวัญเจ้าไปลี้ในเมืองผีมหัศจรรย์เคียดเอาไว้ ขวัญเจ้าไปป่าช้าอยู่เมืองผี ยักขันธ์จับผูกไว้ก็ให้มา มาเยอขวัญเอย ฯลฯ

๕) การผูกแขน เมื่อพราหมณ์สวดขวัญแล้ว ญาติพี่น้องเอาไข่และกล้วยใส่ในมือเจ้าของขวัญ ให้พราหมณ์ผูกแขนให้ก่อนนิยมผูกแขนซ้ายก่อน เพราะแขนซ้ายถือกันว่าเป็นแขนขวัญ ในเวลาผูกนั้นทุกคนยื่นมือขวาของตนไปโถมแขน ถ้าอยู่ห่างก็ยื่นมือจับแขนกันต่อๆ มา เป็นเส้นเป็นสายเหมือนเชือกแสดงถึงความสัมพันธ์ทางกายและใจเป็นอย่างยิ่ง แล้วตั้งจิตอธิษฐานให้เจ้าของขวัญมีความสุขความเจริญ เมื่อผูกเสร็จแล้วให้ผู้เป็นเจ้าของขวัญประณมมือให้ผู้ให้พร

๖) ฝ้ายผูกแขน ถือว่าเป็นของดีควรรักษาไว้ ให้ลวง ๓ วันเสียก่อน เวลาทั้งอย่าทิ้งลงที่สกปรกโสโครก ด้วยว่าฝ้ายผูกแขนเป็นของขาวบริสุทธิ์และเป็นจุลรวมแห่งจิตบริสุทธิ์หลายดวง จึงควรรักษาไว้ให้ดี ผู้เฒ่าเคยเล่าให้ฟังว่า ฝ้ายผูกแขนที่เก็บรักษาไว้ เป็นของศักดิ์สิทธิ์ป้องกันภัยอันตรายได้

๗) การผูกแขน ประกอบด้วยองค์ ๔ คือ ๑ ผู้ผูกคือพราหมณ์หรือผู้ใดก็ตามซึ่งมีหน้าที่ผูก ๒ ผู้เกี่ยวข้อง โดยเป็นญาติมิตรศิษย์สหาย ๓ ผู้รับผูก คือเจ้าของขวัญ ท่านทั้ง ๓ นี้เป็นผู้ มีสัจย์ มีศีล เวลาทำนั้นต่างตั้งจิตอธิษฐานอ้างถึงคุณพระรัตนตรัย ขอให้มาประสิทธิ์ประสาทพรให้ตามที่ต้องการ ๔ คำผูก คือถ้อยคำที่ร้องเรียกเชิญชวนเอาขวัญ ต้องเป็นคำไพเราะอ่อนหวานสุภาพเรียบร้อยมีความหมายไปในทางที่ดีงามซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องปรารถนา

๘) คำผูกแขนคนป่วย ศรีศรี สิทธิพระพร บวรดวงประเสริฐฝ้ายแก้วเกิดเมืองสวรรค์ ปั่นกันมาตกแต่งอ้วแอตแกว่งกงหลา เป็นเส้นงามล้ำเลิศ ฝ้ายประเสริฐพันคำฯ ผูกแขนขวาให้เจ้ามีอายุหมั่นยืนอย่าได้ถอยช้า ให้เจ้าจำเรณูหน้าอยู่สวัสดิ์

มาเยอขวัญเอย ๓๐ ขวัญให้มาเฮ้า ๔๐ ขวัญให้มาโฮมฯ ให้เจ้ามีอายุยืนยาวอย่าได้สั้น ให้เจ้าใหญ่เพียงลุง ให้เจ้าสูงเพียงป่า ให้เจ้าจำเรณูหน้าอยู่สวัสดิ์ นอนหลับให้เจ้าได้เงินพัน นอนฝันให้เจ้าได้เงินหมื่น นอนตื่นให้เจ้าได้เงินแสน แบนมือมาให้เจ้าได้แก้วมณีโชติ โทษฮ้าย อย่ามาพาน มารฮ้ายอย่ามาเบียด ให้หายเสนียดจิงโฮ เคราะห์อย่าได้เห็น เชิญอย่าได้พ้อ ให้เจ้าหายพยาธิโรค ให้เจ้ามีศักดิ์านุภาพ ผาบแพ้วข้าเล็กศัตรู ด้วยอานุภาพ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ จัตุราโร ัมมา อันว่าธรรม ๔ ประการ คือ อายุ วัณณะ สุขะ พละ จมิตตลอดทุกยามวัน เดือนปีข้าเทอญฯ

กล่าวเป็นภาษาลีว สัพพโรคมยา เวรา โสกา สตตุ จุปททวา อนเกา อนตรายาปี วินสสนตุ อเสสโตฯ

จตุตาโร ัมมา วทณนติ อายุ วโนณสุโข พลัฯ^{๑๙}

สรุป พิธีการสู่ขวัญเกิดมีความเชื่อว่าทุกคนมีขวัญอยู่ที่ตัว ๓๐ ขวัญ เมื่อเกิดการเสียขวัญ เช่น การเจ็บป่วยนานๆ ตีใจหรือตกใจเสียใจขวัญหนีไปอยู่ที่ต่างๆ ผีปอบและผีต่างๆ จับไว้ไม่ให้ขวัญ

^{๑๙} พระมหาปริชา ปริณญาโร, ประเพณีโบราณไทยอีสาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ พ. พิทยาการ, ๒๔๙๕), หน้า ๒๖๘-๒๗๒, ๒๘๘-๒๘๙, ๓๐๑, ๓๓๕-๓๓๘, ๓๕๕-๓๖๐, ๓๖๔-๓๗๕.

กลับมา จึงทำพิธีเรียกขวัญกลับมาอยู่ที่กาย จะมีคำกล่าวสุภาพเรียกขวัญ จากนั้นผู้ร่วมพิธีญาติผู้ใหญ่ ก็ผูกแขนให้คนป่วยพูดสิ่งที่เป็นสิริมงคล เช่น พูดว่าให้เจ้าจำเรณุน้ำอยู่สวัสดิ์ และเชื่อว่าด้ายสีขาวดี ควรรักษาไว้ ให้ล่วง ๓ วันเสียก่อน เวลาที่ย่อย่างที่ลงที่สกกปรกโสโครก ด้วยว่าฝ้ายผูกแขนเป็นของชาว บริสุทธ์และเป็นจุดรวมแห่งจิตบริสุทธ์หลายดวง จึงควรรักษาไว้ให้ดี ผู้เฒ่าเคยเล่าให้ฟังว่า ฝ้ายผูกแขน ที่เก็บรักษาไว้ เป็นของศักดิ์สิทธิ์ป้องกันภัยอันตรายได้ พิธีกรรมสู่ขวัญนี้แฝงด้วยความเชื่อที่จากการ กระทำของผีปอบ และภูตผีต่างๆ ดังนั้น จึงสรุปได้ ๔ ประเด็น ดังนี้

๑. เชื่อว่าทุกคนมีขวัญอยู่ที่ตัว ๓๐ ขวัญ การทำพิธีมีทั้งพุทธ และพราหมณ์ โดยนำเอา กรณียของนางปฏาจารา มาประยุกต์ใช้และความเชื่อเรื่องผี

๒. เชื่อว่าเมื่อคนตกใจ ดีใจ เสียใจ เจ็บป่วยนาน ๆ ขวัญจะหนีไปเที่ยวหรือถูกผีจับไว้ทำให้ใจลอย จึงทำพิธีเรียกขวัญกลับมาอยู่กับตัว

๓. คำสู่ขวัญจะกล่าวแต่คำสุภาพไพเราะเสร็จแล้วจะเอาด้ายที่ผ่านพิธีผูกแขนซ้ายถือว่าเป็นแขนขวัญ

๔. การทำพิธีสู่ขวัญมีความเชื่อเรื่องผีแฝงอยู่ เมื่อเอาด้ายขาวผ่านพิธีกรรมผูกแขนแล้วจะ ป้องกันภัยอันตรายได้ จากผีปอบ และผีอื่นๆ

๔.๕ ความเชื่อผีปอบที่มีต่อพิธีกรรมเซียงซ้องภาคอีสานและของชาวบ้านดอนยานาง จังหวัด กาฬสินธุ์

ตามที่กล่าวมาในบทที่ ๑ และ ๓ แล้ว โดยความเชื่อเกี่ยวกับผีเซียงซ้อง^{๒๐} เป็นความเชื่อว่าเป็นความเชื่อที่ ผีเซียงซ้อง คือ (ผีบรรพบุรุษ) ข้างผู้วิชา มีหน้าที่ติดต่ออำนาจลี้ลับหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ และ ประกอบพิธีหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ การประกอบพิธีกรรมอัญเชิญเทพหรือวิญญาณศักดิ์สิทธิ์มาสิง โครร่างหุ่นที่ทำด้วยขี้ผึ้งที่มีโครงร่างคล้ายมนุษย์ เพื่อประกอบพิธีกรรมบางอย่าง เช่น การรักษา โรคภัยไข้เจ็บ การเสี่ยงทายหาฝน การเสี่ยงทายหาแม่แล้ง การเสี่ยงทายหาน้ำ การเสี่ยงทาย หาของที่หาย การเสี่ยงทายหาผู้ที่นำยาเสพติดหรือสิ่งผิดกฎหมายเข้ามาในหมู่บ้าน หรือการอธิบาย สาเหตุของปรากฏการณ์ที่เกิดในชีวิต เมื่อมีความไม่สบายใจ ชาวบ้านที่มีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่เหนือ ธรรมชาติจะจัดพิธีกรรมเซียงซ้องช่วยหาสาเหตุและหาวิธีทำให้พ้นทุกข์ สำหรับหมู่บ้านดอนยานาง เรียกพิธีกันหมู่บ้าน

๔.๕.๑ การประกอบกรรมพิธีเซียงซ้องภาคอีสาน เป็นความเชื่อในเรื่องผี เช่น ผีบรรพบุรุษ และเทวดาเซียงซ้องเป็นพิธีกรรมที่สร้างขึ้นจากความเชื่อของชาวอีสาน ซึ่งเป็นที่ทราบกันว่าชาวอีสาน ได้สืบทอดเรื่องความเชื่อผีบรรพบุรุษในรูปแบบที่ต่างกัน พิธีกรรมเซียงซ้องจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการ แสดงออกถึงความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อนี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวบ้านให้ดำรงอยู่อย่างมี ความสุขมีความคาดหวัง เพราะพิธีกรรมเซียงซ้องจะเป็นพิธีที่แก้กุลความผาสุกทำลายความชั่วร้าย

^{๒๐} เซียงซ้องมี ๒ ลักษณะ คือ ใช้ขี้ผึ้งทำ และไม่เป็นท่อน ๒ ท่อน ใช้เชือกผูกติดกัน เรียกชื่อว่า เซียงซ้อง, ไม้ม้าหลวงปู่ และไม้ทศกัณฐ์.

ของสังคม พิธีนี้จึงเป็นการนำเอาความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษมาปรับปรุงให้เข้ากับความเป็นสถานการณ์ในปัจจุบัน

ประเภทของเซียงซ้องแบ่งออกได้ ๒ ประเภท คือ

๑) แบ่งตามรูปลักษณะของเซียงซ้อง มีอยู่ ๒ อย่าง คือ

(๑) เซียงซ้องที่ใช้ซ้องมาทำเป็นหุ่นซ้อง อาจจะสานเป็นซ้องขึ้นมาใช้เฉพาะในการทำพิธี หรือนำเอาซ้องใส่ปลาที่เคยใช้แล้วมาทำเป็นหุ่นก็ได้

(๒) เซียงซ้องที่ใช้ไม้ไผ่สานเป็นรูปอตัลยตาหมากรอก มาทำเป็นหุ่นเซียงซ้อง

๒) แบ่งตามวิธีการของหมอเสี่ยง มีอยู่ ๓ ประเภท คือ

(๑) เซียงซ้องผีปู้ตาหรือผีอื่นๆ ได้แก่ การทำพิธีเชิญผีปู้ตาหรือเทวดาเข้ามาอยู่ในเซียงซ้อง ซึ่งประเภทนี้มักจะใช้ในกรณีที่เกิดเหตุเภทภัยขึ้นในหมู่บ้าน และต้องการทราบสาเหตุที่ทำให้เกิดความเดือดร้อนนั้น หรือใช้ในกรณีที่จำเป็นต้องให้ผีปู้ตามาช่วยขับไล่ สิ่งเลวร้ายนั้นออกไปหมู่บ้าน และชี้ตัวผู้กระทำผิดประเพณีของหมู่บ้าน หรือทำผิดผีปู้ตา ซึ่งถือเป็นผีบรรพบุรุษ

(๒) เซียงซ้องเทวดา การทำพิธีอันเชิญเทวดาเข้ามาอยู่ในตัวเซียงซ้องการทำพิธีเซียงซ้องประเภทนี้ มักจะใช้เซียงซ้องในกรณีเดียวกันกับเซียงซ้องผีปู้ตา คือ มีความจำเป็นจะต้องอันเชิญเทวดามาช่วยขจัดปัดเป่าความเดือดร้อนต่างๆ แต่หมอเสี่ยงบางคนก็ใช้ขับไล่ผีหรือปราบผีก็ได้

(๓) เซียงซ้องวิชาอาคม การใช้เซียงซ้องประเภทนี้ หมอเสี่ยงจะปลุกเสกใช้วิชาอาคมเป็นคาถาปลุกเสก แต่ก็ยังใช้บทสวดอัญเชิญเทวดา ทำขึ้นเพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเซียงซ้องมักใช้ขับไล่ผีปอบหรือผีอื่นๆ และเสี่ยงทายของหา^{๒๑}

สำหรับพิธีเซียงซ้องหรือเสี่ยงซ้องเป็นพิธีที่สร้างขึ้นจากความเชื่อในเรื่องผีใช้ในการเสี่ยงทายเหตุการณ์ที่มนุษย์ไม่สามารถทราบได้ เช่น เสี่ยงทายหาสิ่งของที่หายไป ทำนายเกี่ยวกับการทำมาหากิน และขับไล่ผีที่มารบกวนความสุขของมนุษย์ และสิ่งชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้าน กล่าวได้ว่า เซียงซ้องเป็นที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวอีสาน ถือเป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ จะใช้ก็ต่อเมื่อหมดทางแก้ไขเหตุการณ์ต่างๆ ได้ตามกฎหมายของสังคม^{๒๒}

๔.๕.๒ พิธีรักษาหมู่บ้าน การประกอบพิธีใช้สถานลานกว้างหน้าหมู่บ้านดอนยานาง หรือที่หมู่บ้านอื่นๆ นิมนต์พระครูประสุตธรรมสุนทร ไปประกอบพิธีกรรมให้โดยชาวบ้านกว่า ๓,๐๐๐ คน ใน ๔ หมู่บ้าน บ้านหนองกุง ตำบลเขาพระนอน อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ปิดหมู่บ้านครึ่งวันร่วมทำพิธีฆ่าปอบครั้งใหญ่ หลังเชื่อว่าคนตายแบบไร้สาเหตุติดต่อกัน ๙ ศพ เพียงระยะแค่ ๑ เดือนเท่านั้น ด้านก้านตำบลเผยปอบอาละวาดครั้งที่ ๒ ในรอบ ๒๘ ปี สร้างความหวาดผวามากให้กับชาวบ้าน

ผู้สื่อข่าวได้เดินทางไปยังบ้านหนองกุง ตำบลเขาพระนอน อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อติดตามพิธีการฆ่าปอบไล่ปอบของชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านได้ทำป้ายและนำสิ่งกรีดขวางที่บริเวณทางเข้าหมู่บ้านโดยดัดให้รถและคนเข้าออกระหว่างทำพิธี ตั้งแต่เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.

^{๒๑} มณฑกานต์ ศิริมา, “การปรับเปลี่ยนพิธีกรรมเซียงซ้องของชาวอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (ไทยคดีศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๗), หน้า ๔๘ - ๔๙, ๕๓.

^{๒๒} ฐานันท์ เรียบเรียง, พิธีกรรมและความเชื่อท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : โสภณการพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๑๒๔.

ซึ่งพิธีฆ่าปอบได้ร่วมทำกันอย่างพร้อมเพรียงใน ๔ หมู่บ้าน ที่ประกอบด้วย บ้านหนองกุ้ง หมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๔ และหมู่ที่ ๙ โดยมีคนเข้าร่วมทั้งหมด ๖๗๐ ครวเรือนชาวบ้านกว่า ๓,๐๐๐ คน

โดยบรรยากาศเป็นไปด้วยความวังเวงคนในหมู่บ้านได้ไปรวมตัวกันที่บริเวณศาลาประชาคมหมู่บ้านจำนวน ซึ่งพระครูประสุตธรรมสุนทร เจ้าคณะตำบลดอนสมบุรณ์ และเจ้าอาวาสวัดดอนยานาง ตำบลดอนสมบุรณ์ อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นเจ้าพิธี พร้อมคณะภิกษุสงฆ์ตัวแทนประชาชนร่วมทำพิธีศักดิ์สิทธิ์ ทั้งนี้ด้วยจำนวนปอบที่มีมากถึง ๑๘๐ ตัว ทางเจ้าพิธีต้องให้ตัวแทนชาวบ้านทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้ชายและผู้หญิง ได้ร่วมทำพิธีเซียงซ้อง หรือการถือไม้จันทน์จับปอบก่อนจะนำปอบที่จับได้มาใส่ลงในกระบอกไม้ไผ่ปิดด้วยผ้ายันต์สีขาว รวบรวมกันไว้ที่ศาลาประชาคม ซึ่งระหว่างการทำพิธีจะมีการวิ่งไล่ออกไปจับปอบเป็นระยะ ๆ ท่ามกลางเสียงหวีดร้องของชาวบ้านที่ตื่นกลัวระหว่างทำพิธี

นายสุวิทย์ ภูมิวงษ์ศรี กำนันตำบลเขาพระนอน กล่าวว่า ก่อนหน้านั้นเมื่อปี ๒๕๒๖ เคยเกิดปอบอาละวาดมาแล้วครั้งหนึ่งตอนนั้นระยะเวลา ๓ เดือนมีคนตายติดต่อกันเกือบ ๒๐ คนได้ กระทั่งเวลาผ่านไปราว ๒๘ ปี ปอบได้กลับมาอีกครั้ง ได้สร้างความกลัวให้กับชาวบ้านเป็นอย่างมาก เพราะเมื่อราวๆ กลางเดือนกุมภาพันธ์ ที่ผ่านมา คนในหมู่บ้านได้เริ่มทยอยเสียชีวิตติดต่อกันถึง ๙ ราย และคนส่วนใหญ่จะอายุที่ ๔๐-๕๐ ปี เป็นคนที่ร่างกายแข็งแรงไม่เจ็บป่วยอะไรแต่อยู่ๆ ก็พบว่านอนหลับตายไป ลักษณะศพทุกรายคล้ายกันคือ ศพจะเขียวไปทั้งตัว และส่วนใหญ่ผู้ที่ตายโดยไม่ทราบสาเหตุจะเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย คือ หญิง ๖ ชาย ๓ ราย ซึ่งเหตุนี้ได้ทำให้ชาวบ้านเชื่อว่าผีดุปกติ กระทั่งต้องมีการทำพิธีตามที่ชาวบ้านร้องขอให้ทำขึ้น

“พิธีจับปอบฆ่าปอบของชาวบ้านหนองกุ้ง ตำบลเขาพระนอน ชาวบ้านได้รวมตัวกันเก็บเงินครอบครัวละ ๕๐ บาท จำนวน ๖๗๐ ครวเรือน และเข้ามาร้องขอให้ทำพิธี โดยได้นำความเดือดร้อนร้อนใจของชาวบ้านไปปรึกษาเกจิอาจารย์ และหมอธรรมชะจำหมู่บ้าน กระทั่งรู้ว่าเป็นอาเพศเหตุร้ายเข้ามาทำร้ายคนในหมู่บ้านเป็นปอบ จึงได้ไปนิมนต์พระครูประสุตธรรมสุนทร เจ้าอาวาสวัดดอนยานางมาทำพิธีเพื่อปิดเป่าสิ่งอัปมงคลชั่วร้ายออกไปจากหมู่บ้านและทำพิธีฝังหลัก ๘ ทิศ เพื่อป้องกันสิ่งอัปมงคลเข้ามายังหมู่บ้านด้วย โดยชาวบ้านทุกคนพร้อมใจและร่วมแรงร่วมใจทำพิธีนี้อย่างตั้งใจจริง”

ด.ช.อรรถชัย แสงเขียว อายุ ๑๓ ปี กล่าวว่า ที่แรกก็ไม่เชื่อว่าในหมู่บ้านจะมีปอบจริง ได้เข้ามาดูพิธีกรรมกระทั่งหลวงพ่อกับพระอาจารย์ได้ให้ทดลองเป็นเซียงซ้องดู วินาทีแรกที่ทำคือตัวจะแข็งเกร็งไปหมดและไม้ที่ถือเริ่มหนักขึ้นเกร็งแรงขึ้นเรื่อยๆ และตั้งตัวเราให้เดินและวิ่งแบบไม่รู้ทิศทาง และเมื่อถึงจุดๆ หนึ่งไม้ก็จะหยุดวิ่งและฟาดลงกับพื้นแรงๆ หลายสิบครั้งก่อนจะหยุด ซึ่งนั้นก็หมายถึงว่า จับปอบได้ แล้วผู้ใหญ่ก็จะบอกให้ลากเอาปอบไปใส่ไว้ในกระบอกไม้ไผ่ตามพิธีขั้นตอน โดยส่วนตัวคิดว่าเป็นเรื่องเหลือเชื่อ เป็นสิ่งมหัศจรรย์กลับมากจากที่ไม่เชื่อผ่านพิธีแล้วบอกตรงๆ เลยว่าตอนนี้เชื่อแล้วว่าปอบมีจริง

สำหรับพระครูประสุตธรรมสุนทร เจ้าพิธี กล่าวว่า ไม้ที่เซียงซ้องถือกันนั้นทำจากไม้มะขามหรือที่เรียกว่าไม้ทศกัณฐ์ ซึ่งจะเป็นไม้ที่ไล่จับปอบพอจับได้ก็จะเอามายัดใส่ลงในกระบอกไม้ไผ่และปิดด้วยผ้ายันต์ และการผูกด้ายสายสิญจน์ ก่อนจะนำปอบทั้งหมดไปเผาตามพิธีเหมือนกับการเผาปนกิจศพคนทั่วไป ซึ่งการที่มีปอบเกิดขึ้นจนฆ่าทำร้ายชีวิตคนในหมู่บ้านนั้นสาเหตุที่มีปอบคือกลุ่ม

คนที่เล่นคุณไสย มนต์ดำและไม่สามารถควบคุมให้อยู่ได้สุดท้ายเวทย์มนต์ดำต่างๆ ก็เข้าตัวและทำให้ตัวเองกลายเป็นผีสิงไปในที่สุด

ทั้งนี้สำหรับการจับปอบของชาวบ้านหนองกุ้ง ตำบลเขาพระนอน อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ชาวบ้านสามารถทำพิธีจับได้มากถึง ๑๘๐ ตัว ซึ่งมากกว่าปริมาณที่คาดไว้จากเดิม ๑๕๐ ตัว ทั้งนี้คนในหมู่บ้านคาดหวังว่าเมื่อพิธีเสร็จสิ้นแล้วคนที่ตายโดยไร้สาเหตุจะหมดไปและหมู่บ้านก็จะมีแต่ความสงบสุขต่อไปอีกนาน^{๒๓}

สรุป ความเชื่อพิธีกรรมเซี่ยงซ้องชุมชนในภาคอีสานให้ความสำคัญมากและเชื่อว่า ใช้ค้นหาหรือติดตามสิ่งของที่หาย หรือจับขโมย เซี่ยงซ้องจะพาคนจับขโมยไปยังบ้านขโมย หรือใช้ปราบสิ่งชั่วร้ายและเป็นการปัดรังควาน เช่น ผีปอบ ห่า ผีแม่แล้งให้ออกจากหมู่บ้าน เซี่ยงซ้องจะช่วยตามหาเจ้าของผีปอบว่าเป็นใคร อยู่ที่ไหน เซี่ยงซ้องมีสามประเภท คือ ๑. เซี่ยงซ้องขจ้ำ (ผีบรรพบุรุษ) สิ่งเข้าเซี่ยงซ้อง ๒. เซี่ยงซ้องเทวดา เพื่อช่วยปัดเป่าภัยจากผีปอบ และผีอื่นๆ ๓. เซี่ยงซ้องวิชาอาคม จะเน้นคาถาปราบผีปอบ และผีอื่นๆ

สำหรับหมู่บ้านดอนยานางเรียกเรียกพิธีนี้ว่า “พิธีกันหมู่บ้าน” เป็นการเข้าทรงพร้อมทั้งทำพิธีเซี่ยงซ้อง (ไม้ทศกัณฐ์) แล้วไล่จับผีปอบใส่กระบอกไม้ไผ่ เพื่อนำไปเผาทำลายให้วิญญาณไปเกิดใหม่ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำพิธี คือ ไม้ทศกัณฐ์ น้ำมันต์ ด้ายสายสิญจน์ กระบอกไม้ไผ่ ด้ายสายสิญจน์ กระบอกไม้ไผ่ ผ้ายันต์สีขาว ด้ายมัดปากกระบอกไม้ไผ่ สรุปได้ ๖ ประเด็น ดังนี้

๑. คนในชุมชนภาคอีสานและหมู่บ้านดอนยานางมีความเชื่อเรื่องผีปอบทำร้ายผู้คนด้วยการเข้าสิงและอาจถึงตายได้หากรักษาไม่ทันการ

๒. ชาวบ้านภาคอีสานและหมู่บ้านดอนยานางมีความหวาดกลัวผีปอบมาก

๓. เมื่อมีคนในชุมชนของตนตายหลายรายโดยไม่ทราบสาเหตุ และเจ็บป่วยไม่ทราบสาเหตุขาดการรักษา ขาดที่พึ่งทางจิตใจจึงแสวงหาผู้ที่จะมีมารักษาให้เพื่อมาทำพิธีกรรมบางอย่าง เช่น ขับไล่ ปัดรังควานป้องกัน ผีปอบ และผีอื่นๆ ไม่ให้มาเบียดเบียนผู้คนตามความเชื่อ

๔. คนในสังคมเมืองมองดูว่าเป็นสิ่งมั่งงาย เพราะในสังคมคนเมืองทางการแพทย์เจริญ

๕. การรักษาของแพทย์ในชนบทยังขาดแคลนบุคลากร และหมอที่มีความชำนาญเฉพาะทางทำให้ไม่มีประสิทธิภาพในการรักษา ทำให้คนในชนบทหันกลับไปพึ่งผีบรรพบุรุษ เทวดา และไสยศาสตร์แทนการรักษาด้วยแพทย์แผนปัจจุบัน ถือว่าเป็นการพัฒนาประเทศมีความล้มเหลวในภาพรวม เพราะไม่สามารถทำให้คนในชนบทปรับเปลี่ยนทัศนคติความเชื่อเรื่องผีใดๆ ได้

๖. ความเชื่อเรื่องผีปอบ หากอยู่กรอบพอดีไม่ทำความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นจนกระทบถึงบริบทของสังคม รัฐต้องเข้าไปควบคุมดูแลเรื่องกฎหมายและสิทธิมนุษยชน

^{๒๓} ๗๗ ช่องจังหวัด, **ชาวกาฬสินธุ์ไล่ปอบยกตำบล**, [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก [http://www.7nationchannel.com/playvideo.php?id=๑๕๕๕๐\(๑๕ กันยายน ๒๕๕๕\)](http://www.7nationchannel.com/playvideo.php?id=๑๕๕๕๐(๑๕ กันยายน ๒๕๕๕)).

๔.๖ บทคาถาที่ใช้ปราบผีปอบ

คาถามีอยู่มากมายแล้วแต่ว่าผู้เรียนจะชอบวิชาประเภทไหน เช่น เมตตามหานิยมคงกะพัน หนึ่งเหนียวพันไม่เข้า และวิชาอื่นๆ ทุกวิชาต้องมีคาถากำกับ คือ การใช้มนต์ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตามข้อห้ามซึ่งทุกวิชาจะมีเคล็ด (กะล่ำ) สำหรับคาถาเกี่ยวกับผีปอบ คือ (๑) คาถากันผีปอบและภูตผีต่างๆ (๒) คาถาป้องกันตัว (๓) คาถาปราบผีปอบ สรุปได้ ดังนี้

สรุป คาถาที่ยกมาเป็นตัวอย่างสำหรับการจัดการกับผีปอบ ผู้ประกอบพิธีกรรมจะเลือกใช้ได้ตามความถนัดของตนเองที่ได้ร่ำเรียนมาจากครูบาอาจารย์ ซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้ทุกบทคาถาขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้รักษาว่าจะปราบผีปอบได้ง่ายหรือยาก ส่วนตัวคาถาถ้าขึ้นต้นด้วยคำว่า “โอม” เป็นของพราหมณ์ แต่ถ้าขึ้นต้นคำว่า “นโม” เป็นของพุทธ และบางทีก็มีการใช้ผสมกันทั้งสองอย่างก็มี แต่ในบรรดาบทคาถาประกอบพิธีกรรมของเขมรจะมีมนต์ขลังมากทีเดียวเพราะซ้ำได้แม้แต่เจ้าของปอบซึ่งวิชาของเขมรทางด้านไสยศาสตร์มนต์ดำมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของหมอผีทั้งหลายว่าขลัง ถ้าใครถูกกระทำด้วยหมอที่เรียนวิชาของเขมรแก้ได้ยาก ซึ่งก็เรื่องที่เราได้เฉพาะตนแต่ถ้าผู้ที่ไม่เคยถูกกระทำด้านไสยศาสตร์ก็จะมองว่าเป็นเรื่องงมงาย ผีไม่มีจริงเพราะไม่เคยเห็นผีเพราะปัจจุบันเทคโนโลยีเจริญมากเข้ายุคสามจีสี่จีแล้ว สำหรับบทสวดที่พระพุทธเจ้าทรงสอนแก่พระภิกษุ รัตนสูตรและเมตตสูตรแล้วแผ่เมตตาให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายให้มีความยินดีมีเมตตาภิกษุผู้แสวงหาทางหลุดพ้นถือว่าเป็นอาวุธให้พระภิกษุใช้ป้องกันตัวจากผีต่างๆ

๔.๗ ความเชื่อเรื่องผีปอบและผีอื่นๆ สัมพันธ์กับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

เมื่อพระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้าสู่ประเทศไทย ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นนั้นมีความเชื่อ เช่น การนับถือผีบรรพบุรุษ และผีต่างๆ มากมายตามความเชื่อที่เกิดจากประสบการณ์ตามถิ่นที่อยู่ตามธรรมชาติรวมทั้งการลักษณะการประกอบอาชีพการเกษตร และลัทธิของพราหมณ์ก็เข้ามาเผยแผ่ก่อนพระพุทธศาสนา ประชาชนในท้องถิ่นไม่ได้ปฏิเสธรับเอาไว้ทั้งหมด ชาวพุทธถือว่าพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมจิตใจเป็นที่เคารพศรัทธา เมื่อชาวบ้านมีทุกข์เชื่อว่ามีผีต่างๆ มาเบียดเบียนพระสงฆ์ก็จะทำพิธีกรรมรักษาโดยการสวดมนต์ใช้ภาบาลีเพื่อปัดเป่าให้หายไปและคลายความกังวลมีความมั่นใจในความปลอดภัยในชีวิตของตนและคนในครอบครัว รวมทั้งคนในชุมชนนั้นๆ ปราศจากความกลัวจากผีปอบตามความเชื่อว่าเป็นผีร้ายทำให้ถึงแก่เสียชีวิตได้

ดังนั้น พระสงฆ์บางวัดก็จะจัดพิธีกรรมการสวดภาณยักษ์ ตามความเชื่อในพระพุทธศาสนาตามที่ปรากฏมาเป็นแนวทางการประกอบพิธีทำน้ามนต์ในภาระต่างๆ ตามความเหมาะสมหรือตามวัตถุประสงค์ในการประกอบพิธีกรรมต่าง เช่น พิธีขึ้นบ้านใหม่ เปิดกิจการใหม่ พิธีสะเดาเคราะห์ พิธีสู่ขวัญ ทำสังฆทาน ทำบุญประจำปี ครอบรอบวันเกิด และการสวดพระปริตรเพื่อให้เกิดสิริมงคล ซึ่งการประกอบพิธีนั้น มีทั้งของราชการที่จัดอย่างยิ่งใหญ่ให้ความสำคัญมากเพื่อถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพิธีของชาวบ้านทั่วไป รวมทั้งมีการสวดพระปริตรในโอกาสสำคัญเมื่อบ้านเมืองมีเหตุเภทภัยต่างๆ จะมีการให้ทุกวัดสวดกันทั่วประเทศ

๔.๗.๑ ความเชื่อที่มีสัมพันธ์กับพิธีกรรมการสวดภาณยักษ์ เมื่อผู้เฒ่าป่วยมีอาการหนัก มักมีพิธีสวดภาณยักษ์ถือกันว่าไล่ยักษ์ ไส้ภูตผี ปีศาจ ที่มาสิงอยู่ในร่างกายคนป่วยคืนัก จัดเครื่องสักการะเหมือนสวดมนต์ธรรมดา แต่เพิ่มขันน้ำสัปปะโลยเป็น ๔ ขัน นิมนต์พระสงฆ์ ๔ รูป มาเจริญพระพุทธมนต์ ๓ ค่ำ เมื่อจบภาณยักษ์บทหนึ่งทั้ง ๔ องค์ เป่าน้ำมันต์คนป่วย แล้วสวดต่อไปจนจบ

บทที่สวดมนต์เหมือนงานมงคลธรรมดา แต่เพิ่มจตุตถภาณหรือเรียกว่าภาณยักษ์เข้า ถ้าจะย่อก็ได้ว่า ยกโวว ยกขีนิวฯ เปฯ ตตตถณนิตถณนิตตฯ^{๒๔} เป็นการกล่าวชื่อยักษ์ผู้ชายและยักษ์ผู้หญิง การที่มุ่งหมายในเรื่องทำพระราชพิธีตรุษสุดปีมีสวดอาณานาฎิยสูตรซ้ำๆ ไปตลอดคืนยังรุ่งนี้ ด้วยประสงค์จะให้เป็นการระงับภัยอันตรายแก่มนุษย์ทั้งปวงทั้งพระราชอาณาเขตตามพุทธาณุญาต ซึ่งการพระสงฆ์สวดภาณยักษ์หรือภาณพระนั้นเป็นการขู่ตวาดให้ผีตกใจกลัว แล้วยังยิงปืนกระหน่ำสำหรับให้ผีวิ่งหนี โดยคนแก่คนเฒ่าต้องหาขมกับปูนตั้งไว้ตามข้างที่หลับที่นอนในเหย้าในเรือน สำหรับผีญาติพี่น้องและผีเหย้าผีเรือน จะตกใจป็นที่เยววังปากแตกสี่ข้างหัก จะได้เอาขมกับปูนทาแล้วทำต้นไม้ผูกของกินเล็กๆ น้อยๆ มีกระบอกเล็ก กระบอกน้ำแขวนกิ่งไม้ผูกไว้ที่บันไดเรือน เรียกว่า ข้าวผอกกระบอกน้ำ สำหรับเจ้าพวกผีที่วิ่งตามถนน จะต้องวิ่งไปวิ่งมาเหน็ดเหนื่อยหิวโหยโรยแรง จะได้หิบบินไปพลาง ห้ามไม่ให้ถ่ายปัสสาวะลงทางล่อง ด้วยเข้าใจว่าผีนั้นวิ่งชุลมุนอยู่ตามใต้ถุน รุนช่องจะไปเปียกไปเปื้อน ซึ่งมงคลอันจะเกิดขึ้นด้วยคุณปริตรที่พระสงฆ์สวดนั้น ตั้งอยู่ในตัวผู้นั้นแล้ว ผู้ที่สวมมงคลย่อมมีสายสิญจน์โยง ตั้งแต่แท่นหรือม้าเตี้ยที่ตั้งพระหรือใช้สายเดียวกับที่พระสงฆ์ถือผูกโยงติดไว้กับท้ายมงคล การใช้สายสิญจน์ก็ดี ใช้มงคลก็ดี เป็นเครื่องให้สะใจของผู้ปรารภนา คือผู้ปรารภนาสวัสดิ์มงคลจากที่พระสงฆ์เจริญปริตร การที่พระสงฆ์มาเจริญปริตรพุทธมนต์อันใดจะเป็นสวัสดิ์มงคลก็เป็นได้ทางหู ทางใจ ไม่ได้มาทางสายสิญจน์ ความในอาณานาฎิยสูตรที่ว่าห้ามหาราชทั้งสี่ลงมาเฝ้าพระพุทธเจ้าแล้วกราบทูลว่า บรรดาฝูงมนุษย์ทั้งเกลียดชังบัญญัติที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนให้ละเว้นมีเบญจเวรวิรติ เป็นต้น เมื่อสาวกของพระพุทธเจ้าไปอยู่ที่ราวป่าที่เปลี่ยว พวกอมมนุษย์ทั้งปวงเหล่านั้นย่อมจะมาเบียดเบียนต่างๆ ห้ามหาราชทั้งสี่จึงได้ขออนุญาตต่อพระพุทธเจ้าให้โปรดให้สาวกจำคากานมัสการพระพุทธเจ้าทั้งเจ็ดพระองค์ เมื่อจะไปอยู่ในราวป่าหรือที่สงัดที่เปลี่ยว พวกอมมนุษย์ทั้งปวงก็จะมีกลัวเกรงหลบหลีกไปไม่ทำอันใดได้ พระพุทธเจ้าทรงรับด้วยดุขณิภาพ ห้ามหาราชทั้งสี่ก็ลากลับไปเป็นข้อใจความของภาณยักษ์ ภาณพระนั้นกล่าวถึงเวลารุ่งขึ้นเมื่อพระสงฆ์ทูลตามเนื้อความเหมือนภาณยักษ์ และอนุญาตให้พระสงฆ์จำคากานมัสการนั้นไว้^{๒๕}

สรุป การสวดภาณยักษ์มูลเหตุเกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาที่ผ่านมามีที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้น เมื่อมีคนป่วย หรือมีเหตุเภทภัยอันตรายทั้งหลายที่เชื่อว่าเกิดจากกระทำของมนุษย์ ภูตผี รวมทั้ง ผีปอบ หรือเทวดาชั้นต่ำ (ภูมเทวดา) ผีเข้าสิงมนุษย์ก็จะประกอบพิธีสวดภาณยักษ์ การสวดจะประกอบพิธีขึ้นตามวัดพระสงฆ์สวดภาณยักษ์หรือภาณพระนั้น เป็นการขู่ตวาดให้ผีตกใจกลัว ด้วยการ

^{๒๔} พระมหาปริชา ปริณญาโร, **ประเพณีโบราณไทยอีสาน**, หน้า ๓๗(๑-๓๗)๒.

^{๒๕} พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, **พระราชพิธีสิบสองเดือน เล่ม ๑**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : องค์การคำครุสภา, ๒๕๒๘), หน้า ๑๐๕ – ๑๐๙.

กระหน่ำยิงปืนให้ผีวิ่งหนีไป บทที่พระสงฆ์นำมาสวดคือบท อาถรรพณ์ยัสสุตร เพื่อให้เกิดสวัสดิมงคลแก่ผู้เข้าร่วมพิธีดังกล่าว สรุปได้ ๕ ประเด็น ดังนี้

๑. พระภิกษุนำเอามูลเหตุในพระพุทธานุสาสนาประยุคตีใช้ทำพิธีการสวดภาณยักษ์หรือภาณพระ
๒. เชื่อว่าเป็นการขับไล่ไสส่งยักษ์ ไส้ภูตผี ปีศาจ ที่มาสิงอยู่ในร่างกายคนป่วยตึ๊ง ซึ่งเป็นการไล่ผีทุกชนิด
๓. คำสวดโดยย่อว่า ยกโขว ยกขินีวฯ เปฯ ตตตเถวนิตรมธายีสุฯ เป็นการกล่าวชื่อยักษ์ผู้ชาย และยักษ์ผู้หญิง เป็นคำขู่ตวาดให้ผีตกใจวิ่งหนีไป รวมทั้งมีการยิงปืนให้เสียงดังๆ
๔. สวัสดิมงคลเกิดได้ทางหู ทางใจ แต่สวัสดิมงคลไม่ได้มาทางสายสัญญาณเป็นเพียงแต่ให้ผู้เข้าร่วมพิธีพอใจคือดูแล้วศักดิ์สิทธิ์มีมนต์ขลัง
๕. การประกอบพิธีกรรมการสวดภาณยักษ์ขึ้นก็เชื่อว่าผีมาทำร้ายให้เจ็บป่วยและกลัวผีจะมาทำอันตรายหรือถูกคุณไสยต่างๆ พระภิกษุสงฆ์จึงได้ประกอบพิธีนี้เพื่อเป็นการสงเคราะห์แก่ฆราวาส

๔.๗.๒ ความเชื่อที่มีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมทำน้ำพระพุทธรณ์ ทางราชการมีการคัดเลือกแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่นำมาประกอบพิธีอย่างน้อยจังหวัดละ ๑ แห่ง สำหรับการจัดพิธีเสกน้ำพระพุทธรณ์ศักดิ์ โดยกำหนดขั้นตอนพิธีตักน้ำและพิธีเสกน้ำพระพุทธรณ์ศักดิ์สิทธิ์ของทุกจังหวัด ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การประกอบพิธีกรรมตักน้ำ ในวันที่ ๒ พฤศจิกายน ของปี ระหว่าง ๑๕.๔๙ น. ถึงเวลา ๑๖.๑๙ น. บรรจุในภาชนะที่เหมาะสมห่อผ้าขาวปักไว้ที่พระอุโบสถ หรืออุโบสถ พระวิหาร หรือวัดที่สำคัญของจังหวัด

ขั้นตอนที่ ๒ การประกอบพิธีเสกทำน้ำพระพุทธรณ์ศักดิ์สิทธิ์ ในวันจันทร์ที่ ๒๖ พฤศจิกายน ของปี ระหว่าง เวลา ๐๗.๓๙ น. ถึง ๑๘.๐๙ น. ณ พระอุโบสถหรืออุโบสถ พระวิหาร หรือวัดที่สำคัญของจังหวัด จากนั้นตักน้ำพระพุทธรณ์ศักดิ์สิทธิ์จากชั้นน้ำสาคร บรรจุในโถน้ำพระพุทธรณ์ศักดิ์สิทธิ์

ขั้นตอนที่ ๓ การนำน้ำพระพุทธรณ์ศักดิ์สิทธิ์ของทุกจังหวัดและกรุงเทพมหานคร บรรจุในโถน้ำ จำนวน ๗๖ โถ เพื่อนำไปประกอบพิธีในวันจันทร์ที่ ๓ ธันวาคม ของปี เวลา ๑๖.๑๙ น. ถึงเวลา ๑๖.๔๙ น. ณ พระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ซึ่งประกอบด้วยพิธีสงฆ์และพิธีพราหมณ์ ผู้แทนหน่วยงานราชการ ตักน้ำพระพุทธรณ์ศักดิ์สิทธิ์บรรจุลงในพระเต้าปทุม นิमित ทอง นาค และเงิน ด้วยถ้วยจารึกคาถาแล้วเก็บปักไว้ ณ พระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

การกำหนดพิธีกรรมตักน้ำศักดิ์สิทธิ์ ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๑ พฤศจิกายน ของปีนั้น เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา ๓๙ นาที ทุกจังหวัดประกอบพิธีกรรมตักน้ำจากแหล่งน้ำศักดิ์พร้อมกัน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งกายด้วยชุดขาว มีดอกไม้ธูปเทียนจุดบูชาเทพดาอารักษ์ ณ แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ตามที่แต่ละจังหวัดกำหนด กล่าวคำสักการบูชา แล้วตักน้ำบรรจุลงในภาชนะห่อด้วยผ้าขาว นำไปปักไว้ ณ พระอารามหลวงที่สำคัญของทุกจังหวัดมาเพื่อประกอบพิธีเสกทำน้ำพระพุทธรณ์ศักดิ์สิทธิ์ต่อไป แหล่งน้ำสำคัญที่ใช้ประกอบพิธีพิธีกรรมตักน้ำศักดิ์ และสถานที่

ประกอบพิธีเสกทำน้ำพระพุทธมนต์ของกรุงเทพมหานครและจังหวัดทุกจังหวัด โดยกรุงเทพมหานคร
ใช้น้ำพระพุทธมนต์จากหอศาสตราคมในพระบรม มหาราชวัง ทำพิธีเสกน้ำ ณ หอศาสตราคม

คำกล่าวสัการบูชาในพิธีปลีกรรมตักน้ำจากสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ นโม ตสส ภควโต อรหโต
สมมาสมพุทธสส (ว่า ๓ จบ)

พุทฺธ	สรณ	คจฺฉามิ	
ธมฺม	สรณ	คจฺฉามิ	
สงฆ	สรณ	คจฺฉามิ	
พุทฺธยัมปิ	พุทฺธ	สรณ	คจฺฉามิ
พุทฺธยัมปิ	ธมฺม	สรณ	คจฺฉามิ
พุทฺธยัมปิ	สงฆ	สรณ	คจฺฉามิ
ตติยัมปิ	พุทฺธ	สรณ	คจฺฉามิ
ตติยัมปิ	ธมฺม	สรณ	คจฺฉามิ
ตติยัมปิ	สงฆ	สรณ	คจฺฉามิ (จบแล้วว)
หิริโอตตปสมฺปณฺมา			สุกฺกธมฺสมาหิตา
สนฺ สปปะริสา โลเก			เทวธมฺมาติ วุจฺจเรฯ

ขออัญเชิญเทพดาเจ้าผู้เจริญทั้งหลาย ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายฉันทะจากผู้ว่าราชการ
จังหวัดให้มายังสถานที่นี้ เพื่อขออนุญาตอัญเชิญน้ำในสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์นี้ไปประกอบพระราช
พิธีถวายสวดตัมมคแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ข้าพเจ้าจึงขออนุญาตเทพดา
เจ้าผู้พิทักษ์รักษาได้โปรดประสิทธิ์ประสาทแก่ข้าพเจ้า

อนุญาต เม อุทกํ วรํ อิทํ น้ำอันประเสริฐศักดิ์ เทพดาเจ้าได้ประสิทธิ์ประสาทแก่
ข้าพเจ้าแล้ว จากนั้น จึงตักน้ำบรรจุลงในภาชนะปริมาณพอสมควรแล้วห่อด้วยผ้าขาว แล้วเชิญไปตั้ง
ไว้ในพระอุโบสถ หรือในพระวิหารวัดสำคัญของจังหวัด เพื่อจะได้ประกอบพิธีเสกน้ำทำศักดิ์สิทธิ์ดังที่
กล่าวมาแล้ว^{๒๖}

สำหรับเมื่อคนถูกคุณผีที่เขาใส่มาก็ดี หรือผีเข้ามาสิงอยู่ในตัวคนก็ดี ทำการขับไล่มันเท่าไร
มันไม่ยอมออกไปจากร่างคน แสดงว่ามันสู้ หรือเขาใช้อาคมบังคับให้ผีมันสู้ ให้เอาคาถาบทนี้
เสกน้ำมันต์หรือเสกอาหารให้คนไข้ถูกผีสิงกิน ผีนั้นจะถูกผูกมัดอย่างทรมาน ทำอันตรายคนไข้ไม่ได้เลย
มีความเช็ดหลายอย่างนัก

คำสวดว่า นะโมพุทฺธสส นะโมธัมมสส นะโมสังฆสส อะนิสสส อิมังกายะ พันทะนัง
อิทิถามิฯ

ถ้าจะแก้อาคมที่ผูกมัดออก ให้เสกน้ำมันต์ คาถาถอนโบสถ์ถอนสารพัด คนถูกคุณผีเข้ามัด
ด้วยอาคมไม่ให้ผีออก ให้เอาคาถาถอนโบสถ์เสกน้ำมันต์ให้กิน ปิดพ่น คนถูกคุณผี ผีร้ายจะอยู่ไม่ได้หนี

^{๒๖} สิริชัย จินดาหลวง, น้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์ ในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา
๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน),
๒๕๕๐), หน้า คำนำ, ภาคผนวกที่ ๓.

ไปสั้น คำสวดว่า พุทธะเสฏฐโฐ มหاناซัง ทะทันโต สิหะนาสะกัง ควะระกะตะกัง สะโมหะติ สะหนั คำสวดว่า พุทธะเสฏฐโฐ มหاناซัง ทะทันโต สิหะนาสะกัง ควะระกะตะกัง สะโมหะติ สะโมหะตา สะโมหะตา สะโมหะเสมา สะโมหะชิรา สะโมหะคัจฉายะฯ^{๒๗}

สรุป การทำนํ้ามนต์เป็นพระสงฆ์ที่ได้รับกิจนิมนต์ทำพิธีกรรมการทำนํ้ามนต์ ถือว่ามีทั้งพิธีเป็นทางการ ซึ่งส่วนราชการให้ความสำคัญ และพิธีทำนํ้ามนต์ของชาวบ้านทั่วไป จากการศึกษาพบว่ามีการทำนํ้ามนต์เวลาขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน คนป่วย คนหายจากเจ็บไข้ หรือได้รับตำแหน่งหน้าที่งานเลื่อนยศตำแหน่งเพื่อเกิดสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัวญาติสนิททั้งหลาย ดังเช่นพิธีกรรมทำนํ้าพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของทางราชการไทย เพื่อถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของไทยในวันครอบรอบวันประสูติ ทางราชการให้ความสำคัญกับพิธีกรรมนี้มาก และชาวบ้านทั่วไปก็มีการทำนํ้ามนต์เพื่อขับไล่เสนียด ภูติผีต่างๆ รวมทั้ง ผีปอบ ก็จะทำพิธีกรรมเสกนํ้ามนต์เป็นการเฉพาะ โดยนำบทสวดมาใช้แตกต่างกัน กันออกไป เพื่อให้ได้ผลเป็นไปตามความประสงค์ สรุปได้ ๕ ประเด็นดังนี้

๑. การทำนํ้ามนต์ก็มีความเชื่อมาจากพระพุทธรูปศาสนาเหตุเกิดในเมืองไพสาลี
๒. น้ำที่ได้ผ่านพิธีกรรม คือ บทสวดพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ และบทสวดอื่นๆ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียกว่า นํ้ามนต์ นํ้าพระพุทธรูป
๓. เชื่อว่าเมื่อปะพรมแล้วจะหายเจ็บไข้ได้ป่วย และเกิดสวัสดิมงคลแต่ตนเองและครอบครัวญาติสนิททั้งหลาย
๔. เชื่อว่านํ้ามนต์ขับไล่เสนียด ภูติผีต่างๆ รวมทั้ง ผีปอบ
๕. การประกอบพิธีทำนํ้ามนต์มีความเชื่อผสมผสานกันระหว่าง ศาสนาพุทธ พิธีกรรมของพราหมณ์ และผี โดยเฉพาะพิธีทำนํ้ามนต์ของทางราชการไทยมีพิธีกรรมของพราหมณ์ปะปนอยู่มาก

๔.๗.๓ ความเชื่อที่มีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมการสวดพระปริตร การสวดพระพุทธรูปที่จริงเป็น ๒ อย่างต่างกัน คือ สวดพระธรรมเพื่อรักษาพระศาสนาอย่าง ๑ สวดพระปริตรเพื่อจะคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายอย่าง ๑ กิริยาที่สวดมนต์พร้อมๆ กัน จะสวดพระธรรมก็ดี หรือสวดพระปริตรก็ดี เรียกว่าคณะสาธยาย

ตำนานสาธยายปริตร คำว่า “ปริตฺต” แปลว่าคุ้มครอง การสวดพระปริตร จึงหมายความว่าสวดเพื่อคุ้มครองป้องกันอันตราย^{๒๘}

การสวดมนต์เป็นประเพณีที่สืบเนื่องกันมาช้านานของชาวพุทธ การสวดมนต์เป็นการอบรมจิตด้วยการระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยคือ พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ พร้อมทั้งแผ่เมตตาแก่สรรพสัตว์เป็นกิจของชาวพุทธที่ทำกันอยู่เป็นประจำ เพื่อเพิ่มพูนภาวนาบารมี

^{๒๗} ชัยมงคล อุดมทรัพย์, คัมภีร์ไสยศาสตร์ ฉบับสมบูรณ์, (กรุงเทพมหานคร : ไสยการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๓๕๒.

^{๒๘} สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, ตำนานพระปริตร, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๑๑), หน้า ๑, ๗.

และขัดเกลากิเลสให้ลดน้อยลงเท่าที่จะกระทำได้ การสวดพระปริตรก็เป็นธรรมะอย่างหนึ่งในบรรดาธรรมทั้งหลายที่มุ่งไปสู่วิมุตติซึ่งธรรมนั้น

พระพุทธองค์ทรงแนะนำให้พุทธบริษัทสวดพระปริตร เพื่อคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายจากโจรผู้ร้าย อมนุษย์ ภูตผีปีศาจ และสัตว์เดรัจฉาน ตลอดถึงโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ เช่น ในอภินายกปริตร ทรงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเรียนมนต์ คือ อภินายกปริตร เพื่อคุ้มครองป้องกันรักษาเพื่อการไม่เบียดเบียนของเหล่าอมนุษย์ เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา” ^{๒๙}

ปริตร อ่านว่า (ปะ-หริด) หรือในภาษาบาลี ปริตต (ปะ-ริด-ตะ) แปลว่า ความต้านทาน เครื่องป้องกันรักษา เครื่องต้านทาน เครื่องป้องกันรักษา รวมหมายถึง เครื่องราง ของขลัง ของที่ช่วยบรรเทา วิธีป้องกันรักษา คือ ป้องกันอันตรายภายนอก เป็นต้นว่า โจร ยักษ์ สัตว์เดรัจฉาน นอกจากนี้ยังเป็นการป้องกันอันตรายภายใน คือ โรคภัยไข้เจ็บ หมายความว่า เมื่อภัยอันตรายอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นแล้ว พระปริตรนี้สามารถช่วยปิดเป่าภัยอันตรายนั้นๆ ให้ระงับดับหายไปได้ เมื่อภัยอันตรายยังไม่เกิดขึ้น ก็ช่วยป้องกันไว้ไม่ให้เกิดขึ้น

ในพระพุทธศาสนา "ปริตร" หมายถึง พระพุทธมนต์ คือ บทสวดที่เป็นภาษาบาลี เช่น พระสูตรบางพระสูตรในเจ็ดตำนาน สิบสองตำนาน ซึ่งถือกันว่าศักดิ์สิทธิ์ สามารถคุ้มครองรักษา ป้องกันอันตรายต่างๆ และกำจัดทุกข์ ภัย โรคได้ เรียกเต็มว่า "พระปริตร" นอกจากนี้ ยังใช้เรียกของมงคล ที่ผ่านการสวดพระพุทธมนต์มาแล้ว เช่น ด้ายสายสิญจน์ เรียกว่า ด้ายพระปริตร น้ำพระพุทธมนต์ เรียกว่า น้ำพระปริตร

การสวดมนต์ สวดพระปริตร ถ้าได้ทำเป็นประจำจะเกิดอานุภาพปรากฏให้เห็นกับผู้ปฏิบัติ ผลที่ได้รับจากการสวดพระปริตรที่เกิดจากอานุภาพของพระรัตนตรัยและเมตตาจะทำให้ผู้ที่หมั่นสวดพระปริตรประสบความสุขสวัสดิ์ ความเจริญรุ่งเรือง ได้รับชัยชนะแคล้วคลาดจากอุปสรรคอันตราย มีสุขภาพดี มีอายุยืน เพราะพระปริตรได้กล่าวถึง คุณของพระรัตนตรัย (อันได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์) และกล่าวถึงการเจริญเมตตาภาวนา

ประโยชน์ของการสวดพระปริตร ดังนี้

๑) กรณียเมตตสูตร หรือเมตตปริตร ทำให้เทวดาภูตผีปีศาจเมตตาเราไม่ทำร้ายทำสมาธิแผ่เมตตาจิตอยู่เป็นนิตย์ ย่อมได้อานิสงส์ ๑๑ ประการ คือ (๑) ทำให้นอนหลับเป็นสุข (๒) ตื่นก็เป็นสุข (๓) ไม่ฝันร้าย (๔) เป็นที่รักใคร่ของคนทั่วไป (๕) เป็นที่รักของอมนุษย์ (๖) เทวดาย่อมรักษา (๗) ไฟ ยาพิษ หรือศาสตราวุธทำอันตรายไม่ได้ (๘) ทำสมาธิจิตสงบตั้งมั่นได้เร็ว (๙) มีสีหน้าผ่องใส (๑๐) ไม่หลงลืมสติก่อนสิ้นลม (๑๑) เมื่อยังไม่บรรลुकุณวิเศษย่อมได้ไปเกิดในพรหมโลก

๒) ขันธปริตร ป้องกันภัยจากอสรพิษ งู แมงป่องตะขาบ ตั๊กแตน ฯลฯ และสัตว์ร้ายอื่นๆ

๓) โมรปริตร ป้องกันภัยจากผู้คิดร้ายได้ จึงอยู่รอดปลอดภัย

๔) อภินายกปริตร ป้องกันภัยจากอมนุษย์ ทำให้มีสุขภาพดีและมีความสุข

๕) โพชฌังคปริตร ทำให้มีสุขภาพดี อายุยืนและพ้นจากอุปสรรคทั้งปวง

๖) ชัยปริตร ทำให้ประสบความสำเร็จ มีชัยชนะ และมีความสุขสวัสดิ์

^{๒๙} ที.ปา. (ไทย), ๑๑/๒๙๕/๔๓๘.

๗) รัตนปริตร ทำให้มีความสุขสวัสดิ์และพ้นจากอุปสรรคอันตราย

๘) วัฏฏกปริตร ป้องกันภัยจากอัคคีภัย

๙) มงคลปริตร ทำให้เกิดความเป็นสิริมงคล ปราศจากอันตราย

๑๐) ธัชคปริตร ทำให้พ้นจากอุปสรรคอันตราย และการตกจากที่สูง

๑๑) อังคุลิมาลปริตร ทำให้คลอດบุตรง่าย และป้องกันอุปสรรคอันตรายต่างๆ

๑๒) อภัยปริตร ทำให้พ้นจากภัยพิบัติอันตรายต่างๆ เคาระห์ร้าย แก้นิมิตฝันไม่ดี สงหรณ์ใจไม่ดี^{๓๐}

สำหรับบทเมตตปริตรมีพระภิกษุไปจำพรรษาในป่า ๕๐๐ รูป ถูกเทวดาไม่ได้รับความสะดวกจึงได้แสดงตนหลอนหลอกให้พระภิกษุกลัว พระภิกษุจึงกลับทูลถามพระพุทธเจ้า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสพระภิกษุ พวกเธอทั้งหลายจงกลับไปอยู่ที่นั่น ถ้าพวกเธอปรารถนาจะไม่มีภัยจงเรียนเอาพระปริตรจักเป็นทั้งเครื่องป้องกันและเป็นทั้งกัมมฐาน จิงตฺรฺสฺรณเมตตสูตร จะเป็นการบรรยายภิกษุมีศีลบำเพ็ญตบะเพื่อความหลุดพ้น มีความเป็นมิตรแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ไม่ผูกเวรอยู่ในพรหมวิหาร^{๓๑} และในบทอาฏานาฏิยะสูตร มีอยู่ในคัมภีร์ที่ขนิทาย ปาฏิภวคค์ เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่บนเขาคิชฌกูฏ กลางคินมหาราชทั้ง ๔ และพวกยักษ์ผู้ใหญ่พากันเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ท้าวเวสสวัณมหาราชกราบทูลพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า ยังมีพวกยักษ์ชั้นผู้ใหญ่ชั้นกลาง และชั้นต่ำ ที่ไม่เลื่อมใสในหลักธรรม เป็นข้อห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามลักทรัพย์ ห้ามประพฤตผิดในกาม ห้ามพูดเท็จ และห้ามดื่มสุรา บรรดาสาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ที่พำนักอยู่ในเสนาสนะสงัดตามดงลึก เพื่อไม่ให้พวกยักษ์เหล่านั้นเบียดเบียน ย่อมมีเครื่องคุ้มครองรักษาชื่อ “อาฏานาฏิยะ” คำขึ้นต้นด้วยคำมนัสการพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๗ พระองค์ ทั้งที่เสด็จนิพพานไปแล้วและพระองค์ปัจจุบัน ด้วยคาถา ๖ คาถา แต่อาฏานาฏิยะปริตร ในหนังสือสวดมนต์จัดเป็นเจ็ดตำนานเป็นบทย่อ พระเถระผู้รวบรวมบทสวดมนต์ได้นำเอาคาถามันัสการพระพุทธเจ้า ๒๘ พระองค์ มาแทรกไว้ในอาฏานาฏิยะปริตร ในสิบสองตำนาน แต่บทสวดของพระพม่ามีเพิ่มเติมต่อจากคาถาที่ ๓๓ ขึ้นอีกหนึ่งคาถา^{๓๒}

สรุป การสวดพระปริตรในบทต่างๆ นั้น เป็นการนำเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน พระพุทธศาสนา ครูบาอาจารย์นำมาใช้เพื่อเป็นเครื่องป้องกันอันตราย เช่น อาฏานาฏิยะปริตร และ กรณียเมตตสูตร หรือเมตตปริตร ป้องกันภัยจากอมนุษย์ และเป็นที่รักของอมนุษย์ (ภูตผี ปีศาจ) ยักษ์ทั้งหลาย เมื่อพระภิกษุเดินทางไปบำเพ็ญสมณธรรมตามที่ป่าเปลี่ยว การสวดมนต์พระปริตรประจำเพื่อเป็นเครื่องป้องกันภัยต่างๆ ทำให้เกิดความเป็นสิริมงคลปราศจากอันตรายและยังเป็นการสืบสานพระพุทธศาสนา ทำที่พระพุทธศาสนาก็ไม่ได้ปฏิเสธเรื่องผีต่างๆ ตามที่ปรากฏพระไตรปิฎกเฉพาะในธรรมบทจะมีเรื่องเปรตมากมาย รวมทั้งมีผีเข้าสิงพระภิกษุและสามเณรดั่งที่กล่าวมาแล้วในบทที่ ๑ และบทที่ ๒ แต่เป็นไปในลักษณะทั้งเป็นการป้องกันไม่ให้มาเบียดเบียนเบียดหลอนหลอนพระภิกษุและให้การสงเคราะห์อุทิศส่วนกุศลให้เปรตทั้งหลาย ดังนั้น การสวดพระปริตรสามารถป้องกันผีต่างๆ ใน

^{๓๐} สำนักพิมพ์ อำนวยสาสน์, สวดมนต์ สิบสองตำนานแปล พร้อมด้วยโยจกขุมาแปลและปภินณกคาถาแปล, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมบรรณาการ, ๒๕๗๓), หน้า ๑๗-๘๑.

^{๓๑} ธนิต อยู่โพธิ์, แปลและเรียบเรียง, อาณาภาพพระปริตต์ พร้อมด้วย ตำนาน แล คำแปล ทวาทสปริตต์ หรือ สิบสองตำนาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๑๗), หน้า ๔๒-๗๙,

^{๓๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๗-๑๒๒.

พระพุทธศาสนาเชื่อว่า พระพุทธเจ้าตรัสแก่พระภิกษุและเหตุการณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวกับผีทั้งหลาย รวมทั้งผีปอบด้วย แต่ในสมัยของพระพุทธเจ้าไม่เรียกว่าผีปอบ เพียงบอกว่าผีเข้าสิงพระภิกษุแล้วอยากฉันทเนื้อสดๆ เดินไปตลาดแล้วไปฉันทเนื้อสดๆ อาการผีเข้าสิงจึงสงบลง ดังนั้น จึงสรุปได้ ๕ ประการ ดังนี้

๑. การสวดพระปริตรเป็นการสืบสานต่ออายุพระพุทธศาสนา
๒. พระภิกษุสวดพระปริตรแล้วเป็นการป้องกันอันตรายต่างๆ เช่น ผี เทวดา ยักษ์ ไม่ให้มาเบียดเบียนพระภิกษุ
๓. ทำให้พระภิกษุเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้วยการประยุกต์ใช้ให้เข้ากับความเชื่อเรื่องผีดั้งเดิมของแต่ละชุมชน
๔. เป็นการสงเคราะห์แก่ผู้ที่ได้รับความทุกข์เดือดร้อน และความสบายใจของคนในชุมชน
๕. ขมรวาสสามารถนำเอาคาถาพระปริตรไปสวดได้ ส่วนจะผลประการใดขึ้นอยู่กับข้อวัตรปฏิบัติแต่ละบุคคลว่า มีศีลบริบูรณ์หรือไม่ ส่วนจะเป็นความมั่งงายหรือไม่นั้นก็สามารพพิสูจน์ได้ตนเอง เพราะพระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ธรรมของพระพุทธองค์นั้น สามารถพิสูจน์ได้ รู้ได้เฉพาะตน ไม่จำกัดกาล

๔.๘ ความเชื่อเรื่องผีที่มีต่อพิธีกรรมตามคัมภีร์อาถรรพณ์เวทย์ของพราหมณ์

ลัทธิไสยศาสตร์ได้เกิดขึ้นมาก่อนพุทธกาล เขามีคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์เรียกว่า “ไตรเพท” ในลัทธิของพราหมณ์ โดยเฉพาะคัมภีร์อาถรรพณ์เวทย์ เป็นคัมภีร์ประกอบด้วยเวทมนต์คาถาเรียกผีสาร เทวดาให้ช่วยป้องกันอันตรายให้ และให้มีการแก้อาถรรพณ์ ทำพิธีสาปแช่งให้เป็นอันตรายได้ด้วย

พวกอารยัน จึงได้ประพันธ์บทสวดมนต์สรรเสริญเทวดาไว้ ๑๐๑๗ องค์ พวกอารยันนี้ เขาถือความสำคัญของพระเจ้าน้ำ พระอินทร์ พระวรุณ พระอิศวร นั้น ในหลักพระเวทย์ถือว่าเป็นองค์เดียวกัน ถัดจากพระอินทร์ลงมาคือ พระอัคนี (ไฟ) มีบทสวดถึงสามร้อยบท^{๓๓}

๔.๘.๑ พิธีกรรมความเชื่อเรื่องผีในสมัยหลังพระพุทธเจ้าปรินิพพาน พวกอารยันเข้ามาตั้งรกรากในชมพูทวีปแล้ว ในขั้นต้นพวกอารยันนับถือภูตผีปีศาจ อำนาจต่างๆ ทางธรรมชาติที่ได้สามารถอธิบายได้ ต่อมา ได้รวบรวมคำสวดอ้อนวอนของตนขึ้น^{๓๔} เป็นลัทธิไสยศาสตร์ได้เกิดขึ้นมาก่อนพุทธกาล เขามีคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์เรียกว่า “ไตรเพท” เป็นครั้งแรกเป็นภาษาสันสกฤต เรียกว่า พระเวท (Veda) ซึ่งแปลว่าความรู้ คัมภีร์ที่แต่งขึ้นครั้งแรกเรียกว่า ฤคเวท (Rigveda) ต่อมา จึงได้เรียบเรียงคัมภีร์เพิ่มเติมตามลำดับคือ ยชุรเวท (Yajurveda) สามเวท (Samveda) อาถรรพณ์เวท (Atharveda) อาถรรพณ์เวทในคัมภีร์ไสยศาสตร์ แยกออกเป็น ๒ นิภายหลัง คือ

๑) นิภายหลังขาว (White System) เป็นวิชาที่ใช้ในทางดี คือ ช่วยเหลือนมนุษย์ให้มีสุขภาพพลอดิขัย โดยใช้เวทมนต์คาถาบำบัดโรคภัยไข้เจ็บ และป้องกันภัยอันตรายทั้งปวง

^{๓๓} ชัยมงคล อุฒทรัพย์, คัมภีร์ไสยศาสตร์ ฉบับสมบูรณ์, (กรุงเทพมหานคร : ไสยการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๒.

^{๓๔} พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, รวบรวม ประวัติศาสตร์ พระพุทธศาสนาในอินเดีย, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๔,

๒) นิการดำ (Black System) เป็นวิชาที่ใช้ในทางที่ชั่ว คือ ทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น ด้วยการใช้เวทมนต์คาถา ทำให้คนเจ็บป่วย ทำให้คนเป็นบ้าหรือเป็นอันตรายต่างๆ^{๓๕}

ต่อมา พระพุทธศาสนาได้ผสมกับลัทธิตันตระของฮินดู ในยุคนี้นี้จึงได้ชื่อว่า พุทธตันตระ เกิดลัทธิธรรมปฏิรูปกับศาสนาฮินดูทำให้พระพุทธศาสนาถึงแก่ความเสื่อมคำว่า “พระพุทธศาสนาแบบตันตระ” ใช้เรียกพระพุทธศาสนาในอินเดียยุคหลังได้แก่ มัณฑะยาน วัชรยาน หรือ สหะยาน พระพุทธศาสนาในยุคนี้นี้ได้หลอมตัวเข้าหาลัทธิตันตระของฮินดูมีหลักการปฏิบัติที่สำคัญดังนี้

๑) ถ้อยการท่องบ่นเวทมนตร์ และลงเลขยันต์ ได้แก่ มนตราและธารณีการออกเสียงสวดมนต์ได้บัญญัติคำสวดอันลึกกลับขึ้นมาผู้ปฏิบัติมีภาษาที่มีความหมายเป็นสองแง่ในทำนอง คำคม ความหมายจริงๆ ของคำเหล่านั้น เมื่อคนสามัญทั่วไปได้ยินเข้าถึงกับสะดุ้ง แต่นักปฏิบัติได้แปลความไปในแง่หนึ่งเป็นที่รู้จักโดยเฉพาะและแตกต่างจากความเข้าใจของสามัญชนทั่วไปอย่างมากมาย จึงทำให้มีความเข้าใจผิดกันเกิดขึ้นในหมู่นักปฏิบัติและสาวกของลัทธิลึกลับ

๒) ถ้อยเหมือนขึ้นต้น แต่เพื่อที่จะให้พิเศษออกไปจึงเกิดมีการนับถือ ฌานิพุทธ และพระโพธิสัตว์ ยิ่งยวดขึ้นไปมีความเชื่อในเทพเจ้าและเทพเป็นจำนวนมากและเห็นว่าการโปรตปรานของเทพเจ้าและเทพเหล่านั้นสามารถทำให้ผู้อ้อนวอนบรรลุความสำเร็จได้ จึงได้นิยมสร้างรูปขึ้นมาให้พระพุทธรูปประทับนั่งอยู่ตรงกลางเทพทั้งหลาย^{๓๖}

๓) มีการเพิ่มการเซ่นสรวงผีสาธเข้าไปด้วย โดยถือว่าการบูชาบวงสรวงและอ้อนวอนจะทำให้ได้รับความสุข และยังได้ทำรูปของพระฌานิพุทธให้มีปางดุร้ายอย่างนางกาลิ

อย่างไรก็ตาม ลัทธิตันตระนี้มีผู้ปฏิบัติแพร่หลายอยู่ทางอินเดียตะวันออกในแคว้นเบงกอล อัสสัม โอริสสา และพิหาร มหาวิทยาลัยวิกรมศิลา เป็นศูนย์ศึกษาลัทธินี้ และต่อมา ลัทธินี้ยังได้แผ่เข้าไปสู่ประเทศทิเบตด้วย

พระพุทธศาสนาในยุคนี้นี้ ได้เกิดลัทธิธรรมปฏิรูปอย่างหนัก พระสงฆ์ทำตัวเหมือนหมอผีขมังเวทย์มากขึ้น เพื่อสนองความต้องการของชาวบ้านธรรมดาที่ไม่เห็นคุณค่าหลักธรรมที่แท้จริง พระสงฆ์ไม่ได้เรียกว่าภิกษุ แต่เรียกว่า สิทธะ สิทธะ ที่มีชื่อเสียงในยุคนั้นคือ สิทธิมาตังคี สิทธะอนันนทวันทวัชระ สิทธญาณปาพะ เป็นต้น ต่อมา สิทธะ ได้แบ่งออกเป็น ๒ พวก ใหญ่คือ^{๓๗}

๔) พวกทักษิณาจารย์ แปลว่า ผู้ประพติด้านขวา พวกนี้ยังประพตติพระธรรมวินัย ยังรักษาพรหมจรรย์ ยังรักษาสถานะความพระสงฆ์ได้มากพอสมควร

๕) พวกวามจารย์ แปลว่า ผู้ประพติด้านซ้าย พวกนี้ประพตติเลอะเลือนไม่รักษาพรหมจรรย์ มีภรรยา มีครอบครัว ทำตัวเป็นพอมดมหมอผีมากขึ้นชอบอยู่ป่าช้า ใช้หวักะโหลกผีเป็นบาตร มีภาษาลึกลับใช้สื่อสารเรียกว่าสนธยาภาษา เกณฑ์ให้พระพุทธรูปและพระโพธิสัตว์มีศกติ คือ ภรรยา คู่บารมี

^{๓๕} ชัยมงคล อุดมทรัพย์, คัมภีร์ไสยศาสตร์ ฉบับสมบูรณ์, หน้า ๑-๕.

^{๓๖} พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, รวบรวม ประวัติศาสตร์ พระพุทธศาสนาในอินเดีย, หน้า ๑๕๘.

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๙.

พระพุทธรูปก็มีปางอุ้มกอดคอกัน พวกเขากลัวว่าการจะบรรลुพระนิพพานได้ต้องมีธาตุขยและหญิงมาผสมผสานกัน^{๓๘}

๔.๘.๒ อารรพณ์เวทย์ เป็นหลักของไสยศาสตร์ และประกอบพิธีต่างๆ ทางไสยศาสตร์ พระเวทย์ทั้ง ๔ ประเภท เป็นคัมภีร์อันใหญ่ของศาสนาพราหมณ์พระเวทย์ที่เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง คือ “อารรพณ์เวทย์” อันเป็นคัมภีร์แสดงถึงความคิดดีลัทธิทางเวทมนต์คาถามี ๘ ประเภท คือ

๑) พระเวทย์แก้โรคต่างๆ อาคมประเภทนี้ ได้กระทำพิธีการใช้รักษาโรคต่างๆ ด้วยการ ใช้ปิดเป่าด้วยเวทมนต์คาถาให้หายได้^{๓๙}

๒) พระเวทย์ประสาน อาคมประเภทนี้ ได้แก่ การใช้ทำพิธีประสานบาดแผลให้สนิทเป็นเนื้อเดียวกัน และประสานกระดูกให้ติดกัน

๓) พระเวทย์สะเดาะ อาคมประเภทนี้ สำหรับใช้ในการทำให้สิ่งที่ติดขัดหลุดออกจากกัน เช่น สะเดาะกัญญา โซ่ตรวน สะเดาะลูกในครรภ์ให้ออก หรือกำถัดคอ เป็นต้น^{๔๐}

๔) พระเวทย์ป้องกันตัว อาคมประเภทนี้ ได้แก่ การทำพิธีปลุกเสกสิ่งต่างๆ

๕) พระเวทย์แสดงปาฏิหาริย์ อาคมประเภทนี้ มีความศักดิ์สิทธิ์แสดงอิทธิฤทธิ์ได้ต่างๆ เช่น ล่องหน หายตัว กำบังกาย ดำดิน ดำน้ำ เดินบนน้ำ เดินในอากาศ ลุยไฟ ย่นหนทาง แปลงการ คนเดียวทำได้หลายอย่าง หรือคนเดียวทำได้อย่างเดียว ไสยศาสตร์ประเภทนี้ ยังมีปรากฏในประเทศไทย สมัยกรุงศรีอยุธยาได้จารึกไว้ในประวัติศาสตร์พงศาวดารสยาม คือ พระยาสิทธิราชเดโช (ทิป) ทหารเอกของพระนารายณ์มหาราช ท่านพระยาผู้นี้มีวิชาอาคมหายตัวได้อึดใจหนึ่งถือหอกขับขี่ม้าขาวไล่แทงฟันพม่าล้มตายเป็นอันมาก พม่าเห็นตัวบ้าง ไม่เห็นตัวบ้าง ก็ไล่ล้อมรบเป็นหมู่ๆ ไป และพระยาสิทธิราชเดโชสู้รบจนสิ้นกำลัง ก็ตกลงจากหลังม้า จะกลิ้งอัสสาสะปัสสาสะ (กลิ้งใจ) ก็เร็วเข้าด้วยกำลังเหนื่อย พม่าเห็นตัวถนัดจึงเข้าล้อมกลุ่มมุ่มจับพันธนาไว้ แล้วชวนกันฟันแทงมิได้เข้า ด้วยวิชาคงทนอาวุธ แล้วพวกทหารไทยก็ล้วนคงพระพันทั้งนั้น อาวุธเข้าศึกมิได้เจ็บกาย ส่วนพระยาสิทธิราชเดโชต้องพันธนาการอยู่ เมื่อหายจากความเหนื่อยอ่อนแล้ว ฟันกำลังวังชาขึ้นมา จึงพิจารณาดูเมฆฉายในอากาศ เห็นศุภมิตรแล้วร้ายพระพุทธรูปมนต์สะเดาะพันธนาออกจากกายได้สิ้น แล้วลูกเล่นไปชิงเอาค่ายพม่าได้ ก็ไล่ฟันพม่าที่คุมอยู่นั้นตายหลายคน พวกพม่าวิ่งหนีกระเจาออกไปก็เอาดาบตัดเชือกผูกมัด พวกทหารของตนได้ประมาณ ๑๐ คน และพวกทหารไทยเหล่านั้นก็เข้าช่วงชิงอาวุธพม่าในค่ายนั้นล้มตายเป็นอันมาก ที่มีชีวิตก็พากันแตกหนีไปสิ้น จึงเอาค่ายนั้นได้ กองทัพไทยไล่ติดตามมาทันได้ชัยชนะจับพม่าได้เชลย และช้างม้าเครื่องศาสตราวุธก็มาก ได้กล่าวกันว่า ท่านพระยาสิทธิราชเดโชชัย ได้วิชาจากบิดาของท่าน ได้เคยผจญต่อข้าศึกศัตรูมาแล้ว จึงได้รู้เรียนถ่ายทอดมา^{๔๑}

๖) พระเวทย์ทำอันตรายแก่ผู้อื่น อาคมประเภทนี้ เป็นไสยศาสตร์ใช้ทำพิธีการทำร้ายผู้อื่น โดยไม่ต้องทำด้วยตนเอง หรือใช้จ้างวานผู้อื่นทำร้ายคู่อริ เช่น บิดไส้ บังฟัน เอาหนังเข้าท้อง เอาตะปูเข้าท้อง เอากระดูกเข้าท้อง ใช้ภูตผีปีศาจทำอันตราย เป็นต้น

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๐.

^{๓๙} ชัยมงคล อุดมทรัพย์, คัมภีร์ไสยศาสตร์ ฉบับสมบูรณ์, หน้า ๒.

^{๔๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒.

^{๔๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

๗) **พระเวทย์แก้ภูตผีปีศาจ** อาคมประเภทนี้ ใช้ในการท่องบ่นภาวนา หรือปลุกเสกวัตถุ สิ่งของป้องกันผีร้าย คุณผี คุณคนต่างๆ และแก้คุณไสยด้วย ทำการขับไล่ ภูตผีปีศาจในพิธีทางไสยศาสตร์ตามอุปะเทห์ต่างๆ^{๔๒} เช่น เกี่ยวกับผีปอบ คือ ผีชนิดหนึ่งที่เกิดจากชายหรือหญิงที่เรียนวิชามนต์ขลัง ในทางเรียกผีเทวดามาปกป้องคุ้มครองรักษากันเรือนของตน และครอบครัวให้อยู่เย็นเป็นสุข และคนที่เรียนวิชามนต์ขลังในทางเสน่ห์เมตตามหานิยม ทำให้หนุ่มๆ สาวๆ รักใคร่หลงใหล วิชานี้ประเภทนี้มีอยู่แถบชนบท ที่พวกคนลาวเชื่อถือ ทำการเล่าเรียนสืบต่อกันมาแต่บรรพบุรุษผู้มีวิชาประเภทนี้ ทำผิดครู คือ ประพฤติตนไม่อยู่ในขอบเขตที่ครูสั่ง ผู้นั้นจะกลายเป็นผีปอบ เช่น เรียกผีเทวดามาให้คุ้มครอง รักษาบ้านเรือน เพื่อป้องกันขโมยโจรผู้ร้าย ยังไม่พอใจ และยังใช้เวทมนต์บังคับผีเทวดาไปทำร้ายอมิตรให้ตายอีก ดังนั้นครูจะทำโทษบันดาลให้ผีเทวดาเข้ามาสิงสู่อยู่กับคนที่ทำผิดครู เรียกว่าผู้นั้นเป็นผีปอบ หรือปีศาจร้ายมีพฤติกรรมเหมือนกับผีฟ้าทุกอย่าง แต่ไม่ได้รับการคนเจ็บป่วย มีแต่ทำร้ายเข้าสิงสู่เกาะกินคนและสัตว์ถึงแก่ความตาย และมีการสืบเชื้อสายผีปอบดุจดั่งผีฟ้าสืบเชื้อสายทุกประการ

คนที่เรียนเวทมนต์ทางเสน่ห์เมตตามหานิยม ทำให้หนุ่มๆ สาวๆ รักใคร่หลงใหล ยังไม่พอใจ และยังใช้เวทมนต์บังคับจิตใจให้ผิวเขาเมียเขาเกิดความรักใคร่หลงใหล และมาได้เสียกับตนดังนี้ เรียกว่า ผิดครู จะถูกครูลงโทษด้วยการบันดาลให้ปีศาจร้ายเข้าสิงสู่อยู่กับคนที่ ผิดครู เรียกว่าผู้นั้นเป็นผีปอบ ผีปอบชนิดนี้ มีพฤติกรรมอันร้ายกาจ อย่างเดียวกันกับคนเป็น ผีปอบ ที่เรียนวิชาเวทมนต์เรียกผีเทวดา มาคุ้มครองบ้านเรือนทุกประการและพวกภูตผีปีศาจร้ายเที่ยวส่งอันตรายผู้คนให้เจ็บป่วยเกิดความเดือดร้อนต่างๆ ไม่มีผู้ใดปราบผีเหล่านี้ได้ นอกจากหมอผีผู้มีวิชาอาคมเท่านั้น ที่จะปราบปรามขับไล่ให้ผีออกจากร่างคนไปได้^{๔๓}

๘) **พระเวทย์ทำเสน่ห์** อาคมประเภทนี้ ใช้ภาวนาหรือปลุกเสกสิ่งของ ซึ่งมีพิธีต่างๆ ในลัทธิไสยศาสตร์ ทำให้คนหลงรัก เรียกว่า เสน่ห์มหานิยม

เรื่องเวทย์มนต์คาถาลัทธิไสยศาสตร์ มิใช่จะมีอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้น พระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์เท่านั้น ลัทธิไสยศาสตร์ได้แพร่หลายมาตั้งแต่ครั้งสมัยโบราณหลายประเทศ เช่น ประเทศอัสซีเรีย อียิปต์ คาลเดีย และชาติอื่นๆ เช่น อาฟริกาใต้ เป็นต้น ชาติเหล่านี้มีการเชื่อถือลัทธิไสยศาสตร์เหมือนกัน

ลัทธิไสยศาสตร์ คือ การรวมอำนาจจิต รวมพลังงานทางจิต ซึ่งได้ทำการอบรมจิตใจให้มีความยึดมั่น เชื่อถือ อย่างจริงจัง ดำเนินการไปตามหลักทางไสยศาสตร์ตามวิธีการนั้นๆ ก็จะสามารถแสดงฤทธิ์ปาฏิหาริย์ได้ด้วยกระแสคลื่นแห่งพลังอำนาจจิตอันแรงกล้า ของมโนภาพสมาธิ จิตตานุภาพ ทั้งสามประการนี้ จึงเป็นบ่อเกิดแห่งอำนาจที่ประหลาดมหัศจรรย์เกิดขึ้น โดยอาศัยหลักวิชาทางไสยศาสตร์

เวทมนต์ทางไสยศาสตร์ของพราหมณ์แทบทุกบท ส่วนมากใช้คำเริ่มต้นด้วย โอมฯ ทั้งสิ้น หมายความว่า พระเจ้าทั้งหลาย ซึ่งแยกออกเป็น อะ อุ มะ หรือ มะ อะ อุ สนธิ กันเป็น โอมฯ คือ มะ หมายถึง พระพรหม อะ หมายถึง พระวิษณุ อุ หมายถึง พระศิวะ ด้วยเหตุนี้ จึงถือว่า โอมฯ เป็นคำที่ศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าทั้งสาม และเชื่อว่าเป็นคำสั่งของพระเจ้า หรือพระราชโองการของพระเจ้า

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔.

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๒๖-๔๒๘.

สำหรับทางพระพุทธศาสนาหมายความว่า พระรัตนตรัย ดังนั้น เกจิอาจารย์ของไทยจึงได้รจนาเวทมนต์เรียนแบบของพราหมณ์ก็มีบ้าง โดยเริ่มต้นคำว่า โอมฯ ดังเช่น โอมพระอิศวรเป็นเจ้า หรือ โอมพระนารายณ์แผ่ลงฤทธิ์ หรือ โอมพระฤษีนาถ หรือมนต์ปู่เจ้าสมิงพรายใช้สำหรับปลุกเสกนางกวักให้เป็นเสน่ห์หานิยมทางค้าขาย เป็นต้น ดังนี้

โอมปู่เจ้าสมิงพรายอยู่ภูเขาศิ่ว มหาอุดมโกศาสิทธิโชคชัยศรีภูมิลูกสาวคนเดียวชื่อนางกวัก หลึงเห็นหลึงรัก ชายเห็นชายชม ผู้คนรู้จักทุกตำบล ปวงชนรักถ้วนหน้า พวกพ่อค้าพานิชพาลูกสาวไปค้าเมืองแมน คำเพชร พลอย แหวน ก็ได้เพชร พลอย แหวน มาแทนสามแสนทนาน คำเงินก็ได้เงินมาแทนเต็มกอง คำทองก็ได้ทองมาแทนเต็มหีบ คำขายสารพัดก็ได้กำไรคล่องๆ คำขายของทั้งหลายวันนี้ก็ขายดีหมดยามสาย คำขายสามเดือนได้เลื่อนเป็นเศรษฐี คำขายไม่ถึงสามปีก็ได้คำสำเภา โอมเอิบ เอิบ เทิบ เทิบ มหาเทิบ เทิบ โอมปู่เจ้าเขาเขี้ยวประสิทธิให้ลูกสาวคนเดียว โอมสวาหะฯ มนต์บทนี้ใช้สำหรับปลุกเสกนางกวัก ซึ่งเป็นรูปเขียนหรือรูปปั้นหล่อด้วยโลหะ และแกะสลักด้วยไม้เพื่อบูชาไว้ ณ ร้านค้าขายเป็นเสน่ห์หานิยม ทำให้ค้าขายของดี มีลูกค้ามาอุดหนุนมากมาย^{๔๔}

ตามหลักพระพุทธศาสนาผู้บำเพ็ญตนทางวิปัสสนาจนได้ฌานสมาบัติแล้ว ก็สามารถแสดงปาฏิหาริย์ได้ตามภูมิของตน เมื่อครั้งพุทธกาลพระเวททัตได้รูปฌานก็สำแดงฤทธิ์ปาฏิหาริย์จำแลงแปลงกาย ให้พระเจ้าอชาตศัตรูราชกุมารทางเลื่อมใสได้ ส่วนอารมณ์ของรูปฌานนั้นใช้กลืนบ้าง ใช้คาถาบริกรรมบ้าง หรืออย่างใดอย่างหนึ่งตามความปรารถนาของตน มุ่งแต่จะให้จิตแน่วแน่เป็นสมาธิ เพื่อสำเร็จกิจในการสำแดงอิทธิปาฏิหาริย์ของตน แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านมิได้ทรงปฏิเสธว่าการกระทำฤทธิ์ แสดงปาฏิหาริย์เป็นสิ่งที่ไม่บังควร แต่พระองค์ก็ยังทรงยกย่องอิทธิปาฏิหาริย์บ้างเหมือนกันดังจะเห็นได้ว่า

พระพุทธเจ้าทรงใช้ให้พระโมคคัลลานเถรไปทรมานบุคคลต่างๆ ที่มีทิฐิมานะแรงกล้าด้วยการแสดงอิทธิวิธีต่างๆ ให้ยอมจำนนจนได้ ถึงแม้พระพุทธเจ้าทรงยกย่องพระโมคคัลลานว่า เป็นภิกษุที่มีฤทธิ์ และพระพุทธเจ้าเองก็เคยทรงแสดงปาฏิหาริย์ ดังปรากฏอยู่ในวิชาแปดประการ ซึ่งมีคุณมหัศจรรย์ของวิปัสสนาจนได้มโนยติฤทธิ์ที่สำเร็จขึ้นมาจากใจอิทธิวิธี ทิพจักขุ ตาทิพย์มองเห็นอะไรได้หมดนั้น วิปัสสนากัมมัฏฐานได้เจริญท่ามกลางพระภิกษุสงฆ์ ฝ่ายเถรวาทและมหายาน มีพระคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญสั่งสอนเวทมนต์คาถาต่างๆ ขึ้นและได้ดัดแปลงแก้ไขวิชาไสยศาสตร์ออกเสีย นำเอาพระพุทธมนต์ของพระพุทธเจ้าใส่แทน หรือปะปนกับมนต์ของพราหมณ์บ้าง โดยถือว่ามนต์ของพราหมณ์ยังมีอานุภาพความศักดิ์สิทธิ์มาก จึงมั่นใจเชื่อแน่ว่า มนต์ของพระพุทธเจ้าจะต้องมีอานุภาพความศักดิ์สิทธิ์มากกว่ามนต์ของพราหมณ์ จึงได้ทำการรวบรวมร้อยกรองขึ้นเป็นบท แล้วนำไปใช้ตามหลักวิชาไสยศาสตร์ ปรากฏว่าได้ผลดียิ่ง จึงได้มีการร่ำเรียนสืบต่อๆ กันมา

การใช้เวทมนต์คาถาทั้งหลาย มิได้หมายความว่า เมื่อท่องจำได้แล้วจะนำไปใช้ให้มีความศักดิ์สิทธิ์เกิดผลประโยชน์ได้เลยก็หาไม่ พึงเข้าใจด้วยว่า เวทมนต์คาถาเป็นคำสวดภาวนาบริกรรมทำให้โน้มน้าวจิตใจเกิดสมาธิแน่วแน่ มีนโนคติช่วยปลุกพลังจิต ทำให้เกิดมโนยติเข้มแข็งยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้ที่จะเรียนวิชาไสยศาสตร์ได้สำเร็จ จำต้องสำรวมใจให้เป็นสมาธิ โดยการฝึกฝนสวดมนต์

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔-๗.

ภาวนาปริกรรม กำหนดลมหายใจเข้าออกให้สม่ำเสมอ ทำให้เกิดพลังทางกระแสดิจอย่างแรงกล้าจริงๆ เพื่อช่วยให้กระแสดของกาย ใจมีกำลังมโนยิทธิขึ้น บันดาลให้เกิดความสำเร็จสมความปรารถนา เช่น การภาวนา เช่น การภานาปริกรรม ปลุกเสก เป่า หรือหยดเทียนทำน้ำมันต์ หรือภาวนาปริกรรม ปลุกเสก เป่า ใช้กระแสดิจส่งพลังอำนาจลงในวัตถุสิ่งของต่างๆ ก็จะเกิดอำนาจความศักดิ์สิทธิ์สามารถใช้เป็นประโยชน์ตามความประสงค์

สรุป พิธีกรรมตามคัมภีร์อาถรรพณ์เวทย์ของพราหมณ์ ประกอบด้วยวิชามากมาย ซึ่งมีมาก่อนพระพุทธศาสนาจะกำเนิดขึ้น โดยพวกอารยันกับชาวพื้นเมืองเดิมได้เขียนคัมภีร์ไว้ แบ่ง ๘ ประเภท โดยเฉพาะคัมภีร์ที่ ๖ เกี่ยวกับไสยศาสตร์ที่ใช้ภูตผีปีศาจทำอันตรายผู้ที่เป็นศัตรู ลักษณะนี้เป็นการเลี้ยงผีไว้โดยกักขังวิญญาณไว้ด้วยคาถา และมีเครื่องเช่น (อาหารให้ผีกินกำกับด้วยคาถาให้ผีเชื่อฟังทำตามคำสั่ง) ให้ไปสิงร่างของคนที่เป็นศัตรูทำให้เจ็บป่วยและตายไปในที่สุด ส่วนคัมภีร์ที่ ๗ นี้เป็นพระเวทย์แก้ภูตผีปีศาจ เรียนปลุกเสกสิ่งของเพื่อขับไล่ผี หรือปลุกเสกวัตถุสิ่งของป้องกันผีร้าย คุณผีคุณไสยต่างๆ และแก้คุณไสยด้วย ทำการขับไล่ภูตผีปีศาจในพิธีทางไสยศาสตร์ตามอุபเทห์ต่างๆ เช่น เกี่ยวกับผีปอบ วิชานี้เรียนแล้วต้องรักษาห้ามผิดครู โดยเฉพาะศีลข้อ ๓ อาหารบางประเภท เช่น ของดิบหรือเนื้อที่มีชื่อห้ามหลักพระพุทธศาสนา ๑๐ อย่าง วิชาเรียนมาแล้วใช้ไปทำร้ายผู้คน รวมทั้งเรียกเก็บเงินค่าครูเกินกำหนดก็จะทำผู้เรียนกลายเป็นผีปอบ ซึ่งจะดุร้ายมากกว่าผีปอบประเภทอื่นๆ เรียกว่า “ปอบยักษ์” โดยคัมภีร์ที่ ๘ พระเวทย์ทำเสน่ห์ ใช้ภาวนาหรือปลุกเสกสิ่งของ ซึ่งมีพิธีต่างๆ ในลัทธิไสยศาสตร์ ทำให้คนหลงรัก เรียกว่า เสน่ห์มหานิยม วิชานี้จะทำที่ไปเรียนมาหรือตั้งตนเป็นครูอาจารย์ ไปสักเกตตามหานิยม เช่น สักเป็นรูปนกสาลิกา หรือของขลังพวกเมตตามหานิยม เช่น สี่มั่ง น้ำมันพรายผีตายโหงเอาป้ายคนที่ตนอยากให้รัก ของพวกนี้ถ้ารักษาไม่ได้เรื่องเวทมนต์คาถาลัทธิไสยศาสตร์วิญญาณร้ายจะเข้าแฝงหรือสิงในร่างโดยที่เจ้าตัวจะรู้หรือไม่ก็ตามจะกลายเป็นเจ้าของผีปอบสรุปได้ ๕ ประการ ดังนี้

๑. คัมภีร์ของพราหมณ์มี ๘ ประเภท มีทั้งดีและไม่ดีช่วยรักษาและทำร้ายศัตรูหรือทำเพื่ออามิส ดังนั้น คัมภีร์ของพราหมณ์แบ่งออกเป็น ๒ นิกาย คือ นิกายขาว ใช้ไปในทางช่วยมนุษย์ให้มีความสุข โดยเวทมนต์คาถาบำบัดโรคร้ายไข้เจ็บ และป้องกันอันตราย ส่วนนิกายดำ ใช้ไปในทางไม่ดี ทำให้อันตรายแก่ผู้อื่น ด้วยการใช้นิเวทมนต์คาถาทำให้คนเจ็บป่วย อาจทำให้คนเป็นบ้าหรือเป็นอันตรายต่างๆ

๒. คาถาที่มีความสัมพันธ์กับคาถาอื่นๆ คือ คาถาที่ ๘ เป็นการเรียนคาถาทำเสน่ห์ไสยศาสตร์ อันเป็นสาเหตุเมื่อผิดครูก็จะถูกวิญญาณร้ายเข้าสิงกลายเป็นเจ้าของผีปอบ และคาถาที่ ๖ เป็นคาถาที่ใช้ทำร้ายศัตรูหรือผู้มีวิชาเห็นแก่อามิสใช้ ผี วัตถุ สิ่งของเป็นสื่อกำกับด้วยคาถาไปทำร้ายผู้คนให้ได้รับความทุกข์เดือดร้อนเป็นบ้า หรืออาจถึงแก่ชีวิตได้

๓. คาถาที่ ๗ เป็นการใช้สำหรับรักษาผู้ที่ถูกไสยศาสตร์ เป็นการเมื่อมีผู้ถูกก็มีผู้เรียนแก้ แต่ถ้าผู้เรียนแก้และผูกด้วยการทำพิธีกรรมทั้งสองอย่าง ผีจะไม่กลัวเพราะถือว่าเป็นพวกเดียวกัน เวลารักษาก็จะรักษาไม่ได้ผลวิชาที่เรียนมาก็เสื่อมเป็นภัยต่อตัวเองถูกวิญญาณเข้ามาแฝงอยู่ด้วยกลายเป็นผีปอบ

๔. ไสยศาสตร์เป็นเรื่องพิสุจน์ทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้ผู้ที่ไม่เคยเกี่ยวข้องหรือไม่ถูกกระทำโดยผีปอบก็จะมองว่าเป็นเรื่องมลายเชื่อถือไม่ได้

๕. สิ่งที่จะบอกได้ว่าจริงหรือไม่ก็มีเพียงทางด้านกายภาพเชื่อว่าคนถูกผีปอบเข้าสิงแล้วรักษาทางไสยศาสตร์หายเป็นปกติ ส่วนสังคมข้างนอกจะมองอย่างไรก็เป็นเรื่องปัจเจกบุคคล

สรุป ตามหลักพระพุทธศาสนา ผู้บำเพ็ญตนทางวิปัสสนาญาณได้ฌานสมาบัติแล้วก็สามารถแสดงปาฏิหาริย์ได้ตามภูมิของตน เมื่อครั้งพุทธกาลพระเทวทัตได้รู้ปณณสำแดงฤทธิ์ปาฏิหาริย์จำแลงแปลงกาย ให้พระเจ้าอชาตศัตรูทรงเลื่อมใสได้

พระพุทธเจ้ามิได้ทรงปฏิเสธทรงยกย่อง พระโมคคัลลานอัครสาวกเบื้องซ้ายเป็นผู้เลิศในทางฤทธิ์ ดังปรากฏอยู่ในวิชาแปดประการ ซึ่งมีคุณมหัศจรรย์อันมีวิปัสสนาญาณ มโนยิทธิ ฤทธิ์ที่สำเร็จขึ้นมาได้จากใจอิทธิวิธี การแสดงฤทธิ์ด้วยวิธีต่างๆ ทิพโสตา หูทิพย์ใครพูดอะไรก็ได้ยินหมด ทิพจักขุ ตาทิพย์มองเห็นอะไรได้หมด

วิปัสสนากัมมัฏฐานได้เจริญท่ามกลางพระภิกษุสงฆ์ ฝ่ายเถรวาทและมหายาน มีพระคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญสั่งสอนเวทมนต์คาถาต่างๆ ขึ้นและได้ดัดแปลงแก้ไขวิชาไสยศาสตร์ด้วยการคัดเอามนต์ของพราหมณ์ออกเสีย นำเอาพระพุทธรูปของพระพุทธเจ้าใส่แทน หรือปะปนกับมนต์ของพราหมณ์บ้าง โดยถือว่ามนต์ของพราหมณ์ยังมีอานุภาพความศักดิ์สิทธิ์มาก จึงมั่นใจแน่ว่ามนต์ของพระพุทธเจ้าจะต้องมีอานุภาพความศักดิ์สิทธิ์มากกว่ามนต์ของพราหมณ์ จึงได้ทำการรวบรวมร้อยกรองขึ้นเป็นบท แล้วนำไปใช้ตามหลักวิชาไสยศาสตร์ ปรากฏว่าได้ผลดียิ่ง จึงได้มีการร่ำเรียนสืบต่อๆ กันมา

การใช้เวทมนต์คาถาทั้งหลาย มิได้หมายความว่า เมื่อท่องจำได้แล้วจะนำเอาไปใช้ให้มีความหลังศักดิ์สิทธิ์เกิดผลประโยชน์ได้เสียก็หาไม่ พึงเข้าใจด้วยว่า เวทมนต์คาถาเป็นคำสวดภาวนาบริกรรม ทำให้โน้มน้าวจิตใจเกิดสมาธิแน่นแน มีมโนคติช่วยปลูกพลังจิต ทำให้เกิดมโนยิทธิเข้มแข็งยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้ที่เรียนวิชาไสยศาสตร์ได้สำเร็จ จำต้องสำรวมใจให้เป็นสมาธิ โดยการฝึกฝนสวดมนต์ภาวนาบริกรรม กำหนดลมหายใจเข้าออกให้สม่ำเสมอ ทำให้เกิดพลังทางกระแสจิตอย่างแรงกล้าจริงๆ เพื่อช่วยให้กระแสของกาย ใจมีกำลังมโนยิทธิขึ้นบันดาลให้เกิดความสำเร็จสมความปรารถนา เช่น การภาวนาบริกรรม ปลูกเสก เป่า หรือหยดเทียนทำให้เกิดอานุภาพความศักดิ์สิทธิ์ สามารถใช้เป็นประโยชน์ตามความประสงค์^{๔๔} แต่พระพุทธเจ้าทรงห้ามภิกษุณีเรียนไตรปิฎกวิชาเพราะไม่ใช่เป็นทางเพื่อความหลุดพ้น ตามประวัติพระพุทธศาสนามีการนำเอาพิธีกรรมของพราหมณ์มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของพระพุทธศาสนา สรุปได้ ๕ ประการ ดังนี้

๑. การที่พระพุทธเจ้ายกย่องพระโมคคัลลานอัครสาวกเบื้องซ้ายเป็นผู้เลิศในทางฤทธิ์ และการแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ก็เป็นไปเพื่อสงเคราะห์บุคคลให้เกิดศรัทธาพระพุทธศาสนา รู้วิธีการทำบุญ ทำทาน เสียสละเพื่อลดความตระหนี่ เป็นผู้ถึงซึ่งพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

๒. การที่พระภิกษุเจริญสติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ใช้จิตมีสมาธิบริกรรมคาถาปลูกเสกพระเครื่อง วัตถุสิ่งของ และวิชาอื่นๆ โดยเอาพิธีกรรมและคาถาของพราหมณ์มาประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นการฉลองศรัทธาญาติโยม

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖-๗.

๓. สังคมไทยโดยทั่วไปก็ไม่ได้ปฏิเสธเรื่องไสยศาสตร์ เช่น การสักยันต์ มีทั้งพระภิกษุ และฆราวาสสักยันต์ให้กับผู้ที่เชื่ออิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ อยู่ยังคงกระพริบ โชคลาภ เมตตามหานิยม และอื่นๆ

๔. การที่จะเป็นจริงตามศรัทธาหรือไม่เป็นเรื่องความเชื่อเฉพาะบุคคล และกลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นตรงกัน

๕. การที่พระภิกษุสงฆ์ประกอบพิธีกรรมอย่างนี้ ไม่ได้เป็นไปตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก หากพระพุทธศาสนาเปรียบเสมือนต้นไม้พิธีกรรมเหล่านี้เปรียบเสมือนสะเก็ดของต้นไม้

๔.๙ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

จากการศึกษาลงพื้นที่สัมภาษณ์ พระครูประสุตธรรมสุนทร พระภิกษุ สามเณร ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ อาจารย์ และเด็กนักเรียนบ้านดอนยานาง ที่เคยเข้าร่วมพิธีกรรมไล่จับผีปอบหรืออยู่ในเหตุการณ์เป็นคนที่อาศัยในหมู่บ้านดอนยานางมาตั้งแต่เกิดรู้ความเป็นไปของคนในชุมชน พบว่า

พระครูประสุตฯ กล่าวว่า คนที่เป็นผีปอบเกิดจากการสักยันต์ เรียนเมตตามหานิยม เครื่องรางขลัง วิชาอาคมอาคมอื่นๆ เรียนธรรม หรือไปสักยันต์ตามที่นิยมทั่วไป เช่น สาลิกา ลงอักขระหรือยันต์ต่างๆ ที่เรียนมาแล้วรักษาไม่ได้ วิญญาณสัตว์ร้ายจะเข้ามาแฝงอยู่ในร่างคนนั้น จะไม่รู้ตัวตัวเองเป็นผีปอบ คิดว่าตัวเองเป็นปกติ บางคนก็รู้สึกตัวว่าตัวเองเป็นผีปอบแต่ไม่ชัดเจนนึกคล้ายคลึงคล้ายคลึง เมื่อวิญญาณผีปอบไปเข้าสิงคนอื่นแล้วออกปากบอกใครเป็นผีปอบ (ชื่อเจ้าของผีปอบที่อาศัยอยู่ในร่าง) จึงจะรู้ว่าตัวเองเป็นผีปอบ และเวลาเดินไปไหนมาไหนหมาจะเห่า เดินผ่านบ้านคนอื่นผีปอบที่สิงอยู่ในร่างเจ้าของผีปอบก็ไปด้วยและแอบไปสิงคนอื่นเพียงแค่เจ้าของผีปอบมองเห็น หรือเวลาเดินไปเข้าบ้านไหนเด็กจะกลัวร้องไห้ วิญญาณร้ายที่เข้าแทรกสิงร่าง เช่น วิญญาณของผีปอบ เป็นวิญญาณสุนัข วิญญาณลิง วิญญาณไก่ วิญญาณนก วิญญาณหมู วิญญาณตะขาบ วิญญาณงูกลายเป็นพญานาค เมื่อวิญญาณแก่กล้ากลายเป็นมังกร และวิญญาณสัตว์อื่นๆ ตัวเล็กๆ พวกวิญญาณนี้สามารถออกลูกได้ วิญญาณบรรพบุรุษ เปรต ผีตายโหง แล้วแต่จะให้เห็นเป็นอะไร ถ้าตัวยังเล็กอยู่กินอะไรไม่ได้จะเข้าไปสิงคนเล่นไปดูรบกวนคนเป็นเดือน ถ้าตัวใหญ่แก่มากขึ้นก็จะเข้าสิงคนอื่น ดูดกินเลือดทำให้ตัวโตขึ้นวิญญาณร้ายพวกนี้จะดูดกินเลือดสัตว์ต่างๆ และเลือดคนที่เข้าสิงทำให้มีพลังอำนาจมากขึ้น ถ้าหากกินคนอื่นไม่ได้ก็กินตัวเองเจ้าของผีปอบ บางคนถูกผีปอบเข้าสิงตายก็มี บางทีเข้าสิงกินดับจนตาย พอไปเข้าสิงร่างคนอื่นก็ออกปากพูดว่าดับคนนั้นหวานอร่อยมาก และจะไปกินเด็กที่เกิดใหม่มันอร่อยแต่เข้าไม่ได้เขามีของรักษา บางคนก็ไม่ตายหากรักษาได้หรือร่างกายทนไหวแต่ตัวคนป่วยจะซีดขาว

อาการคนที่ถูกผีปอบเข้าสิง จะปวดหัว ร้อง ร้องไห้ หัวเราะ พูดเพ้อเจ้อ บางคนนอนตัวแข็งทื่อไม่มีสติรับรู้อะไร สีหน้าแดงผิดปกติ ตาตุ้ ตาเหลือก หลบสายตาผู้คน ชอบอยู่คนเดียวที่มีตุ้ๆ ไม่พูดไม่จา ถ้ามองเห็นคนแสดงว่าพร้อมที่จะสู้กับหมอปราบผีปอบจะพูดว่ากูไม่กลัวมึงรู้จักชื่อพ่อ แม่ว่าเป็นใครทำอะไรเพื่อเป็นการข่มขวัญ บางทีก็จะด่าว่าแรงๆ เพื่อยั่วยุให้โกรธทำพิธีไม่ได้ บางทีก็พูด

ออกปากบอกชื่อเจ้าของผีปอบ ซึ่งคนเป็นผีปอบคนเดียวอาจมีวิญญาณผีปอบเข้ามาแฝงอยู่เป็นห้าสิบ หกสิบตัวเป็นร้อยตัวก็ได้ ญาติพี่น้องเห็นผิดปกติแบบนี้ก็จะแสวงหาครูบาอาจารย์พาไปรักษาเอาใส่ รถมอบบางที่นอนตัวแข็งทื่อไม่มีสติพามารักษาที่วัดดอนยานางหายเป็นปกติได้ผลทุกราย บางคน อาจจะหลายครั้งจึงหายเป็นปกติ จึงต้องนิมนต์หลวงพ่อบำเพ็ญพิธีที่บ้านเรียกว่าพิธีคุ้มบ้าน คือ การฝัง หลักสี่ทิศรอบบริเวณบ้านด้วยไม้มะขามและไม้ไผ่ฝังเป็นคู่ๆ แล้วทำพิธีจับผีปอบที่บ้านนั้นถ้ามีผีปอบ อาศัยอยู่ก็จะจับใส่กระบอกลูกไม้ไผ่ นำกลับมาวัดแล้วเผาทำลายวิญญาณให้ไปเกิดใหม่

การเป็นผีปอบทายาทหรือการสืบทอดกันผีปอบจะอาศัยอยู่บ้านหลังนั้นต่อไป เมื่อเจ้าของตาย ไปจะแฝงอยู่กับลูกหลานของบ้านหลังนั้น เช่น พวกหมอราผีฟ้าที่เป็นผีปอบไปรักษาคณปวยก็ถือว่า คณปวยเป็นลูกศิษย์ถ้าหมอราผีฟ้าตายลูกศิษย์ก็จะถูกผีปอบเข้าแฝงอยู่ด้วย หรือเพียงไปเยี่ยมเพื่อน ผีปอบเห็นก็เข้าไปแฝงอยู่ด้วยก็มีทั้งที่ไม่ได้เรียนวิชาอาคมอะไรมา พอสอบถามผีปอบออกปากพูด อยากรมาอยู่ด้วยก็มี

สำนักทรงต่างๆ เลี้ยงผี นำไปประกอบเป็นอาชีพ หมอธรรม หมอสังข์ยันต์ ลงคาถาอาคม แล้วรักษาไม่ได้มีอาการของขึ้นต่างๆ วิญญาณไม่ดีเข้าสิงแฝงอาศัย เมื่อทำผิดกฎข้อห้ามมัดตัวเอง อาการเหมือนใจจะขาด การทำผิดห้าม เช่น ห้ามกินเนื้อสัตว์สิบชนิด หรือห้ามกินอาหารบ้านคนตาย เรียกเก็บค่าครูเงินที่ครูอาจารย์กำหนด ทำผิดกฎข้อห้ามของครูบาอาจารย์ จะทำให้วิญญาณร้ายเข้า สิงกลายเป็นผีปอบตัวเล็กๆ ก่อน แล้วตัวโตขึ้นเรียกว่า วิญญาณผีปอบแก่ สามารถเข้าสิงสัตว์และคน ดุดกินเลือดทำให้คนตายได้ และผีปอบสามารถออกลูกได้ด้วย จากการรักษาของพระอาจารย์พบว่า วิญญาณผีปอบที่ร้ายที่สุดคือ หมาดำมีปีกบินได้ ตามีแสงจ้า ถ้าหมาดำมองไปที่ใครแสงจ้าเข้าตาใคร จะหมดสติทันทีถือว่าผีปอบเข้าสิงแล้วเพราะผีปอบแก่กล้าแล้วมีฤทธิ์มาก

การรักษาคนที่ถูกผีปอบเข้าสิง จะสังเกตดูอาการภายนอก หน้าแดงตาแดงดูผิดปกติ เหมือนคนโมโห ตาตุ้ หลบสายตา ตาหน้าดูไม่ปกติเหมือนเดิม ก็จะถามพูดคุยเพื่อดูอาการว่า ผีปอบ เข้าสิงหรือเปล่าหรือผีอื่นๆ ผีปอบจะเข้าทั้งผู้ชายและผู้หญิง แต่ส่วนมากเข้าผู้หญิงที่เจ็บป่วยสุขภาพ ไม่แข็งแรง จิตใจอ่อนซึ้งใจกลัวผี ไม่มีของคุ้มครอง โดยวิธีการรักษาจะใช้ร่างทรงทำพิธีในโบสถ์จับผี ปอบมัดเสกด้วยเป็นเชือกปอมะนิลาไว้จับใส่กระบอกลูกไม้ไผ่ที่เตรียมไว้ สำหรับคนถูกผีปอบเข้าสิงจะ รอยอยู่ที่ศาลาข้างล่างก็ตื่นร้องคำทอสารพัดว่า แรงๆ ให้โกรธ จะพูดว่ารู้จักคนทำพิธีเป็นใครทำอะไร เพื่อให้เห็นที่รักษามีจุดอ่อนไม่กล้าทำอะไร ทำหายจะพูดว่ากูไม่กลัวมึง พอพระอาจารย์จะเรียก วิญญาณที่เข้าทรงสามารถจับผีปอบได้ขณะทำพิธีในโบสถ์จับผีปอบวิญญาณในร่างทรงนั้น คนที่ถูก ผีปอบเข้าสิงก็จะตื่นร้องต่อสู้อย่างดังพูดว่า อย่านัดกูอยู่ข้างคนเดียวโดยไม่มีใครไปทำอะไร บางคนพอ มาถึงวัดกระโดดลงจากรถวิ่งหนีไม่ยอมเข้าวัดญาติต้องคอยจับไว้ จะมีคนมายืนดูอาการคนถูกผีปอบ เข้าสิง หรือบางคนมีอาการนอนตัวแข็งทื่อไม่มีสติพอทำพิธีในโบสถ์เสร็จหลวงพ่อลงมาจากโบสถ์ ทำน้ำมันรดเอาด้วยปลุกเสกผูกแขนให้ก็จะลุกขึ้นได้หายเป็นปกติก็จะพูดนานองเดียวกันว่าฉันเป็น อะไร มาอยู่ที่นี่ได้อย่างไร ใครพามา ไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับตัวเองมีอาการแรงๆ จะเป็นแบบนี้ส่วนมาก คือเวลาถูก ผีปอบเข้าสิงจะจำเหตุการณ์ขณะถูกผีปอบเข้าสิงไม่ได้ บางคนพอจะจำได้บ้างเป็น บางขณะ คนที่ถูก ผีปอบเข้าสิงจะรู้สึกอับอายไม่ค่อยบอกเล่าให้คนอื่นฟังจะเล่าให้ญาติพี่น้องสนิท ฟังอาการตัวเองเป็นอย่างไรบ้างเวลาที่ถูกผีปอบเข้าสิง

กรณีผีปอบเป็นวิญญาณหามาดีมีปีกบินได้ตามมีแสงจ้า เป็นผีปอบที่ดุร้ายที่สุดเท่าที่หลวงพ่อกเคยพบมามีผู้นิมนต์ไปที่จังหวัดนครราชสีมา เพื่อไปรักษาคนถูกผีปอบเข้าสิง โดยใช้ร่างทรงเรียกวิญญาณพระยาครุฑไปจับวิญญาณผีปอบ โดยเสกด้วยเป็นปอมะลิลาไปมัดเอาหามาได้จับใส่กระบอกไม้ไผ่ เอาผ้าขาวลงยันต์ปิดกระบอกไม้ไผ่ ใช้ด้ายมัดผ้าขาวปากกระบอกไม้ไผ่แล้วนำไปเผาวิญญาณ พระอาจารย์เคยเอาวิญญาณผีปอบไปปล่อยไว้ที่จังหวัดทางภาคใต้แต่กลับเข้ามาสิงคนอีกพอสอบถามผีปอบออกปากว่าขึ้นรถกลับมา ดังนั้น เมื่อจับผีปอบได้จะนำไปเผาสถานที่เตรียมไว้ เพื่อให้วิญญาณผีปอบไปเกิดใหม่ เหตุการณ์ต่างๆ ก็จะสงบลงไม่มีผีปอบเข้าสิงคนในละแวกนั้นอีก การทำพิธีใช้จิตที่เป็นสมาธิเชื่อมั่นตนเองว่าสามารถสู้ได้ ถ้าวิญญาณผีปอบและผีอื่นๆ จะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่มีกำลังมากกว่าเป็นกองทัพก็จะถอยก่อนแล้วกลับไปสู้ใหม่ก็มี โดยเรียกวิญญาณนักรบสมัยโบราณ (ขุนศรี) เป็นลูกน้องของขุนแผนที่ตายไปแล้วมาช่วยเป็นกองทัพมาสังหารร่างทรงไปต่อสู้ก็ได้ชัยชนะ จากคำบอกกล่าวของลูกศิษย์หลวงพ่อกที่มีคนมาขอให้หลวงพ่อกรักษาหายทุกราย หรือชาวบ้านขอให้หลวงพ่อกทำพิธีเข้าทรงดูอาการเจ็บป่วยของญาติว่าเกิดจากโรคประจำตัว หรือผีทำให้เจ็บป่วย ร่างทรงก็จะบอกขณะทำพิธี คนเป็นผีปอบก็จะหายด้วยการถอดคาถาวิชาเรียนมาออกให้ก็จะหายเป็นปกติ แต่ถ้ากลับไปทอ้งคาถาอาคมภายในห้าปีวิญญาณผีปอบก็จะเข้าแฝงอยู่อีก ถ้าคนเป็นเจ้าของผีปอบตั้งคาย (พิธีกรรมต่อสู้) จะตายภายในสามเดือนหรือจะอยู่ที่นั่นไม่ได้จะหายไปจากชุมชนนั้น

การทำพิธีกรรมคุ้มกันบ้าน (เซียงซ้อง) เป็นการทำให้ผีใหญ่จะทำในเดือนสิงหาคมของปี โดยใช้ไม้ไผ่และไม้มะขามทำเป็นหลักนำไปฝังข้างละอันฝั่งเป็นคู่ๆ ทุกเส้นทางเข้าออกหมู่บ้าน จากนั้นก็ปิดถนนทุกเส้นทางเข้าออกหมู่บ้านห้ามรถเข้าออกภายในหมู่บ้านเป็นการป้องกันไม่ให้ผีปอบเข้าหรือออกหมู่บ้านได้ แล้วเริ่มทำพิธีคุ้มกันบ้าน (ไล่จับผีปอบ) โดยหลวงพ่อกตั้งประรำพิธีเพื่อทำพิธีกรรมเครื่องเส้นไหว้ครูบาอาจารย์ จากนั้น ทำพิธีเรียกวิญญาณมาเข้าร่างทรงเป็นสื่อให้แล้วบอกให้วิญญาณในร่างทรงไปที่นั่นที่นั่นบ้านหลังนั้นๆ วิญญาณในร่างทรงก็จะสื่อกับไม้ทศกัณฐ์อีกทีโดยมีคนสองคนจับคนละข้างวิ่งไปตามสถานที่วิญญาณผีปอบอยู่ ซึ่งคนเป็นร่างทรงต้องถือศีลห้า มีจิตเมตตา จิตใจอ่อน เชื่อมั่นมีวิญญาณจริง โดยพระอาจารย์เรียกวิญญาณพระภิกษุที่มรณภาพไปแล้วมาเข้าก็มี แต่ส่วนมากจะเรียกวิญญาณขุนศรีนักรบสมัยโบราณ หรือวิญญาณอื่นๆ ที่เชื่อว่าสามารถช่วยจับผีปอบได้^{๔๖}

นายอดิเรก การทำไม้ทศกัณฐ์ทำมาจากไม้มะขามเป็นรูปทรงตัววาย สำหรับเรียกวิญญาณทศกัณฐ์ คือ ท้าวเวสสุวรรณ เข้าสิงไม้เมื่อทำพิธีสำหรับเอาไว้ไล่จับผีปอบ โดยผู้เข้าพิธีจะจับไม้ทศกัณฐ์สองคนคนละข้าง ตอนแรกก็ไม่เชื่อว่ามีผีปอบแต่พอพบเหตุการณ์บ่อยจนชินก็เชื่อโดยปริยาย และสาธิตได้วิธีการจับไม้ทศกัณฐ์พอเข้าพิธีจับไม้ก็รู้สึกตัวอยู่ จากนั้นพอไม้เริ่มกระโดกจะแรงขึ้นเรื่อยๆ แล้วไม้จะพาวิ่งไป การจับไม้ทศกัณฐ์ใช้คนจับสองคนคนละ ข้างบนจะมีการผูกดอกไม้รูปเทียนมัดติดกับไม้ไว้เวลาทำพิธีจะสร้างประรำพิธีขึ้นที่ลานหน้าหมู่บ้าน เพื่อตั้งของเครื่องใช้ มีคนทรง หลวงพ่อกเริ่มทำพิธีจะเรียกวิญญาณมาเข้าร่างทรง เพื่อสื่อกับไม้ทศกัณฐ์และคนถือไม้ทศกัณฐ์ก็จะทำงานโดยจะกระโดดไปข้างหน้าหลังแรงขึ้นเรื่อยๆ ไม้ทศกัณฐ์จะพาคนวิ่งไปตามที่หลวงพ่อกบอกคนวิญญาณในร่างทรงพอถึงจุดที่บอกไม้ทศกัณฐ์จะหยุดวิ่งติดลงอยู่กับที่ แล้ววิ่งกลับมาที่ทำพิธีเป็นการวิ่งไล่ต้อนผีปอบ

^{๔๖} สัมภาษณ์ พระครูประสุตธรรมสุนทร, ผู้ทำพิธีเกี่ยวกับผีปอบ ตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดดอนยานาง , วันอาทิตย์ที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

กลับมาวิญญาณที่อยู่ในร่างทรงก็จะจับผีปอบใส่กระบอกไม้ไผ่เอาผ้าขาวลงยันต์ปิดปากกระบอกไม้ไผ่ แล้วมัดด้วยด้ายขาว เมื่อจับผีปอบได้หมดแล้วก็นำไปเผาเพื่อให้วิญญาณไปเกิดใหม่ และจะได้ไม่มารบกวนคนในชุมชนก็จะอยู่กันอย่างสงบสุข สำหรับคนที่จับไม้ทศกัณฐ์ต้องมีร่างกายแข็งแรงเพราะต้องวิ่งตามไม้ทศกัณฐ์ที่กระโดดขึ้นลงจะแรงขึ้นเมื่อไล่ต้อนผีปอบ^{๔๗}

เด็กชายอุทิศฯ เชื่อว่ามีผีปอบจริง และเคยร่วมพิธีไล่จับผีปอบแต่ไม่เข้าพิธีทรงไม้ทศกัณฐ์ แต่ไม้ทศกัณฐ์ปลุกเสกคาถาก็จะกระโดดขึ้นลงไม้ทศกัณฐ์แล้วพาวิ่งไปเรื่อยๆ พอเจอผีปอบไม้จะหยุด แล้วตีสองอยู่กับที่ ทางหลวงพ่อจับเองนำไปใส่กระบอกไม้ไผ่ปิดด้วยฝ้ายยันต์สีขาวปลุกเสกผูกด้วยสายสิญจน์ เวลาจับไม้ทศกัณฐ์วิ่งไป และรู้สึกสนุกไปด้วยไม่กลัวผีปอบ แต่ก็ไม่เคยตัวเห็นผีปอบ^{๔๘}

พระสมพรฯ ส่วนมากผีปอบจะเข้าสิงคนป่วย บางทีก็เข้าสิงคนจนตายก็มี เวลาเข้าสิงคนจะไม่รู้หน้าคนจะหลบหน้าคน พิธีกรรมป้องกันผีปอบก็จะเมื่อมีเหตุการณ์ร้ายแรงชาวบ้านจะนิมนต์ให้หลวงพ่อบำเพ็ญพิธีใหญ่ป้องกันหมู่บ้านให้ ถ้าหมอธรรมทั่วไปวิชาไม่แก่กล้าผีปอบไม่กลัวรักษาไม่ได้คือไล่ผีปอบไม่ออก

สำหรับการจับไม้ทศกัณฐ์ติดคือ ไม้กระโดดไปหน้าหลังก็ต้องสามารถเป็นร่างทรงได้ มีชาวบ้านใกล้เคียงเคียงหมู่บ้านอื่นจังหวัดอื่นๆ พาญาติพี่น้องมารักษา บางคนอยู่ดีๆ ก็ชัก บางคนชอบอยู่ห้องมืดอยู่คนเดียว โดยส่วนตัวก็กลัวผีปอบ แต่มีตะกรุดและพระเครื่องของหลวงพ่อก็ถือว่าเป็นของดีป้องกันได้ พิธีกรรมการเข้าทรงจะเรียกวิญญาณของหมื่นศรีมาเข้าร่างทรง เมื่อชาวบ้านมีทุกข์กังวล อยากรู้ความเป็นไปของญาติที่ล่วงลับไปแล้ว มาขอให้ทำพิธีให้เรียกวิญญาณญาติพี่น้องที่ตายไปแล้วมาถามความเป็นอยู่ หรือตามไปดูว่าอยู่ที่ไหน

อาการคนถูกผีปอบเข้าสิงจะพูดไม่รู้เรื่อง ส่วนมากหมอธรรมทั่วไปที่เป็นฆราวาสเวลารักษาจะตีคนที่ถูกผีปอบเข้าสิงด้วยหวายหรือแสทำให้ได้รับบาดเจ็บเป็นรอยฟกช้ำปวดตามร่างกาย แต่ไม่หายจากการป่วย ซึ่งเมื่อคืนตอนตีสามก็มีพิธีเข้าทรงในโบสถ์รักษาคนถูกผีตายโหงผู้หญิงเข้าสิงผู้ชายจะเอาไปอยู่ด้วย

ถ้าฝันเห็น ลิง หมาดำ หมายถึง วิญญาณร้ายจะเข้าสิงตอนร่างกายอ่อนแอ ผีปอบเข้าสิงผู้ชายก็ได้ตอนไม่สบาย จะมีชาวบ้านจังหวัดอื่นหรือหมู่บ้านใกล้เคียงญาติก็จะพาคนถูกผีปอบเข้าสิงมารักษากับหลวงพ่อเรื่อยๆ ซึ่งคนหนึ่งอาจมีวิญญาณผีปอบหลายตัวและอยู่ที่บ้านคนนั้นก็ยังมีอีก ก็จะนิมนต์หลวงพ่อบำเพ็ญพิธีกันบ้านก็จะหายเป็นปกติ หรือคนไม่สบายมารักษากับหลวงพ่อบำเพ็ญพิธีให้ในโบสถ์กับร่างทรง ส่วนคนถูกผีปอบเข้าสิงรออยู่ข้างล่าง จะจับผีปอบที่เข้าสิงผ่านร่างทรงในโบสถ์ใส่กระบอกไม้ไผ่เพื่อนำไปเผา ส่วนคนถูกผีปอบเข้าสิงหลวงพ่อก็จะอาบน้ำมนต์และเอาด้ายผูกแขนให้ก็หายเป็นปกติ สำหรับการทำบุญชားเป็นการไล่และป้องกันผีปอบและผีอื่นๆ ของหมู่บ้านก็จะป้องกันได้เฉพาะตามถนนหนทางที่มีก้อนหิน ทราย หว่านไปเท่านั้น^{๔๙}

^{๔๗} สัมภาษณ์ นายอดิเรก โยธาฤทธิ์ , คนร่วมพิธีไล่ผีปอบ , วันจันทร์ที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๔๘} สัมภาษณ์ เด็กชายอุทิศ ภูปอง , คนร่วมพิธีไล่ผีปอบ , วันอังคารที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๔๙} สัมภาษณ์ พระสมพร หมื่นหน้า , พระลูกวัดดอนยานาง , วันจันทร์ที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

สามเณรนิติภูมิ เคยเห็นคนถูกผีปอบเข้าสิงตั้งแต่เล็กๆ และผู้เฒ่าผู้แก่เล่าให้ฟัง เชื่อว่า บ้างไม่เชื่อบ้างเป็นคนไม่กลัวผีและไม่เคยเห็นผี ในปี ๒๕๔๙ มีการทำพิธีใหญ่ขณะนั้นยังไม่ได้บวช ก็มาร่วมพิธีทดลองจับไม้ทศกัณฐ์แต่ไม่ขึ้น (ไม้ไม่กระโดดขึ้นลง) ผีปอบเป็นจิตวิญญาณมองไม่เห็นด้วยตาเปล่าไปหาหมอธรรมที่เป็นฆราวาสรักษาก็จะใช้วิธีตีคนป่วย เพื่อให้ผีปอบออกปากบอกว่า เป็นใคร ต้องการอะไรไล่ให้ออกไป สำหรับหลวงพ่อกำทำพิธีให้ในโบสถ์เป็นการเข้าทรง พิธีกรรมของหลวงพ่อก็คือ คนเชื่อ แต่บางคนก็ไม่เชื่อ คิดว่าเป็นเรื่องมกมาย แต่จะมกมายก็ไม่ใช่ เพราะว่าคนที่มารักษากับหลวงพ่อก็คือ หายเป็นปกติทุกราย

ผีปอบเกิดจากการไปเรียนวิชาไสยศาสตร์แล้วรักษาเคล็ดลับของวิชาที่เรียนมาไม่ได้ (ภาษาอีสานเรียกว่า คะลำ) วิญญาณร้ายเข้าแฝงอยู่ การรักษาบางคนมารักษาครั้งเดียวก็หาย หรือบางคนมารักษาหลายครั้งถึงจะหาย ถ้าไม่หายก็จะนิมนต์หลวงพ่อกำรักษาไปทำพิธีที่บ้าน เป็นการทำพิธี ป้องกันบ้าน โดยนำไม้มะขามและไม้ไผ่อย่างละสี่หลัก ยาวประมาณ ๓-๔ เมตร หลวงพ่อกำจะนำผึ้งไว้เป็นคู่ๆ สุ่มของบริเวณบ้าน เพื่อป้องกันไม่ให้ผีปอบเข้าออกมาในบริเวณบ้านได้ แล้วทำพิธี จับผีปอบในบริเวณบ้านให้หมดใส่กระบอกไม้ไผ่แล้วนำไปเผา คนป่วยก็จะหายเป็นปกติ^{๕๐}

พระปรีชา การที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อว่ามีผีปอบจริงก็ไม่ใช่ เพราะได้เคยเห็นมากับตาแล้ว เวลาที่หลวงพ่อกำทำพิธีในโบสถ์จับผีปอบ คนป่วยที่ถูกผีปอบเข้าสิงลุกขึ้นมานั่งเป็นปกติ คนถูกผีปอบเข้าสิงจะไม่อยากเข้าวัด แล้วถามคนถูกผีปอบเข้าสิงจะเป็นคนที่สุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง ถือว่าเป็นความเชื่อส่วนบุคคลถ้าเจอกับตัวเองก็จะเชื่อว่าผีปอบมีจริง และอย่างความเชื่อว่ามีวิญญาณบรรพบุรุษก็ได้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้เช่นกัน คนที่กลายเป็นผีปอบจะเป็นผู้หญิงไปเรียนเอาของดี (คาถา พวกเมตตามหานิยม) หรือสักสาลิกาเมตตามหานิยมแล้วรักษาไม่ได้ทำผิดข้อห้าม ทำให้เกิดวิญญาณชั่วร้ายเข้าสิงเป็นผีปอบแล้วเที่ยวไปเข้าสิงคนอื่น หลายคนเวลาผีปอบเข้าสิงจะไม่รู้หน้าคน คนที่เป็นเจ้าของผีปอบจะไม่อยากเข้าวัด เพราะกลัวชาวบ้านรู้ว่าตัวเองผีปอบ หรือญาติพามารักษาพอถึงหน้าวัดบางคนถูกผีปอบเข้าสิงกระโดดลงจากรถวินนี่ก็มีหลวงพ่อกำเวลาจับผีปอบจะเอาวิชาคาถาไปจับผีปอบที่บ้านคนเป็นผีปอบใส่กระบอกไม้ไผ่แล้วนำไปเผา การทำพิธีจะทำในโบสถ์โดยผ่านร่างทรงเป็นสื่อเรียกวิญญาณมาสิงร่างทรงโดยเอาจิตวิญญาณบวกคาถาไปจับผีปอบทำให้คนป่วยก็หายเป็นปกติ

คนมีของดีเมื่อหลวงพ่อกำรักษาให้จะถอดวิชาให้ แต่ถ้าภายในห้าปีถ้ากลับไปท้องคาถาอีก วิญญาณร้ายเข้าสิงอาจเป็นบ้าได้ และความเชื่อผีหลักบ้านแข็ง และศาลปู่ตาก็ป้องกันผีได้เช่นกัน แต่ถ้าทำผิดไปลบหลู่ก็ถูกลงโทษเช่นกัน จะถูกวิญญาณปู่ตาออกปากว่าคนนี้มาลบหลู่ เช่น ปัสสาวะใส่ศาลต้องทำพิธีขอขมา ปัจจุบันนี้มีคนที่หมู่บ้านอื่นหรือจังหวัดจะมารักษากับหลวงพ่อกำกันเรื่อยๆ หรือมีญาติโยมจังหวัดอื่น หรือหมู่บ้านใกล้เคียงมานิมนต์หลวงพ่อกำไปรักษาและทำพิธีกรรมจับผีปอบ

สาเหตุการเป็นผีปอบมีสามประการ คือ

๑. เรียนเอาของดี รักษาไม่ได้ (กะลำ) เช่น คาถา สักยันต์ เครื่องรางของขลัง พวกเมตตามหานิยม คำขายโชคลาภ

^{๕๐} สัมภาษณ์ สามเณรนิติภูมิ แยมโยธา , เณรลู่กวดดอนยานาง , วันจันทร์ที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

๒. ผีเชื้อ พวกทายาท ที่ตกทอดมา พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้อง ที่เรียนเอาของดี แล้วตายไป วิญญาณผีปอบก็จะอาศัยและแฝงอยู่กับลูกหลานบ้านนั้นต่อไป

๓. ผีฟ้า พ่อนรำรักษา คาคา ผิดครูกลายเป็นผีปอบ เวลาไปรักษาคนป่วย คนป่วยหาย ก็จะลุกขึ้นรำพ้อนกับผีรักษา (หมอรำผีฟ้า) ถ้ารักษาไม่หายก็จะป่วยหนักมากขึ้นเพราะผีปอบมาอาศัยอยู่ด้วย คนเป็นเจ้าของผีปอบแรกๆ จะไม่รู้ตัว จนกว่าวิญญาณผีปอบไปเข้าสิงคนอื่นแล้วออกปากบอก ว่าเจ้าของคือใคร ชื่ออะไร อยู่ไหน ส่วนตัวเจ้าของผีปอบจะรู้สึก ว่า อายากินของดิบๆ สดๆ อาการผีปอบเข้าสิง ตาเหลือก มองเอียงๆ หลบสายตาคน หรือสูดตาคน ดูซึมเศร้าอยู่คนเดียว พูดเพ้อเจ้อ เป็นอาการคนขาดสติ ถ้าจะสู้กับหมอรักษาก็มองสูดตาแล้วพูดว่ากูไม่กลัวมึงจะพูดว่า รู้จักชื่อพ่อ แม่ เป็นใครคนทำพิธี เพื่อเป็นการข่มขวัญหมอรักษา

วิชาที่เรียนจะมีเคล็ดลับวิชา คือ ข้อปฏิบัติหรือข้อห้ามเนื้อสัตว์สับอย่างหรือข้ออื่นที่ครูบาอาจารย์ห้าม เช่น ผิดศีลห้า หรือเนื้อดิบๆ หรือ ห้ามกินของในงานศพ

เคยร่วมทำพิธีกับหลวงพ่อบุญในจับผีปอบ หรือพิธีกันบ้าน โดยทำพิธีเข้าทรงบอกวิญญาณในร่างทรงให้ไปจับที่ไหนบ้านตรงไหนมีอะไรเป็นที่สังเกต แล้วจะถามผ่านร่างทรงว่าจับอะไรได้บ้างจับผีปอบมีกี่ตัวเสกด้วยเป็นเชือกปอไปมัดผีปอบไว้ นำใส่กระบอกไม้ไผ่ ไข่ขาวเสกคาถาปิดปากกระบอกไม้ไผ่มัดด้วยสายสิญจน์แล้วนำไปเผา^{๕๑}

นายสายัณห์ เป็นร่างทรง เชื่อว่ามีผีปอบจริง แต่ไม่เคยเห็นด้วยตาเปล่า ถ้ากำลังทรงอยู่ก็เห็นเป็น ลิง หมาตัวใหญ่ๆ แมว นก มีสัตว์ทุกชนิด พอออกจากร่างทรงก็จำได้คล้ายคลึงคล้ายคลึง เป็นร่างทรงมาประมาณเกือบสามสิบปี เวลาจับผีปอบมีวิญญาณที่มาสิงร่างเราเป็นผู้จับผีปอบ ตัวจิตของเราไปกับด้วยกันตอนต่อสู้กันจับผีปอบมัดก็ต่อสู้ด้วยเหมือนฝันไป อาการคนถูกผีปอบเข้าสิง ร้องให้ ตาตุ หลบตาคน ถ้าจะสู่มองหน้า เวลาจับเอาจิตไปจับบังคับมาใส่กระบอกไม้ไผ่ ตั้งแต่รักษามาไม่เคยจับไม่ได้ไม่รอดสักราย

สาเหตุคนที่เป้นผีปอบเกิดจากไปเรียนเอาของดีทำให้ผู้ชายหลงรัก เช่น สักสลิกา เมตตามหานิยม วิชาป้องกันตัว แล้วรักษาไม่ได้ก็จะกลายเป็นผีปอบวิญญาณร้ายแทรกสิงอาศัยอยู่ด้วย พอตายไป วิญญาณผีปอบก็จะอาศัยอยู่กับทายาทรุ่นลูกรุ่นหลานก็มีอาการเหมือนกันก็กลายเป็นผีปอบ โดยส่วนตัวตอนแรกๆ ก็กลัวผีปอบพอนานๆ เข้าก็ไม่กลัวเห็นกันบ่อยและสู้กับผีปอบก็ชนะทุกครั้ง

การเป็นร่างทรงใหม่ๆ อยากลองดูว่าเป็นอย่างไร เห็นเขาทำอะไรกันแรกๆ ไม่ชอบเป็นร่างทรงกลัวผีปอบเหมือนกันหลวงพ่อบุญมักจะเรียกไปเป็นร่างทรง บางทีชาวบ้านก็มาตามไปทำพิธีเข้าทรง ตอนวิญญาณมาเข้าทรงลงใหม่ๆ จะรู้ว่าเคลิ้มไป บางทีเหมือนหลับไปเลย ถ้าจิตวิญญาณคลุมไม่หมดก็พอจะรู้ตัวบ้างเป็นบางครั้งบางคราว รู้สึกว่ามีจิตวิญญาณอีกดวงหนึ่งมาคลุมเราอีกทีหนึ่งเป็นจิตสองดวงในร่างเดียวกัน อาการเข้าทรงแต่ละครั้งก็จะไม่เหมือนกัน วิญญาณที่มาลงเป็นทหารลูกน้องของขุนแผน บางทีขี่ม้ามา บางทีเดินมา มาแต่ละครั้งก็ไม่เหมือนกัน บางทีก็เป็นเงามืดมา บางครั้งเวลาเข้าทรงเหมือนได้ไปเที่ยวทั้งนรก สวรรค์ เห็นนรกเข้าไปไม่ได้กำแพงเป็นไฟลูกท้อม จะต้องรอวันพระ

^{๕๑} สัมภาษณ์ พระปรีชา (จันทสโร) นันทวงษ์ , ผู้สืบทอดวิชา , พระลูกวัดดอนยานาง , วันอังคารที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

ใหญ่เขาจะปล่อยวิญญาณออกมา เพื่อรับส่วนกุศลจากญาติ สำหรับญาติพี่น้องที่อยากจะรู้ว่าวิญญาณญาติพี่น้องตายไปแล้วไปอยู่ที่ไหนตกทุกข์ได้อย่างไรจะได้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ก็จะให้หลวงพ่อกำทำพิธีเข้าทรงให้สอบถามสิ่งที่ญาติอยากจะรู้ การเป็นร่างทรงต้องถือศีลห้า ถ้ารู้สึกว่ามีศีลขาดก็จะไปขอสมทานขอรับศีลกับหลวงพ่อกใหม่

หลวงพ่อก็รู้ว่าใครเป็นผีปอบ (เจ้าของผีปอบ) แต่จะไม่บอกชาวบ้านเป็นใครและไม่ให้ร่างทรงบอกว่าเป็นใคร เพราะเดี๋ยวจะมีเรื่องทะเลาะกันก็จะทำการรักษาผู้ป่วยโดยไม่บอกญาติพี่น้องและคนถูกผีปอบเข้าสิง^{๕๒}

นายนิพนธ์ เป็นร่างทรงเคยบวชอยู่ในวัดตอนยานางสองปีก็เห็นญาติพี่น้องพาคนมารักษากับหลวงพ่อก มีญาติพาคนป่วยมารักษาที่วัดก็อยากลองเป็นคนทรง ก็เข้าไปนั่งในโบสถ์ยื่นมือออกไปรับของดีหลวงพ่อกให้หนึ่งหลักตารู้สึกว่ามีมนต์ สักครูบไปหมดสติไม่รู้สีกตัว พอลงจากโบสถ์ก็เห็นคนป่วยหายเป็นปกติ หลวงพ่อกบอกว่าทรงติดคือรักษาคนป่วยหายได้ จึงเป็นร่างทรงมาอยู่สิบปีกว่ามาแล้ว เวลาออกจากทรงแล้วจะรู้สึกว่ามีบางอย่างคล้ายคล้ายคาเหมือนฝันไป เวลาวิญญาณมาเข้าทรงแล้วไปจับผีปอบต่อสู้กับผีปอบเหมือนฝันว่าได้ต่อสู้กับผีปอบ แรกๆ ก็ไม่เชื่อว่ามีผีปอบพอนานๆ เข้าก็เชื่อโดยปริยาย การเป็นร่างทรงถือว่าได้ทำบุญเพราะได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ส่วนรายได้ก็แล้วแต่หลวงพ่อกจะให้เพราะมีอาชีพทำนาค้าขายอยู่แล้ว พิธีกรรมของหลวงพ่อกไม่มีค่าครูเป็นการช่วยเหลือคนอย่างหนึ่งแล้วแต่ญาติโยมจะถวายปัจจัยตามกำลังศรัทธา

การทำพิธีเข้าทรงรักษาอาการคนป่วยมีหลายอย่าง บางครั้งมีคนป่วยนอนเฉยๆ มาสามวันสามคืนไม่กินอะไร หรือบางคนมาก็ร้อง ร้องให้ พูดเพ้อเจ้อ หรือญาติพี่น้องมาถามข่าว พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติที่ตายไปแล้วไปอยู่ที่ไหนลำบากหรือไม่ไปเกิดหรือยัง เพื่อจะได้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ หรือมาถามญาติที่กำลังป่วยมาจากสาเหตุอะไรผีเข้า หรือเจ็บป่วยด้วยโรคทั่วไป จะหายหรือไม่ บางคนก็จะมาขอตัวของหลวงพ่อกไปผูกแขนคนป่วย เพื่อเป็นการช่วยเหลือเผื่อผีจะเข้าสิงและเพื่อความสบายของญาติและเป็นสิริมงคลเป็นขวัญกำลังใจให้หายเจ็บป่วยเป็นการช่วยเหลืออีกทางหนึ่งที่กำลังรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล

การกลายเป็นผีปอบ ผู้หญิงเป็นผีปอบเกิดไปเรียนเมตตามหานิยมรักษาไม่ได้ สำหรับผู้ชายไปสักยันต์หรือวิชาเมตตารวมทั้งวิชาอื่นๆ แล้วของขึ้นเพราะรักษาไม่ได้ ทำให้วิญญาณชั่วร้ายแฝงเข้าร่างอยู่ด้วยทำให้มีอาการของขึ้นเพราะไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ ถ้าผีปอบเคยเข้าสิงใครมักจะเข้าสิงคนนั้นซ้ำๆ เข้าสิงทั้งผู้หญิงและผู้ชายจะเป็นคนป่วยสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง แต่เข้าสิงผู้หญิงมากกว่าเพราะผู้หญิงจิตอ่อนไหว^{๕๓}

นางแดง มีหมู่บ้านอื่นหรือคนจังหวัดอื่นมารักษากับหลวงพ่อกเรื่อยๆ เพราะที่อื่นไล่ผีปอบไม่ออก การทำพิธีจับผีปอบส่วนตัวเชื่อว่าผีปอบจริงเพราะหลวงพ่อกำรักษาให้ใครก็หายทุกคนแต่ไม่เคยตัวผีปอบ อาการคนถูกผีปอบเข้าสิงคนอยู่เฉยก็จะร้องให้ ตาเหลือก บางทีผีปอบวิ่งเข้าสิงคน

^{๕๒} สัมภาษณ์ นายสายัณห์ โกฏิรัตน์ , คนทรง , วันจันทร์ที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๕๓} สัมภาษณ์ นายนิพนธ์ ภูชวี , คนทรง , วันอังคารที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

โน่นคนนี่ที (เรียกว่าวังชน) ถ้าตายดูที่คอจะหักเขียวซ้ำ แล้วออกปากบอกว่าตัวเองเป็นใครเจ้าของ ผีปอบจะบอกมาอย่างไร อยากได้อะไร มากับใคร เมื่อหลวงพ่อกำทำพิธีรักษาให้จับผีปอบออกแล้วก็มี อาการง ๆ จะถามว่าตัวเองเป็นอะไร มาอยู่ที่นี่ได้อย่างไร และเห็นอาการคนที่ถูกผีปอบเข้าสิงมา ตั้งแต่เด็ก ๆ เมื่อก่อนหมู่บ้านนี้เคยมีผีปอบและไล่ผีปอบกันบ่อยๆ เพราะเดี๋ยวก็เข้าสิงคนนี่คนโน่น แต่ ตอนนี้ง่ายเป็นปกติสงบสุข ตั้งแต่นิมนต์หลวงพ่อยุ่วัดตอนยานางทำพิธีรักษาคนถูกผีปอบเข้าสิงและ ไล่จับผีปอบ^{๕๔}

นางเทียมจันทร์ ฯ ไม่เชื่อก็ต้องเชื่อเพราะเห็นมาตั้งแต่เด็กๆ บ้านไหนก็พูดเหมือนๆ กันว่ามี ผีปอบก็รู้ว่ายู่ที่บ้านไหนเป็นผีปอบเพราะไปเข้าสิงคนอื่นแล้วออกปากบอกว่าตนเองเป็นใคร แต่ เจ้าของผีปอบตายไปแล้ววิญญาณผีปอบคงอาศัยอยู่กับลูกหลานนั้นแหละ ส่วนอีกคนหลวงพ่อกำรักษาให้ แต่ไม่มีใครไปกล่าวหาซึ่งหน้าเพราะกลัวถูกแจ้งความดำเนินคดีข้อหมิ่นประมาท อาการคนถูก ผีปอบเข้าสิงพอหลวงพ่อบำน้ำให้ เอาด้ายสายสิญจน์ผูกแขนก็หายเป็นปกติ คนที่ถูกผีปอบเข้าสิงพอ หายเป็นปกติแล้วจะมีอาการง ๆ จะถามว่าคนมาทำอะไรเยอะแยะ ฉันเป็นอะไร

ก่อนการเข้าสิงร่างคนแค่เจ้าของปอบมองเฉยๆ หรือวิญญาณผีปอบมาแอบมองก็มีอาการ ถูกเข้าสิงหรืออยู่เฉยลึ้มลงทั้งยืน (เรียกว่าวังชน) คนป่วยจะอาการหนักมากขึ้น ใครที่เคยถูกผีปอบเข้าสิง ก็จะถูกเข้าสิงซ้ำบ่อยๆ บางวันเข้าถึงห้าครั้งก็มี เรียกว่ามันมีทางที่เคยเข้าไปสิง แต่เดี๋ยวนี้เงียบสงบ เป็นปกติแล้วตั้งหลวงพ่อกำมาอยู่ที่วัดตอนยานางรักษาคนถูกผีปอบเข้าสิงหายเป็นปกติ^{๕๕}

นางรินรดา ฯ มีคนหมู่บ้านอื่น จังหวัดอื่นๆ มารักษาที่วัดตอนยานางกันเรื่อยๆ และเชื่อ ว่ามีผีปอบจริง เคยเห็นอาการคนถูกผีปอบเข้าสิง จะร้อง ร้องไห้ นิสัยเปลี่ยนไปเป็นคนละคน พูดเพ้อเจ้อ ไปเรื่อยๆ พอหลวงพ่อกำรักษาให้หายเป็นปกติแล้วก็ไม่ได้ว่าตัวเองเป็นอะไร เคยไปดูพิธีจับผีปอบแต่ ไม่เคยร่วมพิธีจับไม้ทศกัณฐ์ และไปดูเวลาหลวงพ่อกำรักษาคนถูกผีปอบเข้าสิง ผีปอบเข้าสิงคนทำร้ายได้ ถึงตายก็มี เชื่อว่าคนเป็นผีปอบเป็นพวกที่ไปเรียนเมตตามหานิยมทางจังหวัดสุรินทร์ของเขมรมาแล้ว รักษาไม่ได้ ส่วนมากผีปอบจะเข้าสิงผู้หญิงเพราะจิตใจอ่อนแอ มีเพื่อนบ้านเคยถูกผีปอบเข้าสิง แต่ สำหรับตนเองไม่ค่อยกลัวผีปอบเพราะเคยชินแล้วเห็นอาการคนถูกผีปอบเข้าสิงมาแต่เด็กๆ^{๕๖}

นายเสน่ห์ ฯ ไม่เชื่อว่าผีปอบก็ดูจะไม่จริง เพราะเห็นและคลุกคลีอยู่กับพิธีกรรมพวกนี้ มานานแล้ว มีคนมารักษาที่หลวงพ่อกำทุกคนก็หายเป็นปกติอยู่สุขสบายดี พอนานเข้าก็เลยเชื่อ เคยเห็น ผีปอบเข้าสิงคนส่วนมากจะเป็นคนสูงอายุ คนป่วย อาการตาขวางมองหลบหน้า หรือไม่สู้หน้าคนแต่ พูดด้วย นานวันเข้าตัวจะซูบซีดเหลือง เพราะผีปอบเข้าสิงดูดกินเลือดภายใน และมีความเชื่อมั่นในตัว หลวงพ่อกำว่ารักษาได้จริง คนถิ่นอื่นก็มานิมนต์หลวงพ่อกำไปรักษาหรือกักกันบ้าน โดยส่วนตัวก็กลัว

^{๕๔} สัมภาษณ์ นางแดง ภูดวงศรี , ผู้เฒ่าผู้แก่ , วันจันทร์ที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๕๕} สัมภาษณ์ นางเทียมจันทร์ ภูน้ำค้าง , ผู้เฒ่าผู้แก่ , วันจันทร์ที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๕๖} สัมภาษณ์ นางรินรดา ประตาพะกา , ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๙ , วันจันทร์ที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ.

ผีปอบอยู่เหมือนกัน คนที่เป็นเจ้าของผีปอบจะไม่เข้าวัดกลัวคนรู้ว่าตัวเองเป็นผีปอบ ค่ารักษาหลวงพ่อก็ไม่ได้เรียกร้องอะไรแล้วแต่ญาติโยมจะถวายปัจจัย สำหรับการทำพิธีเข้าทรงในโบสถ์ทำเป็นประจำเมื่อมีญาติโยมมาถามความเดือดร้อนใจ ถามปัญหาทุกข์ใจ หรือรักษาอาการผีต่างๆ เข้าสิ่งก็หายเป็นปกติ ส่วนไม้ทศกัณฐ์ไม่เคยจับดูเพราะเป็นคณะทำงานส่วนอื่น แต่ก็เห็นว่าบางคนจับขึ้นบางคนจับก็ไม่ขึ้น คือไม่ไม้กระโดกขึ้นลง แต่ถ้าจับขึ้นไม้กระโดกขึ้นลงแล้วพาวังไปไล่จับผีปอบ ทุกปีจะทำพิธีใหญ่ จับผีปอบของหมู่บ้านครั้งหนึ่ง เพราะวิญญาณผีปอบมากับคนที่ถูกผีปอบเข้าสิงพอจะเข้าผีปอบแล้วก็จะกระโดดลงจากรถหนีไปแล้ววนเวียนในหมู่บ้านจึงต้องทำพิธีใหญ่ คนที่เป็นผีปอบเกิดจากไปเรียนวิชาเมตตามหานิยม หรือสัณยตร์รักษาของไม่ได้^{๕๗}

นายประยงค์ฯ เห็นคนมารักษากับหลวงพ่อบ้างมาเห็นบ่อยๆ การทำพิธีรักษาในโบสถ์ญาติพี่น้องขึ้นไปโบสถ์ดูพิธีเข้าทรงเพื่อถามอาการญาติที่ว่าถูกอะไรมาหลวงพ่อก็ถามวิญญาณในร่างก็จะบอกว่าผีปอบเข้าสิงหรือผีอื่นๆ หรือเป็นการเจ็บป่วยของโรคภัยวิญญาณในร่างก็บอกเกิดจากสาเหตุอะไรหลวงพ่อก็ทำพิธีรักษาให้ คนป่วยรออยู่ที่ศาลาข้างล่างหรือนอนตัวแข็งที่ออในรถ พอทำพิธีจับผีปอบใส่กระบอกไม้ไผ่ในโบสถ์ผ่านร่างทรงพอหลวงลงมาจากโบสถ์ทำน้ำมนต์พรหมหรืออาบน้ำให้เอาด้ายผูกแขนให้ก็หายป่วยเป็นปกติ คนป่วยพอหายก็จะมีอาการงงๆ ไม่รู้ว่าตัวเองมาอยู่ที่นี่อย่างไร เป็นอะไร เพราะเห็นมีคนมาเย็นมั่งดูตัวเอง

การจากปราบผีปอบจึงมีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วประเทศออกโทรทัศน์ผู้สื่อข่าวก็มาทำข่าว ผู้ว่าราชการจังหวัดมีหนังสือทางราชการมาสอบถามผู้ใหญ่บ้านว่าเป็นการหลอกลวงชาวบ้านหรือไม่ และมีการส่งเจ้าหน้าที่มาดูการทำพิธีของหลวงพ่อบ้าง ทางผู้ใหญ่บ้านก็ทำหนังสือตอบกลับไปว่าไม่มีการหลอกลวงหรือกลั่นแกล้งอะไรเพราะไม่ได้เรียกเก็บเงินทองจากชาวบ้าน แล้วแต่ศรัทธาที่จะถวายปัจจัย เพราะถือว่าเป็นความเชื่อของชาวบ้านที่เกิดจากประสบการณ์ และเหตุการณ์ต่างๆ อาการเจ็บป่วยของผู้ที่ถูกผีปอบเข้าสิงมาให้หลวงพ่อก็หายเป็นปกติทุกราย

เมื่อก่อนก็กลัวผีปอบพอนาน ๆ ไปก็ชินไม่กลัวเพราะเห็นพิธีกรรมรักษาบ่อยๆ ทุกปีหลวงพ่อก็ทำพิธีใหญ่ครั้งหนึ่งในเดือนสิงหาคม เพื่อจับผีปอบที่มากับคนป่วยแล้วกระโดดหนีไปไม่ยอมเข้าวัด เพราะกลัวถูกจับใส่กระบอกไม้ไผ่ก็จะวนเวียนอยู่ในหมู่บ้านจึงต้องทำพิธีจับผีปอบ ส่วนไม้ทศกัณฐ์ก็จะจับติดบางคน ถ้าไม่ติดไม้ทศกัณฐ์ก็ไม่กระโดดขึ้นลง ถ้าจับติดไม้กระโดกขึ้นลงแล้วพาวังไปจับผีปอบ^{๕๘}

นายสมจิตฯ เชื่อว่ามีผีปอบจริงแต่ไม่เคยเห็นตัวผีปอบ เพราะอยู่ในสิ่งแวดล้อมนี้มาตั้งแต่เกิดเคยเห็นอาการคนถูกผีเข้าสิงยายจะป็นขึ้นหลังคา พอผีออกไปแล้วก็ร้องไห้ลงไม่ได้ร้องให้คนช่วยเหลือลงมาจากหลังคา แก่แล้วให้ฟังว่าผีจับแกโยนขึ้นไปบนคหลังคา บางทีแกถูกผีเข้าสิงเดินเข้าไปในกอไผ่ได้มีหนามก็ไม่เป็นไร พอผีออกไปแล้วแกก็ออกมาจากกอไผ่ไม่ได้ต้องร้องให้คนไปช่วยกันตัดหนามพาออกมา การรักษาเห็นมีญาติพาคนป่วยที่ถูกผีปอบเข้าสิงมารักษา อาการจะพูดเพ้อเจ้อ พูดไม่รู้เรื่อง หรือจะพูดว่ากูเป็นใครไม่กลัวใครทั้งนั้น มีคนพาญาติมารักษากับหลวงพ่อก็รักษาให้ก็หายทุกรายแต่

^{๕๗} สัมภาษณ์ นายเสน่ห์ พิชัยเชิด , ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ , วันอังคารที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๕๘} สัมภาษณ์ นายประยงค์ สรสันต์ , ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑ , วันอังคารที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

บางอาจจะรักษาสองสามครั้งก็มี ส่วนใบโพล หรือว่านบอบใช้ตีคนที่ถูกผีปอบเข้าสิงผีปอบจะกลัวถ้าตัวยังไม่แก่

สำหรับไม้ทศกัณฐ์ก็เชื่อเคยลองจับดูหลวงพ่อก็ก่เป่าหัวให้ถ้าขึ้นไม้ก็จะกระโดดขึ้นลงแล้ววิ่งไปตามที่หลวงพ่อบอกร่างทรงที่ทำพิธีโดยใช้ไม้ทศกัณฐ์และคนจับเป็นสื่ออีกที ก็จะมีการทำพิธีใหญ่ปีละครั้งในเดือนสิงหาคมของปี เมื่อมีคนป่วยมารักษาผีปอบก็ออกจากร่างที่เข้าสิงก่อนเข้าวัดจะเดินวนเวียนอยู่ภายในหมู่บ้านจึงต้องทำพิธีจับผีปอบ โดยส่วนตัวไม่กลัวผีปอบเพราะมันเจริญแล้วมีไฟฟ้าแสงสว่างไม่มีมืดเหมือนแต่ก่อน^{๕๙}

นางเมืองฯ เป็นคนที่เคยถูกผีปอบเข้าสิง ตัวผีปอบไม่เคยเห็นแต่ก็เชื่อว่า มีผีปอบจริงไม่เคยร่วมพิธีไล่จับผีปอบ เพราะสุขภาพไม่แข็งแรงเพราะป่วยเป็นเบาหวาน แต่ก็กลัวผีปอบใส่ตะกรุดของหลวงพ่เพื่อป้องกันผีปอบ เวลามีนคนถูกผีปอบเข้าสิงมารักษาที่วัดดอนยานางก็จะได้ยินเสียงคนร้องเสียงดัง เชื่อว่าผีปอบในหมู่บ้านยังไม่หมด เคยถูกผีปอบเข้าสิงเมื่อสามปีที่แล้ว ตอนที่ผีปอบจะเข้านอนอยู่ในบ้านรู้สึกวุ่นวายมากเห็นแมวสองตัวเดินเข้ามาหาแล้ววูบไปไม่รู้สีกตัว ญาติมาเรียกก็ไม่สีกตัวจึงพาไปที่วัดดอนยานางเพื่อรักษา โดยให้นอนอยู่ที่ศาลาข้างล่าง ส่วนหลวงพ่ทำพิธีในโบสถ์ใช้ร่างทรงเป็นสื่อจับผีปอบใส่กระบอกไม้ไผ่เพื่อนำไปเผา ส่วนตัวเองพอรู้สึกตัวขึ้นมาก็ไม่รู้ว่ามาอยู่ในวัดได้อย่างไร และไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรกับตัวเอง เมื่อหลวงพ่เอาด้ายผูกแขนให้แล้วอาบน้ำมนต์ก็หายเป็นปกติ และเคยถูกผีปอบเข้าสิงมาแล้วหลายครั้ง ปัจจุบันก็ยังไปให้หลวงพ่อาบน้ำมนต์ให้เป็นประจำเพื่อความสบายใจ ตอนนี้สุขภาพดีขึ้นกว่าตอนถูกผีปอบเข้าสิง^{๖๐}

นางสาวสุพรรณฯ เป็นคนที่เคยถูกผีปอบเข้าสิง เชื่อว่ามีผีปอบจริง นั่งทำกับข้าว อาการเริ่มแรกจะรู้สึกมึนงง ๆ แล้วก็รู้สึกตัว น้องเล่าให้ฟังว่าตัวเองนั้นพูดเพ้อเจ้อ ก่อนหน้าจะผีปอบเข้าก็ฝันเห็นลิง แมว ถูกผีปอบเข้าสิงบ่อยมากวันหนึ่งเข้าสิงห้าครั้งก็มีไม่เป็นอันทำมาหากิน เพราะวุ่นวายอยู่กับอาการถูกผีปอบเข้าสิง เคยไปดูพิธีจับผีปอบถูกผีปอบตามมาเกาะที่ขารู้สึกหนักๆ ไม้ทศกัณฐ์ก็วิ่งตามมามากจนจับไม้ทศกัณฐ์บอกให้ตนเองกลับไปวัดให้หลวงพ่จับผีปอบพอลกลับไปที่วัดหลวงพ่จับผีปอบไปใส่กระบอกไม้ไผ่ก็หายปกติ ตนเองเป็นคนขี้กลัวจิตใจอ่อนไหว^{๖๑}

นางบุญเรืองฯ เป็นคนเคยเห็นผีปอกติจะโปรดน้าผักตั้งแต่เช้า เดินไปตามทางเห็นผู้ชายใส่เสื้อขาวกางเกงดำเดินตัดหน้าไปเข้าข้างทางด้วยความสงสัยตามไปดูที่ผู้ชายคนนั้นเดินเข้าไปไม่มีทางคนเดินทะเลได้เพราะมีแต่ไม้หนาทึบ จึงได้เอาไม้ขวางไปตรงที่มีคนเดินเข้าไปแล้วพูดเป็นคนหรือผีกันแน่เท่าแหละคนหัวลูก และอีกครั้งไปเที่ยวงานออกมากับเพื่อนสามสี่คนขณะกำลังปัสสาวะเห็นเปรตอยู่ใกล้ๆ ตัวยี้ดขึ้น หดลง อยากเอามือไปจับดูว่าเป็นอย่างไรเห็นกับเพื่อนสี่คน ส่วนตัวแล้วไม่กลัวผีเพราะเชื่อใน พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ จะคุ้มครองได้ สำหรับเรื่องผีปอบเชื่อว่าเกิดจากคน

^{๕๙} สัมภาษณ์ นายสมจิต ภูโยสิต , ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑ , วันอังคารที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๖๐} สัมภาษณ์ นางเมือง ภูสาย , คนถูกผีปอบเข้าสิง , วันอังคารที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๖๑} สัมภาษณ์ นางสาวสุพรรณ ภูแย้มใส , คนถูกผีปอบเข้าสิง , วันอังคารที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

ไปสักยันต์หรือวิชาเมตตามหานิยม เรียนวิชาอาคมแล้วรักษาไม่ได้ จึงกลายเป็นผีปอบเข้าสิงคนอื่น เห็นอาการคนถูกผีปอบเข้าสิง จะร้อง ร้องไห้ หัวเราะ พุดไม่รู้เรื่อง จะพูดว่าไม่กลัวใคร ส่วนมาก ผีปอบจะเข้าสิงคนป่วยสุขภาพไม่แข็งแรง บางทีผีปอบออกปากพูดบอกว่าฉันกินแม่มึงตาย พอเข้าสิง ลูกสาวแล้วออกปากจะกินให้ตายเหมือนกัน และมีลุงเรียนธรรมมีวิชาเชื่อว่าจะรักษาคุ้มครองฉันได้ คนในหมู่บ้านก็เป็นที่รู้กันอยู่ว่าบ้านไหนเป็นผีปอบแต่ไม่กล้าบอกกลัวเขาแจ้งตำรวจจับ เป็นการไป กล่าวหาเขาว่าเป็นผีปอบจะโกรธมากที่มาพูดว่าเขาเป็นผีปอบเพราะจะเกิดความอับอาย คนที่ถูก ผีปอบเข้าสิงทำพิธีจับผีปอบออกแล้วหลวงพ่อบานน้ำมนต์ เอาด้ายผูกแขนให้ก็หายเป็นปกติ ผีปอบจะไม่เข้าอีก^{๖๒}

นางรวงทอง^{๖๒} เป็นญาติของนางสาวสุพรรณฯ ที่เคยถูกผีปอบเข้าสิง ได้ถามนางสาว สุพรรณฯ ตอนถูกผีปอบเข้าสิงว่ามาเข้าทำไม ผีปอบออกปากบอกว่าอยากมาอยู่ด้วย ได้บอกผีปอบว่า จะให้หลวงพ่อล่องหนผีปอบบอกว่ากลัวไม่กลัว แล้วพาไปรักษาที่วัดคนป่วยรอที่ศาลาข้างล่าง หลวงพ่อกำทำพิธีในโบสถ์จับผีปอบในใส่กระบอกละไฟ นางสาวสุพรรณฯ ถูกผีปอบเข้าสิงบ่อยมาก บางวันเข้าห้าหกครั้งไม่เป็นอันทำมาหากิน ญาติก็จะว่านวยายอยู่กับอาการป่วยพาไปรักษา บางครั้งนั่ง ทำกับข้าวอยู่ดีๆ ก็ล้มตึงลงไปหมดสติก็ต้องพาไปรักษาผีปอบออกอาละวาดมาก ซึ่งตอนนั้นนางสาว สุพรรณฯ สุขภาพไม่แข็งแรง โดยส่วนตัวเมื่อก่อนก็กลัวผีปอบแต่พอเห็นบ่อยๆ ชินเลยไม่กลัว ได้นิมนต์หลวงพ่อกำทำพิธีกันบ้านเหตุการณ์ภายในบ้านก็เป็นปกติ^{๖๓}

นางชลิตา^{๖๔} เชื่อว่ามีผีปอบจริงแต่ไม่เคยตัว เพื่อนเคยถูกผีปอบเข้าสิงได้สอบถามอาการมี ความรู้สึกอย่างไรตอนถูกผีปอบเข้าสิง เจ้าตัวบอกเมื่อก่อนก็ไม่เชื่อว่าผีปอบจริงพอถูกผีปอบเข้าสิง ไม่เชื่อก็ต้องเชื่อ เพราะเกิดกับตัวเองตอนถูกผีปอบเข้าสิงมีอาการมึนหัวมีความรู้สึกเหมือนมีอะไรมา เกาะหนึ่ ๆ เวลาเพื่อนเรียกตอบไม่ได้แต่ใจอยากจะตอบถูกบังคับไม่ให้พูดกับใครเหมือนมีวิญญาณ สองดวงในร่างเดียวกัน พอจะพาเข้าวัดก็ไม่อยากเข้าก็ต้องลากเข้าวัดไปนั่งรอที่ศาลาเห็นหมาเดินมาก็ บอกว่าอยากกินหมา หลวงพ่อกำทำพิธีในโบสถ์ผ่านร่างทรงจับผีปอบใส่กระบอกละไฟ คนป่วยอยู่ข้างล่าง ก็ร้องบอกว่าอย่าจับกู อย่าจับกู คนป่วยตื่นนอนอยู่คนเดียวขาดดินดินไม่ออก แต่ไม่มีใครไปจับตัวคน ถูกผีปอบเข้าสิงแต่อย่างใด หลวงพ่อกำทำพิธีเสร็จลงมาจากโบสถ์ก็อาบน้ำมนต์ เอาด้ายผูกแขนให้ก็หาย เป็นปกติ ส่วนค่าครูก็ได้เรียกเก็บแต่อย่างใดแล้วแต่ศรัทธา มีความเชื่อว่ามีผีปอบเพราะได้เกิด เหตุการณ์ขึ้นกับตนเอง ส่วนทางวิทยาศาสตร์ไม่เชื่อเพราะผีไม่มีตัวตนแล้วพิสูจน์ไม่ได้ ส่วนไม่ทศกัณฐ์ ไม่สามารถจับได้ทุกคนแล้วแต่ใครจับขึ้น ถ้าเจอผีปอบไม่ทศกัณฐ์จะพาวิ่งเร็วมากขึ้น ดังนั้น คนจับไม่ ทศกัณฐ์ต้องเป็นคนมีร่างกายแข็งแรงจึงจะจับได้ เพราะจะเหนื่อยมากโดยส่วนมากแล้วจะเป็นผู้ชายจับ สำหรับผีเจ้าที่ก็มีเคยมีคนทำผิดหรือไปลบหลู่ก็จะถูกสิงร่างมาให้หลวงพ่อกำทำพิธีแล้วตั้งคายเพื่อขมาจึง หายเป็นปกติ^{๖๔}

^{๖๒} สัมภาษณ์ นางบุญเรือง ภูยาแพทย์ , คนเคยเห็นผี , วันจันทร์ที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๖๓} สัมภาษณ์ นางรวงทอง ภูแย้มนิล , ญาติคนถูกผีปอบเข้าสิง , วันอังคารที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๖๔} สัมภาษณ์ นางชลิตา ภูยอดเหม , เพื่อนคนถูกผีปอบเข้าสิง , วันอังคารที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

อาจารย์วิชัย แสดงทัศนะบอกเล่าเหตุการณ์ที่เคยเห็นมาตั้งแต่เด็ก คิดว่าเป็นความเชื่อ เพราะไม่เห็นตัวผีปอบจริงๆ มีวิญญาณคนอื่นมาเข้าสิงร่างคนป่วย สำหรับปัจจุบันเป็นคนพื้นที่อื่นพาญาติมารักษาอาการถูกผีปอบเข้าสิง หลวงพ่อทำพิธีเข้าทรงในโบสถ์จะสอบถามคนที่ถูกผีปอบเข้าสิงว่าเป็นใครมาจากไหนต้องการอะไร ทำพิธีขับไล่วิญญาณผีปอบเอาใส่กระบอกไม้ไผ่ หลวงพ่อจะทำน้ำมนต์อาบและเอาด้ายผูกแขนให้หายเป็นปกติ โดยส่วนตัวไม่เชื่อว่าผีปอบ แต่ก็ไม่ลบหลู่เพราะเห็นมาตั้งแต่เด็กๆ เชื่อว่า อุปทานและไม่กลัวผีปอบแต่ก็ระวัง

ชาวบ้านจะรู้กันว่าใครเรียนวิชามารรักษาของไม่ได้แล้วกลายเป็นผีปอบ เวลาทำพิธีวิญญาณผีปอบวิ่งแตกกระจายออกไปก็จะรู้ว่าออกจากบ้านหลังไหน^{๖๕}

อาจารย์ทองม้วน ไม่เชื่อว่าผีปอบเป็นพวกจิตอ่อนไม่เคยร่วมพิธีกรรม การประกอบพิธีกรรมไล่ผีปอบด้วยไม้ทศกัณฐ์คิดว่าคนโยกเอง เพราะไม่เป็นวิทยาศาสตร์ แต่โดยส่วนตัวแล้วชอบไปทางด้านนั่งสมาธิ การประกอบพิธีอย่างนี้อาจจะทำให้มีการกล่าวหาว่าคนนี้ คนโน้นเป็นผีปอบได้ ทำให้ได้รับความเดือดร้อนเป็นทุกข์ที่จะอยู่ในสังคมชุมชนนั้นต่อไป มันเป็นการปลูกฝังความเชื่อเรื่องผีปอบและพิธีกรรมในสังคมชุมชนแต่จะไปลบหลู่ก็ได้ ไม่เคยร่วมพิธีกรรมเคยดูตอนเด็กๆ ไม่สนใจพิธีกรรมเหล่านี้ แต่ก็กลัวผินิดหน่อยการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับผีปอบก็จะดูทางโทรทัศน์ คนป่วยอาจมาจากสาเหตุอื่น เช่น ปัญหาครอบครัว เศรษฐกิจ สุขภาพ สิ่งเหล่านี้แก้ไขแล้วก็จะไม่มีปัญหาเรื่องผีปอบ^{๖๖}

สรุป จากการสัมภาษณ์แล้วสามารถแบ่งบุคคลออกเป็น ๘ กลุ่ม ประกอบด้วย ดังนี้

๑. กลุ่มพระภิกษุสงฆ์ ผู้ประกอบพิธีกรรมรักษาคนถูกผีปอบเข้าสิงและผีอื่นๆ โดยปกติหลวงพ่อกจะทำพิธีผ่านร่างทรงในโบสถ์รักษาคนถูกผีปอบเข้าสิง และผีอื่นๆ สำหรับพิธีกรรมจับผีปอบด้วยคาถาอาคมผ่านร่างทรงที่เป็นฆราวาสโดยเรียกวิญญาณขุนศรีนักรบโบราณเป็นลูกน้องของขุนแผน โดยมีการรับจินตนาการไปทำพิธีกันบ้าน และจังหวัดอื่นๆ แถบภาคอีสานทำพิธีรักษาคนถูกผีปอบเข้าสิงและทำพิธีไล่จับผีปอบใส่กระบอกไม้ไผ่แล้วนำไปเผา ตามที่ได้เรียนวิชามารักษาจากครูบาอาจารย์เป็นการช่วยเหลือผู้ที่ถูกผีปอบเข้าสิงและผีอื่นๆ ถือว่าเป็นความทุกข์ของผู้ถูกระทำอย่างหนึ่ง โดยไม่ได้คิดครูแต่อย่างใดแล้วแต่ศรัทธาญาติโยม

๒. กลุ่มผู้เข้าร่วมพิธีกรรมจับไม้ทศกัณฐ์ เพื่อให้หลวงพ่อกทำพิธีกับร่างทรงสื่อกับไม้ทศกัณฐ์ไล่จับผีปอบใส่กระบอกไม้ไผ่ เรียกว่า พิธีกันหมู่บ้านเป็นพิธีใหญ่จะทำในเดือนสิงหาคมของทุกปีที่ลานหน้าหมู่บ้าน จะมีการตั้งค้ายครุ (เครื่องบูชาครุ) เพื่อประกอบพิธีกันบ้าน โดยนำไม้มะขามและไม้ไผ่ยาวประมาณสองสามเมตรมาทำเป็นเสาฝังเป็นคู่ ๆ ข้างทางทุกเส้นทางเข้าออกหมู่บ้านเป็นการป้องกันไม่ให้ผีปอบเข้าออกหมู่บ้าน จากนั้นก็จะประกอบพิธีไล่จับผีปอบให้สองคนจับไม้ทศกัณฐ์ (ไม้ทศกัณฐ์ทำมาจากไม้มะขาม) ลักษณะไม้ทศกัณฐ์เป็นตัวยาวจะนำไม้ทศกัณฐ์เข้าพิธีปลุกเสกจะผูก

^{๖๕} สัมภาษณ์ อาจารย์วิชัย ภูช่างทอง, ครูโรงเรียนบ้านดอนยานาง, วันอังคารที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๖๖} สัมภาษณ์ อาจารย์ทองม้วน ทิจันทร์มาศ, ครูโรงเรียนบ้านดอนยานาง, วันอังคารที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

รูปเทียนดอกไม้ไว้ด้านบนของไม้ การจับไม้คนละข้างจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงก็ได้ถ้าจับติดไม้จะกระโดดขึ้นลง ถ้าจับไม่ติดไม้จะนิ่งๆ ไม่กระโดดขึ้นลงถือว่าจับไม่ติด แต่ต้องเป็นคนมีร่างกายแข็งแรง เพราะไม้พาวังขึ้นเร็วเมื่อเจอวิญญาณผีปอบจนกว่าจะจับได้จึงจะหยุดอยู่กับที่แล้วพากลับมาที่ประกอบพิธีให้วิญญาณในร่างทรงจับผีปอบ หลวงพ่อจะเป็นคนบอกวิญญาณในร่างทรงว่าให้ไปจับที่ไหนบ้านใครหรือตรงไหนที่ผีปอบอยู่ จับได้แล้วนำไปใส่กระบอกลูกไม้ใส่เอาผ้าขาวลงยันต์ปิดปากกระบอกลูกไม้มัดด้วยด้ายขาวหลวงพ่อกับวิญญาณในร่างทรงว่าจับได้ก็ตัวเมื่อจับหมดแล้วก็นำกระบอกลูกไม้ไปเผาสถานที่เตรียมไว้ภายในวัด

๓. กลุ่มผู้ที่เป็นร่างทรง ทำพิธีในโบสถ์ให้กับหลวงพ่อบ้าง ไล่ผีปอบจับใส่กระบอกลูกไม้ คนเป็นร่างทรงต้องถือศีลห้าเป็นประจำถ้ารู้สึกละเลยหรือไม่บริสุทธิ์ก็จะไปสมาทานขอรับศีลกับหลวงพ่อ การเป็นร่างทรงมีทั้งเต็มใจและอยากลองดูเป็นประเภทอยากรู้ อยากเห็น และเมื่ออยู่ในสิ่งแวดล้อมมีความเชื่อว่ามีวิญญาณผีปอบทำร้ายคนอาจถึงตายได้บางราย และจิตที่เป็นกุศลคืออยากช่วยเหลือผู้ได้รับความเดือดร้อนเจ็บป่วยที่ถูกผีปอบเข้าสิงก็จะเป็นร่างทรง อาการเข้าทรงเหมือนกับหลับแล้วฝันไปบางทีก็รู้สึกตัวเป็นบางครั้งที่มีวิญญาณเข้าสิงคลุมไม่หมด เหมือนมีจิตสองดวงในร่างเดียวกันไปด้วยกันเวลาต่อสู้จับผีปอบมัดเหมือนฝันได้สู้ต่อกับวิญญาณผีปอบที่เป็นสัตว์ เช่น หมา ลิง งู และสัตว์อื่นๆ

๔. กลุ่มผู้นำชุมชนมีผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ที่คลุกคลีอยู่กับพิธีกรรมรักษาคนถูกผีปอบเข้าสิงมาขอให้หลวงพ่อรักษา และทำพิธีกันหมู่บ้านที่เป็นพิธีใหญ่จะทำการในเดือนสิงหาคมของทุกปีเพื่อจับผีปอบที่มากับคนป่วยที่มารักษาที่วัดแล้วผีปอบกระโดดหนีก่อนเข้าวัดก็จะเดินวนเวียนอยู่ในหมู่บ้านจึงต้องทำพิธีดังกล่าว หรือไปดูคนถูกผีปอบเข้าสิงมารักษาที่หลวงพ่อบ้าง และไปดูพิธีการไล่จับผีปอบประจำปีของหมู่บ้านแต่ไม่ได้เข้าร่วมพิธี จะเห็นอาการคนที่ถูกผีปอบเข้าสิงมาให้หลวงพ่อรักษาให้โดยการทำพิธีเข้าทรงในโบสถ์แล้วก็หายเป็นปกติทุกราย บางรายอาจรักษาให้หลายครั้ง เพราะมีวิญญาณผีปอบอาศัยในบริเวณบ้านก็จะนิมนต์หลวงพ่อบ้างไปทำพิธีกันบ้านตนเองก็จะหายเป็นปกติ ถ้าเป็นเจ้าของผีปอบก็จะถอดวิชาให้ก็หายปกติแต่ห้ามกลับไปท่องเที่ยวตามภายในห้าปี ถ้ากลับท่องเที่ยวอีกวิญญาณร้ายก็จะเข้าสิงอาจทำให้เป็นบ้า

๕. กลุ่มผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ได้พบเห็นเหตุการณ์มาตั้งแต่เด็กๆ ผีปอบเวลาเข้าสิงคนมีอาการอย่างไร หายเป็นปกติแล้วเป็นอย่างไร และจะเป็นที่รู้กันว่าใครบ้านไหนไปเรียนเอาของดีมาแล้วรักษาไม่ได้กลายเป็นผีปอบจะรู้เห็นเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านดอนยานาง เพราะเวลาเข้าสิงคนในหมู่บ้านก็จะออกปากบอกว่าเป็นใครเจ้าของผีปอบ แต่ไม่ไปกล่าวหาต่อหน้าเพราะกลัวถูกแจ้งความดำเนินคดีข้อหาหมิ่นประมาท เพราะจะทำให้เจ้าของผีปอบอับอายที่คนอื่นรู้ว่าตนเองเป็นผีปอบ คนในชุมชนไม่อยากสังคมด้วยเพราะกลัวถูกผีปอบไปเข้าสิง

๖. กลุ่มคนถูกผีปอบเข้าสิง จะเป็นคนสุขภาพไม่แข็งแรงคือเดิมทีก็เจ็บป่วยมีโรคประจำตัวอยู่แล้วร่างกายอ่อนแอจิตใจก็อ่อนแอไปด้วย ผีปอบเข้าสิงได้ง่ายและมักจะเข้าสิงคนเดิมซ้ำๆ ชาวบ้านเรียกว่า มันมีทางเคยเข้าออก คนกลุ่มนี้จะเชื่อว่า มีผีปอบจริงและกลัวจะถูกเข้าสิงซ้ำอีก จะห้อยเหรียญ ตะกรุด และด้ายผูกแขนของหลวงพ่อบ้างประจำตัว และบางคนก็ยังไปให้หลวงพ่อบานน้ำมนต์ให้เป็นประจำเพื่อความสบายใจ

๗. กลุ่มคนที่เป็ญญาคเป็นเพื่อนคนเคยถูกฝึบอบเข้าสิง จะเห็นอาการที่เกิดขึ้นกับคนถูกฝึบอบเข้าสิง และพาไปรักษากับหลวงพ่อบจนาหายเป็นปกติ และจะมีการซักถามคนถูกฝึบอบเข้าสิงว่ามีอาการอย่างไร รู้สึกอย่างไร คนกลุ่มนี้เชื่อว่าฝึบอบจริงเพราะเห็นอาการมากับตาตนเอง บางครั้งญาคินั่งทำกับข้าวอยู่ดีๆ ก็ล้มตึงลงหมดสติ พอมีสติก็จะพูดเพ้อเจ้อ และร้องให้พาไปวัดให้หลวงพ่อบรักษาให้ก็หายเป็นปกติแต่ฝึบอบก็เข้าสิงบ่อยๆ จึงได้นิมนต์หลวงพ่อบมาทำพิธีกันบ้านตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาเหตุการณ์ก็เป็นปกติฝึบอบก็ไม่มาเข้าสิงอีก

๘. กลุ่มครูอาจารย์โรงเรียนบ้านดอนยานาง แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อว่าฝึบอบนั้นเป็นอุปทาน แต่ถึงจะไม่เชื่อก็ไม่ลบหลู่ และไม่ประมาทระมัดระวังตัวเอง แต่จากประสบการณ์ก็เห็นการณ์ต่างๆ ภายในหมู่บ้านมาตั้งแต่เด็กๆ เมื่อก่อนก็มีฝึบอบออกอาละวาดเข้าสิงคนโน้นทีคนนี้ที เมื่อหลวงพ่อบมาอยู่วัดดอนยานางรักษาคนถูกฝึบอบเข้าสิงโดยทำพิธีเข้าทรงในโบสถ์ให้ก็หายเป็นปกติ แต่ปัจจุบันนี้เหตุการณ์ต่างๆ เจ็บสงบเป็นปกติ และอาจารย์อีกหนึ่งคนไม่เชื่อเรื่องฝึบอบ มองเป็นเรื่องมงายและจากประสบการณ์ที่แตกต่างออกไป เพื่อนบ้านมีปัญหาลุสสุขภาพ ปัญหาครอบครัว การครองชีพ มิใช่ถูกฝึบอบเข้าสิงแต่เพื่อนบ้านเข้าใจว่าถูกฝึบอบเข้าสิงรักษาอาการก็ไม่หาย แต่คนรักษาให้ก็ไม่ใช้พระครูประสุตธรรมสุนทร

คนในชุมชนหมู่บ้านดอนยานางมีความคิดไปในแนวทางเดียวกัน คือ มีความเชื่อเรื่องฝึบอบมีจริงแต่ไม่เคยตัวฝึบอบ เพราะเกิดจากประสบการณ์จริงกับตัวเอง เพื่อน ญาคิ ผู้เฒ่าผู้แก่ที่ผู้นำชุมชนที่ผ่านมาประสบการณ์มาตั้งแต่เด็กๆ และผู้นำชุมชนก็คลุกคลีกับพิธีจับฝึบอบไล่ฝึบอบและเห็นอาการคนถูกฝึบอบเข้าสิงก็จะพูดเป็นในแนวทางเดียวกัน คือ ร้องให้ พูดเพ้อเจ้อ และหลบสายตาคน หรือบางคนนอนหมดสติตัวแข็งทื่อไม่ได้ทานอาหารสามวันก็มี ญาคิพามารักษากับหลวงพ่อบก็หายเป็นปกติทุกราย แล้วก็อาการงๆ ไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับตัวเอง สำหรับคนที่เป็ญฝึบอบเกิดจากเรียนวิชาเมตตามหานิยม สักยันต์ หรือ ลงอักขระ ทุภวิจาจะมีเคล็ดลับรักษาไม่ได้ผิดครู คือ ข้อห้าม เช่น ตั้งตนเป็นหมอรักษาหรือทำเสน่ห์เก็บค่าครูเกินกำหนด ห้ามกินอาหารงานศพ ห้ามกินเนื้อสัตว์บางชนิด นานวันเข้าวิญญาณชั่วร้ายเข้าสิงอยู่กลายเป็นฝึบอบไปในที่สุด โดยเจ้าตัวอาจจะรู้หรือไม่รู้ก็ได้จะรู้ตัวอีกทีเมื่อฝึบอบเข้าสิงคนออกปากบอกว่าใครคือเจ้าของฝึบอบ

การประกอบพิธีกรรมของพระครูประสุตธรรมสุนทร แตกต่างออกไปจากคนอื่นๆ ทำพิธีโดยทำพิธีให้ผู้ชายเป็นร่างทรงสื่อกับวิญญาณขุนศรีมาเข้าร่างทรงแล้วก็ใช้วิญญาณผ่านร่างทรงไปจับฝึบอบอีกทีหนึ่ง คือ ใช้ผีไปจับผี ชาวบ้านเชื่อว่าได้ผลดีนักเพราะเหตุการณ์ต่างๆ ในหมู่บ้านเจ็บสงบปกติสุขตั้งแต่นิมนต์หลวงพ่อบมาอยู่วัดบ้านดอนยานาง และหมู่บ้านใกล้เคียงหรือจังหวัดอื่นๆ ในแถบภาคอีสานพากันมาให้หลวงพ่อบรักษาหรือนิมนต์ไปทำพิธีจับฝึบอบ เมื่อมีคนในชุมชนตายมากผิดปกติไม่รู้สาเหตุการตาย การรักษาด้วยคาถาอาคมผ่านร่างทรงที่เป็นฆราวาสเพื่อช่วยผู้ที่ถูกฝึบอบเข้าสิงและผีอื่นๆ ถือว่าเป็นการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำอย่างหนึ่ง การเป็ญฝึบอบมาจากผู้ที่ไปเรียนวิชาอาคมสาเหตุการเป็ญฝึบอบมีสามประการ คือ

๑. เรียนเอาของดี รักษาไม่ได้ เช่น คาถา สักยันต์ เครื่องรางของขลัง พวกเมตตามหานิยม ค้าขายโชคลาภ

๒. ผีเชื้อ พวกทายาท ที่ตกทอดมา พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้อง ที่เรียนเอาของดี แล้วตายไป วิญญาณผีปอบก็จะอาศัยและแฝงอยู่กับลูกหลานบ้านนั้นต่อไป

๓. ผีฟ้า ฟ้อนรำรักษา คาถา ผิดครูกลายเป็นผีปอบเวลาไปรักษาคณป่วย คนป่วยหายก็จะ ลูกขึ้นรำฟ้อนกับผีรักษา (หมอรำผีฟ้า) ถ้ารักษาไม่หายก็จะป่วยหนักมากขึ้นเพราะผีปอบมาอาศัยอยู่ด้วย

ไสยศาสตร์ที่เป็นมนต์ดำพวกเมตตามหานิยม การสักยันต์ เช่น นกสาลิกา ลงอักขระ เครื่องรางของขลังแล้วรักษาไม่ได้ ผิดครู (ข้อห้าม) กระทำ เช่น ห้ามกินของงานศพ และอื่นๆ นานวัน เข้าทำให้วิญญาณชั่วร้ายเข้ามาแทรกสิงอยู่ด้วยกลายเป็นผีปอบไปในที่สุด ตอนแรกจะไม่รู้สึกตัวว่า ตัวเองเป็นผีปอบพอนานผีปอบแก่กล้ามากขึ้นเที่ยวไปเข้าสิงผู้คนแล้วออกปากบอกเจ้าของปอบคือใคร เจ้าตัวก็จะรู้ตัวว่าตัวเองเป็นผีปอบ ดังนั้น จึงสรุปได้ ๑๐ ประเด็น ดังนี้

๑. คนหมู่บ้านดอนยานางมีความเชื่อว่าผีปอบเหมือนคนจังหวัดอื่นๆ ในภาคอีสาน

๒. พระครูประสุตธรรมสุนทร การประกอบพิธีการรักษาคนถูกผีปอบเข้าสิง และพิธีกัน หมู่บ้านไล่จับผีปอบ สำหรับพิธีกันหมู่บ้านแตกต่างออกไปจากหมอธรรมคนอื่นๆ โดยการทำพิธี เข้าทรงเรียกว่า ใช้ผีจับผีปอบ และผีอื่นๆ

๓. คนหมู่บ้านดอนยานางเชื่อการประกอบทำพิธีของหลวงพ่อรักษาคณถูกผีปอบเข้าสิง และผีอื่นๆ หายเป็นปกติทุกรายจนมีชื่อเสียงโด่งดังในแถบภาคอีสาน และมีญาติผู้ป่วยมานิมนต์ให้ไป รักษาญาติพี่น้อง ทำพิธีกันบ้านและกันหมู่บ้าน

๔. การทำพิธีรักษาคณถูกผีปอบเข้าสิงไม่ใช่กิจของสงฆ์ก็ตาม แต่เป็นการสงเคราะห์คนใน ชุมชนบ้านดอนยานาง และจังหวัดอื่นๆ ในภาคอีสาน ที่ได้รับความทุกข์เดือดร้อนจากกระทำของ ผีปอบ และผีอื่นๆ

๕. เจ้าหน้าที่ปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามาสอดส่องดูแลทำหนังสือสอบถามการทำ พิธีกรรมเป็นการหลอกลวงชาวบ้านหรือไม่ และเจ้าหน้าที่ได้เดินทางมาดูการประกอบพิธีกรรมของ พระครูประสุต ธรรมสุนทร

๖. วัดดอนยานางถึงแม้จะทำพิธีรักษาคณถูกผีปอบเข้าสิง แต่ก็มีมีการเผยแพร่ พระพุทธศาสนาตามเทศกาลต่างๆ และจัดกิจกรรมช่วยเหลือสังคมมากมาย

๗. ความเชื่อเรื่องผีปอบก็เป็นความเชื่อเรื่องผีเดิมๆ ในอดีตที่ยังไม่เสื่อมคลายหายไปตาม ยุคสมัยใหม่เทคโนโลยีที่เจริญแล้ว เพราะเกิดจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีตและได้พบเห็นการณ ะเกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง

๘. สังคมคนในเมืองมองสังคมชนบท ความเชื่อเรื่องผีปอบที่ออกอาละวาดในภาค อีสานและหมู่บ้านดอนยานางเป็นเรื่องมง่าย เพราะไม่สามารถพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ สำหรับท่าที ของพระพุทธานักก็ได้ปฏิเสธเรื่องผีแต่อย่างใด แต่เพื่อเป็นการสงเคราะห์ด้วยการทำบุญอุทิศ ส่วนกุศลให้แก่ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว

๙. ความเชื่อเรื่องผีปอบก็ต้องอยู่ในกรอบไม่ไปละเมิดสิทธิบุคคลอื่นให้ได้รับความ เดือดร้อนในบริบทของสังคมชุมชนนั้นๆ และไม่เป็นการหลอกลวงเรียกทรัพย์สินเงินทองบนความทุกข์ ยากของคนที่ได้รับเดือดร้อนมาขอความช่วยเหลือ

๑๐. เมื่อมีผีปอบอาละวาดในภาคอีสานเมื่อไรจะเป็นข่าวฮือฮาทุกครั้ง ทำให้คนในสังคม วิพากษ์วิจารณ์ไปต่างๆ นานา การวิพากษ์วิจารณ์ก็ทำให้ได้แง่คิด เมื่อนำไปสร้างหนังละครก็ได้รับ

ความนิยมมาก เพราะมันทำให้คนอยากรู้อยากเห็นตื่นเต้นไปกับการแสดงของตัวละคร ความเชื่อเรื่องผีก็มีกันทุกสังคมเรียกชื่อแตกต่างกันไปตามทัศนคติของชุมชน เช่น การนับถือศาสนา นับถือผี ลัทธิพราหมณ์ และอื่นๆ แต่การที่จะบอกว่าผีปอบมีจริงหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นกับตนเอง หรือ พ่อ แม่ ญาติ พี่น้อง เพื่อน คนในชุมชนนั้นๆ

๔.๑๐ ผีปอบตามแนวคิดความของนักจิตเวช นายแพทย์สงัน สุวรรณเลิศ

จากการศึกษาพบว่า ผีปอบเกิดได้หลายทางด้วยกัน ผีปอบเกิดจากตัวของคนคนนั้น จุดกำเนิดสืบเนื่องมาจากใครก็ตามที่ไปศึกษาวิชาไสยศาสตร์ หรือเวทมนต์คาถาอย่างหนึ่งอย่างใดกับอาจารย์ เช่น คาถาที่ทำให้ทำมาค้าขึ้น เสน่ห์ยาแฝด คาถาทำให้พูดเก่งหรือคาถาลิ้นทอง คาถาทำให้เกิดเสน่ห์ในอวัยวะเพศ คาถาชนิดนี้จะไวต่อการเป็นผีปอบมาก เมื่อคนๆ นั้น เรียนวิชาอาคมจนเจนจบและสำเร็จแล้ว ต่อมา เขาจะกลับไปประกอบอาชีพอย่างเดิม ที่เคยปฏิบัติอยู่หรือบางรายก็ตั้งตนเป็นอาจารย์ขึ้นสอน ที่เคยปฏิบัติอยู่หรือบางรายก็ตั้งตนเป็นอาจารย์ขึ้นสอนศิษย์ต่อไปตามที่ได้เรียนมาหรือใช้คาถาที่เรียนมาให้เกิดประโยชน์แก่ตน แทบทุกอาจารย์ที่คนๆ นั้น ได้ไปศึกษาเล่าเรียนมาจะมีข้อห้ามที่ไม่ให้ประพฤติในสิ่งที่ไม่ควรประพฤติกำกับไว้เสมอ ซึ่งเป็นเคล็ดและภาษาอีสานเรียก “กะล่ำ” เช่น ห้ามรับประทานอาหารบางอย่าง การรับเงินค่าเล่าเรียนสูงกว่ากำหนด ลอดราวผ้าหรือความประพฤติที่ไม่เหมาะสมอย่างอื่นๆ

วันและเวลาผ่านไปข้อห้ามของอาจารย์ก็คลายความขลังลงไป ความประพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม ในระยะนี้แหละสำหรับผู้ประพฤติผิด ผีปอบก็จะแฝงอยู่ในตัวของคนๆ นั้นโดยอัตโนมัติ โดยที่เจ้าตัวอาจจะรู้หรือไม่รู้ก็ได้ ที่รู้แน่ๆ ก็คือผีปอบที่แฝงอยู่ในตัวคนๆ นั้น จะออกจากร่างไปแล้วไปเข้าชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านให้หมอผีหรือหมอธรรมไล่ผู้ที่ถูกผีปอบเข้าจะพูดออกมาแบบเดียวกับผู้ที่ถูกผีเข้าโดยทั่วไปว่า เขาคือใครที่มาเข้าจึงเป็นที่รู้ในหมู่บ้านว่า ผีปอบตัวนั้นเป็นของใครหรือพูดอีกนัยหนึ่งว่าใครเป็นตัวผีปอบแฝงอยู่ในตัวเพียงตัวเดียว แต่มีหลายคนยืนยันว่ามีผีแฝงอยู่หลายๆ ตัวก็ได้ผีปอบที่เกิดขึ้นมักจะเป็นเพศเดียวกับผู้ที่ให้กำเนิดมัน แต่อาจจะเป็นได้ทั้งชายและหญิง จากการศึกษาผู้ที่ถูกผีปอบเข้าการกำเนิดของผีปอบชนิดนี้จะมีถึง ๕๒% ซึ่งมีจำนวนสูงกว่ากำเนิดผีปอบชนิดอื่นๆ

เกิดจากการที่ได้รับจากบรรพบุรุษ เนื่องจากคนที่เป็นผีปอบหรือเจ้าของผีปอบนี้ เมื่อมีอายุมากขึ้นแล้วก็จะตายไปแต่ผีปอบนั้นยังไม่สูญไป มันจะเข้ามาแฝงในร่างลูกๆ ของผู้ที่เป็นผีปอบต่อไป มันมักจะเลือกเอาลูกคนหัวปีและแม่เป็นผีปอบมักจะเลือกเอาลูกสาวคนโต จะเห็นได้ว่าการสืบทอดของปอบนี้ ไม่ได้สืบทอดสายเลือด แต่เป็นการถ่ายทอดในตอนหลังเชื่อกันว่าผีปอบไม่มีลูก ผีปอบมักจะแฝงอยู่ญาติสนิทต่อไป คนที่เป็นผีปอบชนิดนี้เรียกว่า “ปอบเชื้อ” จากการศึกษาย้อนหลังโดยพบว่าผู้ตกเป็นผีปอบนี้มีอยู่ ๑๘% สูงเป็นอันดับ ๒ รองจากสาเหตุข้อที่หนึ่ง

มีสิ่งของต่างๆ ไว้ในครอบครอง อาจจะเป็นสิ่งของทางไสยศาสตร์ซึ่งสิ่งของเหล่านี้เข้าใจว่าเป็นสิ่งดลบันดาลให้ผู้ที่มิอยู่ในครอบครอง เกิดลางผลจะด้วยจงใจจะมีหรือได้มาด้วยความไม่รู้เท่าทันก็ได้ ซึ่งของเหล่านี้ชาวบ้านเชื่อว่าผีปอบสิงอยู่ (แฝง) อาจเปลี่ยนจากการสิงที่ของแล้วย้อนกลับมาเข้าตัวเจ้าของผู้ครอบครองสิ่งนั้นได้ ตัวอย่าง เช่น ว่านต่างๆ เช่น ว่านผีปอบ ว่านกระเจาย สี่ฝั่ง

เส้นต่างๆ ตามความเชื่อถือของชาวอีสานแต่ในภาคกลางเรียกว่า “น้ำมันพราย” ทั้งทำขึ้นเพื่อหวังในลาภผลต่างๆ จากการศึกษพบว่า มีผีปอบชนิดนี้ ๓๓.๓๓%

สำหรับคนที่ถูกผีปอบเข้าสิง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ร่วมกับแบบสอบถามตั้งแต่ปี ๒๕๑๒-๒๕๑๓ มีทั้งหมด จำนวน ๖๒ ราย เป็นคนที่อยู่ในท้องที่อำเภอเลิงนกทา อำเภออำนาจเจริญ อำเภอพนม จังหวัดอุบลราชธานี และ อำเภอธาตุพนม อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ได้ข้อมูลที่น่าสนใจเพิ่มเติมหลายอย่าง เช่น คนที่ถูกผีปอบเข้าสิงจะเป็นหญิงส่วนใหญ่ราวๆ ๘๘% ส่วนชายที่ถูกผีปอบเข้ามีเพียง ๒% เท่านั้น ผีปอบที่เข้านี้ผีปอบที่แฝงอยู่ในเพศชายเสีย ๕๐% และเพศหญิง ๒๖% ไม่ทราบเพศ ๑๒% แสดงให้เห็นว่าเพศชายมีความสนใจศึกษาทางไสยศาสตร์มากกว่าเพศหญิง พบว่าจำนวนครั้งคนที่ถูกผีปอบเข้าเพียงครั้งเดียวมีถึง ๔๔% ตั้งแต่ ๒ ครั้งขึ้นไปมี ๕๖% ส่วนมากมักรู้จักคนที่เป็นเจ้าของผีปอบที่เข้า ๖๒% ไม่รู้จักเพียง ๒๒% เคยได้ยินชื่อ ๑๖% ลักษณะอาการของผีปอบเข้า จากตัวอย่างในจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดนครพนมไม่แตกต่างกัน^{๖๗}

ลักษณะผีเข้าที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตของผู้ป่วย แบ่งออกได้ ๓ ประการ คือ

๑. คนที่ถูกผีเข้าเพียงครั้งเดียว ในชนบทที่อยู่ห่างไกลหรือในตัวเมือง มีชาวบ้านเป็นจำนวนไม่น้อยทีเดียวที่ถูกผีเข้าหรือชาวบ้านคิดว่าผีปอบเข้า กลุ่มอาการที่แสดงออกมา เกิดขึ้นกับคนที่ไม่เคยเป็นอะไรมาก่อนหรืออาจจะมีการเจ็บป่วยทางกายเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว และมีอาการผีเข้ามาแทรกแซงขึ้นทีหลัง ทำให้มีปัญหากระทบกระเทือนทางจิตใจกับบรรดาญาติมิตรหรือขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมเดียวกัน บางทีก็คิดเอาเองตามความนึกคิดที่จะเป็นไปได้ตามความเชื่อดั้งเดิมที่สืบทอดมา การหาทางออกโดยจงใจหรือไม่จงใจว่ามีผีปอบเข้า ก็เป็นการระบายความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นเรื่องที่ชาวบ้านยอมรับ เพราะผีเข้าเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันในท้องถิ่นที่อยู่ไกลๆ การถูกผีเข้าไม่ใช่ของเสียหาย ทำให้เกิดมีหวังจะทำให้จิตได้มีโอกาสพักผ่อน ตามหลักทางสรีรวิทยาทางจิตผลทำให้ปัญหานั้นๆ ผ่อนคลายลงไปได้เอง

๒. คนที่ถูกผีปอบหรือผีอย่างอื่นเข้า มักจะมาเข้าบ่อยๆ บางที ๒-๓ วันก็มาเข้าครั้งหนึ่งหรือเว้นระยะไปบ้างและวนเวียนอยู่แบบนี้เรื่อยๆ ไป เปลี่ยนหน้าหมอผีมาทำการรักษาหลายคนในทางจิตเวชศาสตร์ คนๆ นั้นต้องมีบางสิ่งบางอย่างในจิตใจ จากการศึกษพบว่า คนที่ถูกผีปอบเข้าบ่อยๆ มักจะมีอาการเป็นโรคประสาทชนิดหนึ่งคือ โรควัวตาน (ฮีสทีเรีย) แต่ชาวบ้านไม่เห็นด้วยในทฤษฎีของชาวบ้าน การรักษาจะต้องค้นหาคนที่เป็ต้นตอของคนที่เป็ตัวผีปอบให้ได้ ถ้าพิจารณาในแง่จิตเวชศาสตร์จะเห็นว่า บุคลิกภาพของคนที่ถูกผีปอบเข้าเป็นสิ่งสำคัญ รวมทั้งความเชื่อถือเดิมอย่างเหนียวแน่น ส่วนมากพวกนี้จะมีบุคลิกภาพแบบอุปาทานอยู่แล้ว รวมทั้งปัญหาทางใจอย่างท่วมท้นและยากที่จะแก้ไขได้ในเวลาอันรวดเร็ว การรักษาในตอนแรกหมอผีหรือหมอธรรมมาก่อน เมื่อรักษาไม่หาย ญาติอาจจะนำส่งโรงพยาบาลทั่วไปตามต่างจังหวัด มักจะไม่ค่อยเห็นในโรงพยาบาลทางจิต

๓. คนที่ถูกผีปอบเข้าหลายครั้งหรือถูกเข้าครั้งเดียว หรือกำลังถูกเข้าครั้งแรกผีปอบไม่ยอมออก ไล่อย่างไรก็ไม่ยอมออก หมอผีหรือหมอพื้นบ้านมักจะบอกว่ามีอาการแทรกซ้อนเกิดขึ้น และอาจไม่ใช่ผีปอบ อาการคนที่ถูกผีปอบเข้าไม่รู้เรื่องอะไร พูดฟังไม่รู้เรื่องอะอะโวยวาย ด่าทอ

^{๖๗} นายแพทย์สงัน สุวรรณเลิศ, ผีปอบ ผีเข้าในทฤษฎีจิตเวชศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทบริการพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๑๐ - ๑๓, ๓๙ - ๔๑.

มีลักษณะแบบวิกลจริต ผู้ป่วยประเภทนี้มักจะถูกส่งมารักษาที่โรงพยาบาลทางจิต โรควินิจฉัยแตกต่างกันออกไปสุดแต่อาการจะออกมาในรูปแบบใด อาจจะเป็นโรคจิตประเภทจิตเภท โรคจิตเกี่ยวกับอารมณ์ โรคจิตจากแพ้อาหารต่างๆ เรียกว่า โรคจิตอุปาทานหรือโรคจิตผีเข้า บางรายก็ไม่ส่งเข้ามารับรักษาโดยรักษาที่บ้าน เชิญหมอทางไสยศาสตร์มารักษาต่อไป เมื่อหายแล้วการคืนดีของสติจะสมบูรณ์กว่าโรคจิตเภทเขาจะทำงานได้อย่างดีเหมือนคนธรรมดา

จากประสบการณ์กล่าวเป็นแนวทางกว้างๆ ได้ดังนี้

๑. ผู้ป่วยเป็นโรคประสาท เพราะยังมีความรู้สึกนึกคิดดีตามสมควรไม่ผิดปกติเหมือนกับเป็นโรคจิต ผู้ป่วยไม่เลือนล่อยรู้เหตุของความเจ็บป่วยอาจจะถูกผีทำหรือผีเข้า เป็นความรู้สึกของเขาเองโดยได้รับแนวคิดต่างๆ มาจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดหรือญาติหรือหมอดู หรืออีกทางหนึ่งที่สำคัญจากคนทรง เนื่องจากโรคประสาทมีสาเหตุมาจากจิตใจโดยเฉพาะ เมื่ออธิบายให้ผู้ป่วยฟังแล้วผู้ป่วยมักจะเข้าใจหรือเข้าใจยาก ซึ่งแตกต่างกับคนทรงจะบอกให้ทราบว่าเป็นผีอะไรและทำไมจึงมาเข้าและบอกวิธีรักษาผู้ป่วยโรคประสาทอาจจะไม่เชื่อหรืออาจจะเชื่อ การรักษาจำเป็นต้องให้ผู้ป่วยได้ระบายเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับผีให้ผู้รักษาฟังโดยไม่ได้ขัดแย้งผู้ป่วย เพื่อให้ผู้ป่วยได้ระบายออกอย่างเต็มที่ สมัยก่อนมักจะไม่ค่อยรับฟังเรื่องผีจากผู้ป่วยมากนัก เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องเหลวไหล ในการแพทย์ปัจจุบันให้ผู้ป่วยเล่าซ้ำแล้วซ้ำอีกจะทำให้สิ่งต่างๆ ที่ฝังอยู่ในจิตไร้สำนึกแล้วเป็นหน้าที่ของผู้รักษาเอง ผู้ป่วยจะเห็นว่าความเกี่ยวข้องอย่างไรรหว่างอาการผีเข้ากับปัญหาที่เขาอยู่ เขาจะได้เรียนรู้และเข้าใจเหตุผลของการเจ็บป่วยของเขาเอง เมื่อถึงจุดนี้แล้วผู้ป่วยจะยอมรับและมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นขั้นตอน การรักษาจึงจะได้ผล แทนที่จะห้ามไม่ให้ผู้ป่วยพูด ผู้ป่วยเลยไม่ยอมพูดหรือไม่ยอมเล่าสิ่งต่างๆ รวมทั้งสิ่งมหัศจรรย์ผู้หลงเชื่อมานาน

๒. ผู้ป่วยเป็นโรคจิต มักจะเป็นพวกที่ผีชอบเข้าบ่อยๆ หรือผีอย่างอื่นก็ตาม เมื่อนำหมอผีมาไล่ก็ออกไปทุกครั้ง ส่วนใหญ่ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลทั่วไปมากกว่า ถ้ามีสาเหตุแทรกซ้อนทางกายเกิดขึ้นหรือถ้าอาการทางประสาทรุนแรง จึงส่งต่อไปที่โรงพยาบาลฝ่ายจิต เนื่องจากผู้ป่วยเป็นโรคประสาทยังมีสติสัมปชัญญะอยู่ ส่วนใหญ่มักจะมีบุคลิกภาพเป็นแบบอุปาทานแต่ก็ไม่ใช้ทุกรายไป ยาที่ใช้ขนาดต่ำกว่าการรักษาโรคจิตอื่นๆ เช่น ยาสงบประสาทหรือยาแก้เศร้าจะหายไปเร็วประมาณ ๓-๗ วัน ผู้ป่วยเริ่มรู้สึกตัวและตอบคำถามต่างๆ ได้ ส่วนใหญ่จะมีอาการอ่อนเพลียไม่มีแรงและง่วงจะกลัวผีชอบหรือผีอื่นๆ มาเข้าอีก ในระยะนี้การรักษาโดยใช้จิตบำบัดและแบบประคับประคองมีความสำคัญมาก ตอนแรกๆ ผู้ป่วยจะโยนความผิดไปให้ผีแทบทั้งนั้น ความผิด หมายถึง สาเหตุของความเจ็บป่วยหรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของผีทำหรือผีมีอิทธิพลต่อตัวผู้ป่วยเอง ผู้รักษาจะต้องให้ผู้ป่วยเล่าเรื่องความเป็นมาของผีมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ โดยผู้รักษาจะต้องตั้งใจฟังและมีความเข้าใจเรื่องผีตามสมควร เนื่องจากเรื่องความเชื่อเรื่องผี ผังลึกละเอียดได้จิตไร้สำนึก ก่อให้เกิดมีผีเข้าผู้ป่วยหรือผีมีอิทธิพลต่อผู้ป่วย ถึงอย่างไรก็ตาม เรื่องผีเข้าก็เป็นเรื่องในทัศนะของผู้เขียนเพราะเรื่องผีเข้าเป็นเรื่องที่สังคมยอมรับ เมื่อมีการเจ็บป่วยเกิดขึ้นโดยโทษไปที่ผี เมื่อผีออกไปแล้วทุกอย่างก็เรียบร้อย กลับเข้าสู่สังคมได้เรียบร้อยแต่ถ้าบอกว่าโรคจิต (วิกลจริต) แล้ว สังคมไม่ค่อยยอมรับจะทำอะไรก็ต้องคอยจับตามองอยู่เรื่อยๆ ไป การถูกผีเข้าหรือเจ็บป่วยเพราะถูกผีเข้ายังดีกว่า ชาวบ้านจะไปติดยาเสพติดซึ่งรักษาได้ไม่ถาวร สำหรับฝรั่งเชื่อเรื่องผีเข้าหรือไม่ อันนี้ตอบยากเพราะขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งมีอยู่ไม่มากนักแต่ละประเภทที่ศึกษาว่า ทำไมคนจึงเชื่อ

ว่าผีเข้าได้มีอยู่มากเพราะประการหลังนี้ จะเชื่อมโยงไปสู่ความเชื่อถือของคนที่สืบต่อกันมา อันจะนำไปใช้ในการปกครองทางสังคมจิตวิทยา จิตวิทยา มานุษยวิทยา และนำไปใช้ในการแพทย์ เช่น เรื่องของจิตเวชศาสตร์และสุขภาพจิต เรื่องเกี่ยวกับผีเคยไปพูดให้ฝรั่งฟังถึง ๔ ครั้งด้วยกัน อเมริกา ๒ ครั้ง ฮองกง ๑ ครั้ง ออสเตรเลีย ๑ ครั้ง มีผู้สนใจไต่ถามมากแต่ไม่เคยมีใครถามว่าเป็นจริงหรือไม่ นอกจากจะถามว่าทำไมคนจึงมีความเชื่อเช่นนี้ แต่สนใจการเชื่อมโยงจะนำมาประยุกต์ใช้ในการรักษาผู้ป่วยทางจิตเวชได้อย่างไร^{๖๘}

^{๖๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๘-๒๖๗.